

**DE STORA UNDREN -
BREV TILL MIN DOTTERDOTTER**

AV

OSCAR BUSCH

STOCKHOLM

NORDISKA FÖRLAGET

COPYRIGHT 1913 BY NORDISKA FÖRLAGET, STOCKHOLM

EHRNFRIED NYBERGS BOKTRYCKERI, STOCKHOLM
APRIL 1913

INNEHÅLL

FÖRORD

FÖRSTA BREVET
OM DEN SYNLIGA KROPPEN

ANDRA BREVET
OM DEN OSYNLIGA KROPPEN

TREDJE BREVET
OM ANDEN

FJÄRDE BREVET
OM DJUREN

FEMTE BREVET
MERA OM DJUREN

SJÄTTE BREVET
OM VÄXTVÄRLDEN

SJUNDE BREVET
OM DEN s. k. DÖDA NATUREN

ÅTTONDE BREVET
OM KRAFTERNA I NATUREN

NIONDE BREVET
EN LITEN TITT UT I VÄRLDSRYMDEN

TIONDE BREVET
OM DÖDEN

ELVTE BREVET
OM DEN OSYNLIGA VÄRLDEN 101

TOLVTE BREVET
DEN OSYNLIGA VÄRLDENS BYGGNAD
OCH BESKAFFENHET 108

TRETTONDE BREVET
OM LIVET I DEN OSYNLIGA VÄRLDEN 118

FJORTONDE BREVET
OM DE OLYCKLIGA ANDARNA 129

FEMTONDE BREVET
OM ÅTERFÖDELSENS LAG 140

SEXTONDE BREVET
OM VEDERGÄLLNINGENS LAG 159

SJUTTONDE BREVET
MERA OM VEDERGÄLLNINGENS LAG 173

ADERTONDE BREVET
OM UTVECKLING ELLER EVOLUTION 190

NITTONDE BREVET
OM MÄSTARNA 200

TJUGONDE BREVET
OM DEN ENDE 210

TILL MIN LILLA DOTTERDOTTER!

Det är till dig dessa brev äro skrivna.

Men du är ju barn ännu, inte har du något intresse för de frågor jag här behandlat och inte kan du förstå mina funderingar över dem. Det är sant; men den tid kommer nog, hoppas jag, då du både [dr hög att fördjupa dig i tillvarons gåtor och även förstånd att urskilja vad som är sanning. Till dess kan du ju lägga mina brev på hyllan. Kanske tycker du, att jag kunde ha väntat några år med att skriva dem, så hade de haft mera av nyhetens värde.

Väntat - vet jag ens om morgondagen är min.? Morfar är gammal och har kanske inte så lång tid kvar. Vad jag vill ha sagt dig måste jag säga, innan det blir för sent. Du går in i livet, jag är på väg ut, låt mig därför redan nu få säga dig vad jag har på hjärtat, men läs icke mina brev förr än du själv börjat undra och fråga. Och tag ingenting som absolut sanning, utan pröva allt och behåll vad du tycker att både huvud och hjärta kan säga ja och amen till.

Vad du inte förstår eller inte kan gilla det skall du därför inte genast förkasta. Lägg det åsido och -

vänta, tills det måhända längre fram i livet möter dig under en annan form, som du bättre förstår och lättare kan mottaga. Jag talar av egen erfarenhet, då jag säger dig, att mången sanning, som man i ungdomligt övermod bortkastar, emedan den bjudes under en osmältbar form, för man senare i livet ödmjuka sig till att taga upp igen med all den vördnad, som en djupare insikt förlämnar. Var därför varsam med att säga om något som du icke genast fattar: det är omöjligt.

Vad jag åsyftar med dessa brev är inte så mycket att lära dig något nytt - mycket av vad jag här berör för du bättre lära känna av egna studier

- nej, vad jag vill, det är att du skall få ögonen öppnade icke blott för den synliga världens stora under, som möta oss överallt, men så lätt glida oss förbi, därför att de äro så alldagliga, utan även för de ännu större under, som den osynliga världen döljer bakom sin förlåt och som vi äro så ovana att giva några tankar. En sådan inblick i naturens hemligheter är en god ledstjärna på den utvecklingens väg vi hava att vandra, den låter oss förnimma det omätliga djupet av den Vishet, Kärlek och Rätt färdighet, som äro tillvarons grundpelare, den låter oss ana Gud.

Kunde mina brev bliva dig till någon hjälp i det avseendet, skulle det innerligt glädja...

din gamle morfar.

DE STORA UNDREN

OM DEN SYNLIGA KROPPEN

Du lilla vän!

Jag vill tala med dig om de stora under, som finnas här i världen, ja även i högre världar, och jag vill börja med att tala om ett av de största undren - om dig själv.

Du blir förvånad, du svarar kanske: »inte är väl jag något under, jag är bara ett barn, likt alla andra.»

Det har du rätt i, och ändock är du ett av Guds stora under, ty varje barn, varje människa är ett obeskrivligt under, som ingen ännu fullkomligt kunnat fatta. I århundraden ha de lärdaste män och kvinnor studerat människokroppen; de ha tagit reda på och beskrivit huru benstommen är byggd, huru musklerna äro fästade vid benen, så att vi kunna röra dem, huru hjärtat arbetar och pressar blodet fram och åter i de fint förgrenade ådrorna, som nå fram till kroppens alla delar, så att var man sticker sig med en nål kommer det fram en liten bloddroppe. De ha studerat hjärnan, tankens underbara verkstad, och hennes snabba budbärare nerverna, vilka inrapportera till hjärnan allt vad de förnimma och föra hennes befallningar ut till musklerna. De ha uppdagat ögats hemligheter och förklarat huru detta lilla instrument kan översätta eternas vibrationer i både former och färger och även lära oss att bedöma avstånd, så att vi inte gripa efter månen som efter en penna på bordet. De ha lärt sig förstå huru örat uppfångar luftens dallringar och kommer oss att urskilja vindens sus, musikens harmonier och människoröstens tonfall. De ha undersökt magen, människokroppens hemlighetsfulla laboratorium, där all den goda mat vi förtära sönderdelas och värderas, där det odugliga frånskiljes och avföres genom tarmarna och det dugliga ytterligare beredes och förvandlas till näringsämnen, vilka sedan med blodet föres ut i kroppen och förvandlas till nya delar av ben och muskler, blod och nerver, medan förbrukade delar, av det som tillhört kroppen, föras till lungorna, där de brännas – dock utan eld - och föras ut med andedräkten liksom röken går ut genom en skorsten.

Allt detta och mycket mera ha de lärda studerat och över allt ha de stött på de största under. De ha funnit huru vist människokroppen är inrättad, huru oändligt sammansatt och invecklad den är och dock så enkel som det gärna kan tänkas för att kunna tjäna så många ändamål. Och vad de uppdagat ha de skrivit ned och lämnat efter sig i böcker för att tjäna kommande släkten till undervisning och ledning. Ja, de ha till och med gjort sig mödan att skriva ned huvudsumman av sina djupa kunskaper i små lättfattliga skolböcker, så att även barnen skola få någon liten del av deras vetande.

Du har nog redan i skolan läst och hört om detta, den synliga naturens allra största verk, men har du också riktigt känt dig gripen av häpnad och vördnad inför det underbara, som heter en människokropp? Har du själv känt dig liten inför den tanken: huru har ett sådant mästerverk kunnat danas? Människor kunna uppfinna märkvärdiga ting, telefoner, automobiler och flygmaskiner, men ingen människa har upfunnit eller tillverkat något, som är tusendedelen så underbart som människokroppen. Då bör du kunna förstå, att det måste vara en oändligt mycket högre intelligens, som uttänkt och skapat denna.

Det har för övrigt icke gått på en gång. Under tider av en ofattbar längd, under tusentals gånger tusentals år har 'människokroppen i naturens stora verkstad småningom utbildats till vad den nu är, och varje släkte har givit sin kroppsform i arv till ett följande, sedan det genom att utveckla sina kroppskrafter omedvetet lagt något litet nytt till det, som det fick i arv från sina fäder.

Naturen har tålmod och har tid att vänta, den gör sig icke bråttom; under miljoner av år

har den stilla och säkert arbetat på att ombilda den hårda och otympliga fysiska materien för att av dess beståndsdelar bygga upp någonting så vackert, så formfulländat, så sinnrikt som en människokropp.

Du kan tänka dig vad de lärda hava häpnat, då de småningom kommit alla dessa naturens hemligheter på spåren. Vad måste icke då både du och jag känna av vördnad och beundran inför detta naturens enastående mästerverk.

Har du tänkt på huru väl arbetet är ordnat inom kroppen, huru varje kroppsdel har sin särskilda uppgift att fylla. Du har ögonen för att se, öronen för att höra, näsan för att lukta, tungan för att smaka, du har benen för att gå, armar och händer för att arbeta och så har du hjärtat för att pumpa blodet ut i ådrorna och tillbaka igen, lungorna för att förbränna förbrukade kroppspartiklar och den välsignade magen för att hålla hela kroppen vid liv.

Magen är ångspannan fabriken och hjärtat är maskinen, utan vilken det hela skulle stanna av och rosta och falla sönder. Men fastän var och en har sin syssla att sköta, arbeta de alla i den största endräkt för ett gemensamt mål, för att tjäna den härskare, som rör om den märkvärdiga fabriken - vem det är skola vi sedan tala om. Det är på hans befallning som fötterna gå och händerna arbeta. Men många, ja de flesta av hans arbetare behöva inga särskilda order för sin verksamhet, de äro så tränade, att de utföra sitt arbete stilla och trofast utan några påminnelser. Du behöver icke säga till lungorna: nu ska' ni andas, så att blodet kan få syre, när det skall bränna upp odugliga kroppspartiklar; eller till blodet: nu skall du skynda dig att föra bort allt avskräde, som samlat sig i kroppens alla vinklar och vrår och bära det till lungorna för att brännas och sedan skall du hämta materialet från magens magasin och föra ut dem i kroppen och bygga nytt, där du rev ned.

Du behöver inte säga till nerverna: ni ska' vara så snälla och tala om för mig, så snart jag sticker mig på en nål eller bränner mina fingrar på ljuset. Inte heller behöver du säga till magen: tag nu vara på all den goda mat jag äter och gör om den till kött och ben och muskler och annat, som jag behöver, men det odugliga skall du kasta bort. Nej, alla de där omsorgerna är du befriad ifrån, därför att du har så väl inövade tjänare, som veta precis vad de hava att göra och som äro så villiga att de aldrig säga nej.

Aldrig riktigt nej, men nog händer det ibland att de inte orka med sitt arbete, men då är det ditt eget fel, då har du överansträngt dem eller varit hård mot dem. Du har kanske proppat magen så full med en god efterrätt, att den inte vetat sig någon råd, huru den skulle kunna tillgodogöra sig den onödigt stora leveransen. Den har blivit ledsen och tänkt: »Jag bryr mig inte om att taga vara på vad jag inte behöver», och så har den slagit alltihop i avloppsroret och du har fått diarré och kanske litet feber och huvudvärk till på köpet. Det fick du för att du bar dig illa åt emot din mage.

Eller du har kanske en kall vinterdag sprungit dig varm och sedan stått stilla och dragit in den kalla luften i lungorna. Du tänker inte på lungorna, men lungorna tänkte kanske om dig, att du var en hård husbonde, som så kunde behandla dina trogna tjänare först anstränga dem och sedan omsvepa dem med frostiga vindar. Du var nog inte så elak som lungorna tänkte, men du var dum och därför fick du sedan vara inne och hosta i flera veckor.

Nej du, var omtänksam och snäll mot dina goda tjänare, det far du själv bäst av. Ja var rädd om din kropp, håll den putsad och ren och ge den vad den behöver men inte mera och var framför allt tacksam för att du blivit ägare till en så sinnrik och vacker Organism, som utträttat allt vad du önskar och tillverkar allt vad du behöver. Är inte din kropp ett stort under, eller säg mig ett som är större?

Du står nog svarslös inför den frågan. Och dock finns det ett, som är ännu större, men därom vill jag språka med dig i nästa brev.

Din gamle morfar.

II.

OM DEN OSYNLIGA KROPPEN

Du kära vän!

Du har kanske tänkt litet på vad jag talade om i mitt förra brev, huru underbart din kropp är uppbyggd, huru skickligt och villigt alla dess organ fullgöra sina skyldigheter; men har du också tänkt på och undrat över vad det är som håller den vid liv och vem det är som är ägare till detta naturens underbara mästerverk?

Du svarar kanske med en liten skymt av stolthet: det är jag det. Ja, det är sant, men vem är då du.? Inte tror du väl, att du är bara den där kroppen. Kanske har du någon gång, när du lyssnat till de äldres samtal, hört någon gammal farbror säga: människan är bara kött och blod, när hon är död finns hon icke mera; då är allting slut.

Ja, det finns nog de, som tro så, eller som tro, att de tro så, men så tror nog inte du. I denna enda punkt vet du kanske bättre än din gamle farbror. Men innan du förhäver dig över detta ditt företräde, bör du riktigt göra klart för dig vad du själv tror och även lära dig förstå, varför din gamle farbror tror så helt annorlunda. Och det är just vad jag nu vill hjälpa dig med.

Du förstår nog, att livet är något mycket hemlighetsfullt, något som man inte kan hålla i sin hand och se på med ett förstoringsglas, och ändock finns det i varje liten del av din kropp. Ja, du förstår nog också, att det är just detta hemlighetsfulla liv, som håller ihop kroppen och sätter alla dess organ i verksamhet. Om livet flyr sin kos, dör kroppen, den multnar och faller sönder. Du har nog sett något dött djur, huru livlöst och orörligt det ligger, och har det varit dött någon längre tid, så har det börjat undergå förruttelse. Livet är således en kraft, en underbar, hemlighetsfull kraft. Men varifrån kommer då denna kraft? Det skall jag försöka förklara.

Det förhåller sig så, att du utom din synliga kropp, den som du ser med dina ögon och kan taga på med dina händer, också har en osynlig kropp, som bor inne i den synliga kroppen, eller som så att säga begagnar den synliga kroppen som ett ytterplagg.

Denna inre, osynliga kropp har alldeles samma form som den yttre kroppen, den har sina armar och ben, sina ögon och öron, sina nerver och sina blodkärl, sitt hjärta och sin mage, alldeles som den synliga kroppen. Men därför att den är osynlig har ingen av de lärda, vilka studerat människokroppen, någonsin kunnat se den eller få tag i den och därför ha de så svårt att tro att en sådan osynlig kropp finnes. Och vad de lärda tro, det tro också de flesta andra människor, och det för man inte förtänka dem.

Du undrar då säkert, huru jag kan påstå att den existerar, när inte de lärda kunna få syn på den? På den frågan kan jag endast svara, att det finnes människor, som äga den välsignade gåvan, att kunna se in i den värld, som för vanliga människor är osynlig - de sägas därför vara klarsynta - och de hava sett denna för andra osynliga kropp. När nu samstämmiga vittnesbörd därom framkommit från tusentals klarsynta personer, som varit vitt skilda och icke stått i någon beröring med varandra, så vore det ju dumdrigt att påstå, att de alla skulle ha orätt och jag, som ingenting sett, ha rätt. Därför har jag i denna punkt en annan tro än de lärda. Men jag ber dig icke, att du genast skall tro som jag. Försök bara att tänka dig möjligheten, att det finns en sådan osynlig kropp inom den synliga, så skall du få se, att det hemlighetsfulla livet blir lättare att förstå. Ty vad är din synliga kropp annat än ett redskap, ett verktyg åt din osynliga kropp, som är mycket förmer än den synliga. Och varför är den förmer? undrar du. Jo, därför att den osynliga är oförstörbar, då däremot den synliga är mycket lätt förstörd. Då den synliga kroppen dör, lever den osynliga fortfarande.

Den osynliga kroppen är det nu, som utsänder den kraft, som kallas liv, och detta liv genom-strömmar varje liten fiber i din synliga kropp och gör den levande. Ända tills din död

äro dessa dina båda kroppar förenade i ett trofast famntag; de hålla varandra fast omslutna, ty de känna, att de icke kunna undvara varandra. Din osynliga kropp behöver din synliga kropp med dess sinnesorgan för att kunna uppfatta den värld, du lever i, och den behöver också din fysiska kropp med dess hjärna, dess tunga, dess armar och ben för att kunna inverka på denna värld. Vad tror du t. ex. att en urmakare kunde uträtta utan sina verktyg. Han måste ha ett förstoringsglas för ögat, för att se in i det fina urverket och upptäcka vad det har för fel, och han måste ha fina tänger och vassa filar för att taga fatt i de små kugghjulen och ändra dem, där det behövs. Vad verktygen äro för urmakaren, det är den synliga kroppen för den osynliga; då kan du förstå huru mycket mera betydande den osynliga kroppen är än den synliga.

Men i ännu högre grad är den synliga kroppen i behov av den osynliga, ty den förutan kan inte den synliga kroppen röra en lem, den är lika så redlös som de små verktygen skulle vara att utan urmakarens hjälp på egen hand laga en klocka. Du förstår då, huru innerligt de måste vara fästade vid varandra, dina båda kroppar, men huru det dock alltid är den osynliga som är husbonde över den synliga.

Och båda dessa underbara kroppar äro din egendom - tänk vad du är rik! Och vilka möjligheter du har att uträtta något vackert och stort i livet! Ja, du har också en stor förpliktelse att vara andra till nytta och glädje, när du fått sådana möjligheter; ty inte har du fått dem bara för att göra vad du själv tycker är roligt - för att äta gott och skaffa dig vackra kläder och tvinga andra att utföra vad du själv är för lat, att göra - nej, du skall lära dig att vara nyttig, vara villig och god, så att du sprider glädje omkring dig alldeles som en ros sprider vällykt. Det har du också själv den största glädjen av.

Men för att kunna göra detta, måste du vörda även din osynliga kropp. Ty var det av vikt att hålla den synliga kroppen ren och frisk, så är det ännu viktigare att hålla din osynliga kropp sund och fläckfri, ty den är i det avseendet mycket ömtåligare än den synliga.

Jag skall tala om för dig en hemlighet. De, som hava den sällsynta gåvan att kunna se de osynliga kropparna, hava berättat, att dessa ha olika färg, beroende på om människan är god eller ond. Hos en kärleksfull och from människa är den osynliga kroppen strålande vit och vacker; hos en elak människa åter är den mörk-grå eller smutsbrun med fula fläckar, och när hon blir ond fara brandröda flammor över kroppen, och det uppstår nya fläckar bredvid de gamla. Och om man brukar narras och fara med osanningar, så för den osynliga kroppen en giftig ärggrön färg, den blir ful och vederstygglig. Ja, du kan inte tro huru förskräckligt somliga människor vanvärda sin osynliga kropp och förstöra dess form, så att de se både smutsiga och vanskapliga ut, om också den synliga kroppen är aldrig så vacker och väl putsad.

Du tänker kanske, att det väl inte är så farligt då den i alla fall icke syns, den har ju den synliga kroppen utanpå. Jo, du må tro, det är farligt nog, ty en dag faller den synliga kroppen bort, man dör och då står man där i hela sin fula nakenhet och har ingenting att skylta sig med, men därom vill jag nämna litet mera i ett annat brev.

Nu vill du säkert gärna veta vad du har att iakttaga för att hålla din osynliga kropp fläckfri och ren. Regeln är mycket enkel, men icke alltid så lätt att efterleva; den lyder: var alltid i tankar, ord och gärningar sann och god och ren. Det är således, som du lätt kan räkna efter, en niofaldig regel.

Tillåter du mig att giva dig ett gott råd: upprepa denna regel tyst för dig själv varje morgon, när du kläder dig. Det skall småningom komma att sätta sin prägel på din dag, och ingenting skulle högre glädja...

....din gamle morfar.

P. S. Jag höll ju på att glömma tala om för dig vad man kallar den osynliga kroppen. Det är ett namn, som du hört många gånger, men kanske aldrig haft någon riktig uppfattning av.

Man kallar den själ. Men den har också ett annat namn, som du gärna kan lägga på minnet, tills vi komma längre i våra studier, den kallas även astralkropp.

III.

OM ANDEN

Du kära barn!

Ja, nu vet du ändå något om dina båda kroppar, men vad vet du om dig själv? Ty du förstår nog, att eftersom du äger båda dessa kroppar, så måste du vara något ännu mycket förmer än de. Du är den ännu mycket underbarare varelse, som bor i dessa kroppar och befäller över dem.

Men vad du i ditt innersta väsen är, har sig icke så lätt att förklara. Det lilla jag kan ha att säga om det ofattbara, som lever och regerar i ditt väsens innersta lönnkammare, blir till ett mycket kort brev i dag.

Du vet att du kan tänka och du vet att du har en vilja. Du kan fundera ut vad du vill göra, vare sig det är för att vara god eller elak, och du kan med din vilja sätta det i verket. Denna tänkande och viljande varelse är dig själv. Dina kroppar äro bara dina verktyg, det ena finare, det andra grövre, men du själv är det, som sitter vid rodret och styr din levnads farkost och som därför ensam bär ansvaret för, att du styr riktig kurs.

Denna innersta kärna av ditt väsen, det är anden, det är en helig klenod, ty det är en gnista av Gud själv. Genom den bär du inom dig ett aldrig tystnande vittnesbörd om att Gud lever, ja att Han lever i ditt eget bröst. Det är Hans röst du hör, när du inom dig förnimmer en stämman, som icke lämnar dig någon ro, förrän du bett om förlåtelse för att du varit hård eller begått ett fel. Det är också Hans röst, som uppmuntrar dig och fyller dig med glädje, när du offrat något av dig själv för att hjälpa en annan.

Ju mera du lyssnar till den rösten och följer dess maning, desto lyckligare skall du bliva. Men nedtystar du den stämman och tror dig kunna leva utan den, då tättna skuggorna i din själ och du går vilse i mörkret.

I den gnista du fått av Gud ligga förvarade de allra dyrbaraste skatter, men de finnas där bara såsom möjligheter, och det beror helt och hållet på dig själv om de skola ligga där obrukade, ja kanske gå förlorade, eller om du skall värda och utveckla dem så, att de bliva vad de äro ämnade till, strålande diamanter, som spegla det himmelska ljuset. Du vet kanske att det är ett mycket långsamt och mödosamt arbete att slipa en diamant; ännu svårare är det att slipa anden; det går inte på ett jordeliv, men så ha vi ju också hela evigheten för oss, men därom mera en annan gång.

Nu vill jag bara lägga dig på hjärtat att Gud lever inom dig som ett litet frö, som det tillkommer dig att värda och ansa, så att det växer upp till ett vackert träd, som kan sprida vällukt och bära läskande frukt. Det är din lyckliga lott att äga ett sådant privilegium, att vara kallad till ett sådant värv. Var tacksam därför och gör det till din dagliga strävan att söka fylla en sådan plats i livet.

Det skulle innerligt glädja...

...gamle morfar.

IV.

OM DJUREN

Du lilla blåögda!

Hittills ha vi bara talat om dig själv, vilket under du i själva verket är, du lilla människobarn, som äger både ande, själ och kropp, så innerligt förenade med varandra, att du inte kan peka på någon punkt av din kropp, där de icke alla tre likasom hålla varandra i hand för att göra dig till en hel människa.

I dag skola vi språka om de varelser, som i skapelsekedjan stå människan närmast; men det är jag rädd blir ett långt brev.

Har du någonsin fallit på den idén, att räkna efter huru många olika slag av djur du känner till? Säkert icke - och det undrar jag icke på, ty du skulle snart känna dig så överväldigad av den mångfald du hade att räkna med, att du måste uppgiva försöket. Överallt på hela jordens yta under de mest olika levnadsvillkor myllrar det av djur. De sky varken öknens brännande sol eller polarnattens mörker och köld, de förekomma högt uppe bland alpernas snötäckta toppar, där luften är tunn och ren, lika väl som på havets botten, dit intet ljus kan nedtränga och där vattentrycket är oerhört.

Det är naturligt, att så olika livsvillkor måste framkalla mycket olika kroppsformer och inre organ, avpassade efter de förhållanden varuti djuret lever, men fullkomligt olämpliga för andra. En fisk dör, om han kommer upp i luften, och en fågel kan icke leva i vattnet; en isbjörn skulle snart försmäktas i Sahara och ett lejon skulle förfrysas, om han kommet till Spetsbergen. Men ännu mångfaldigare än livsvillkoren äro djurformerna, ty otaliga äro de djursläkten, som kunna trivas under samma livsvillkor. Ja, i sanning, oändlig är mångfalden av djursläkten på jorden, och inom varje släkte vilken mångfald av arter. I djurvärlden - om någonstädes - har Gud uppenbarat sin rika skaparefantasi.

Men det kan ju icke vara min mening att giva dig en om än aldrig så ytlig överblick över de olika djurslagen - det skulle ju vara att skriva en tjock bok, och det för du för övrigt lära dig i skolan. Jag vill endast fästa din uppmärksamhet på några förhållanden, som röra djurriket och som du kan ha gott av att minnas.

Det första är, att djuren äro varandra så underbart olika icke blott beträffande storlek och yttre former, utan även och kanske ännu mera till sin inre utveckling. Jämför t. ex. två varandra så närstående djur som hästen och oxen; de äro dock båda människans trogna och lydiga tjänare. Den ena är livlig, klok och läraktig, den andra trög och dum och utan förmåga att mottaga någon dressyr. Och på samma sätt med hunden och föret - huru ännu mycket mera olika äro icke de. Den ena är så förståndig, att han stundom överträffar människan, den andra så enfaldig, att det blivit till ett ordstäv: »dum som ett för». Det kan icke vara umgänget med människan, som utvecklats hästens och hundens förstånd till en så mycket högre grad än oxens och förets, eftersom även dessa vördas av människor, nej det ligger i själva rasen ett bestämt företräde hos det ena slaget framför det andra, ehuru (no/dk= selv om) det å andra sidan icke kan förnekas att människans inflytande på t. ex. hunden i hög grad bidrager att utveckla hans naturliga begåvning.

Bland de vilda djuren se vi också samma olikhet i graden av utveckling. Rävnen är känd

för sin utomordentliga klokhet och list, vare sig det gäller att smyga sig på ett byte eller att undfly en fiende. Haren däremot förstår inte bättre, än att han tror sig vara gömd, bara han inte själv ser något; därför sticker han huvudet under en buske.

Och ser man på de lägre djurarterna, så förefinnes där samma skillnad i förståndsutveckling. Hos grodan och snigeln t. ex. kan man inte spåra ringaste grad av intelligens. Det är dock icke deras litenhet, som är skuld därtill, ty det finnes djur, som äro mycket mindre och likväl oändligt mycket klokare. Se t. ex. på myrorna; de förstå att bygga sig stora hus - myrstacken - som har många våningar, inte bara ovan jord utan även djupt ned i jorden; de leva i ordnade samhällen alldeles som människorna, men i det avseendet synes de till och med vara längre komna än människorna, att de aldrig kivas om företrädet till de bästa platserna. Var och en har sin bestämda sysselsättning och den utför han utan att knota. Några äro satta att värda sig om det uppväxande släktet, andra draga föda till samhället, i det de gå ut på jakt efter byte. Några bygga vidare på huset, som de aldrig få stort nog, andra hålla vakt vid ingångarna, så att inga obehöriga få slippa in och täcka över dem, då det börjar regna, så att det inte blir fuktigt inomhus. Det är emellertid bara de könlösa myrorna som arbeta. Hanar och honor äro samhällets lättingar, som nästan aldrig gå ut utan låta passa upp sig av arbetsmyrorna.

Några myr arter leva nästan ständigt på krigsfot med andra myrsamhällen och det är rörande att se huru de taga vård om sina sårade och begrava sina döda. Det kan gå hett till i ett sådant myr krig må du tro; sedan drabbningen är slut och den ena parten är övervunnen, kan slagfältet vara översälat av döda myror med avbitna huvuden.

Det finnes också myrarter som i ordets egentliga bemärkelse driva boskapsskötsel; de hålla sig med mjölkkor. Det låter underligt, men det är verkligen så att de uppsöka bladlössen, som de på allt sätt omhulda för att sedan avpressa dem en söt vätska, som de med girighet förtära. Andra arter åter idka åkerbruk; de leva av ett slags gräsfrö, som de formligen odla omkring sin stack.

Är det nu inte underbart, att dessa små insekter i så många hänseenden till samhällsorganisation och levnadsvanor likna människan?

Huru skall man förstå detta? Jo, svarar man; djuret handlar efter instinkt, men vad är då instinkt? Ja, huru skall jag kunna förklara det för dig? Det är något som naturen lärt djuren, och som de följa utan att tänka på varför de göra så eller så

Men huru kan naturen lära dem det? frågar du kanske?

Det är en mycket naturlig fråga, men inte lika lätt att besvara. Tror du inte vi få tänka oss att det finnes osynliga väsen som stå högt över djuren och som ha i uppdrag att taga vård om dem och leda deras utveckling och att varje djurslag har sina särskilda lärare och ledare och att djuren äro så viljelösa och lydiga, att de blint följa vad dessa ledare ingiva dem, att de skola göra. Och då kan man ju tänka sig att vissa djurslag lättare fatta vad deras ledare vilja och därför visa prov på ett mycket gott förstånd, då andra däremot äro tröga att fatta och därför synas dumma.

Jag måste berätta för dig om ett sådant fall. En viss mr Sykes i Ostindien upptäckte en dag, att sylt och andra delikatesser, som han hade förvarade i ett välvt rum, angrepps av myrorna; de tycka nämligen mycket om sötsaker. Han drog då bordet från väggen och ställde bordsfötterna i skålar, som han fyllde med terpentin; nu kunde de icke komma upp på bordet, menade han. Några dagar uteblevs också de små snyltgästerna, men snart funnes de åter i stor mängd på bordet. Han stannade nu och observerade dem och fann då, att de gingo uppför väggen och valvet, just så högt som behövdes för att komma över bordet; därifrån släppte de sig ned på bordskivan. Och sedan de ätit sig mätta gingo de ut till bordskanten och släppte sig ned på golvet. Vid ett annat tillfälle, då bordsfötterna voro ställda i vattenskålar, släpade myrorna dit ett halmstrå, slogo därmed en brygga över vattnet och fortsatte sitt plundringståg. Halmstrået drogs litet ifrån bordsfoten. Stor förvirring. Hundratals myror

samlades på båda sidor och snart lyckades det de myror, som stodo på skålens kant att svänga halmstrået tillbaka igen i dess förra läge och förbindelsen var återknuten. Nu skall du också veta att myror ha en mycket dålig syn; de se intet längre än näsan är lång, som man säger.

Se här ett annat, lika märkvärdigt fall.

En franciskanermunk i Bozen brukade strö litet socker på sitt fönsterbräde åt de myror, som kommo upp från trädgården. En dag föll det honom in att lägga sockret i ett gammalt torrt bläckhorn och hänga upp detta i ett snöre vid fönsterkarmens tvärslå. Sedan släppte han några myror ned i bläckhornet. Dessa promenerade snart med var sitt sockerkorn uppför snöret och ned i trädgården, andra kommo till, och snart var det oaktat vägens besvärligheter en livlig trafik uppför och nedför snöret. Men en morgon märkte munken att flertalet myror stannade nere på fönsterbrädet, under det några myror uppe i bläckhornet buro sockerkorn upp till dess rand och därifrån släppte dem ned till sina kamrater på fönsterbrädet.

Är det inte så utstuderat klokt, som om gamla människor funnit på det? Kan man tänka sig annat än att någon osynlig vän till myror stod bakom och ledde dem?

Jag har uppehållit mig litet särskilt vid myror, därför att de i mångt och mycket stå så nära oss människor, ehuru de äro så små och i kroppsligt avseende så litet utvecklade – men vad är smått och vad är stort? Säkert äro vi människor, som tycka oss så stora, försvinnande små i jämförelse med högre väsen, som stå över oss, ty du anar säkert att det finnes sådana. Ja, av hela den oändliga skapelsekedjan se vi bara de länkar, som ligga närmast under oss, men fast vi icke kunna se dem, veta vi dock att över oss finnes ännu flera utvecklingsgrader, ändlösa vidder av bländande ljus; där ligga de största undren, men därom mera en annan gång.

I nästa brev vill jag tala litet mera om djuren, de äro ett så intressant kapitel i skapelsen, tycker...

....din morfar.

V.

MERA OM DJUREN

Min kära vän!

Vi talade sist om djurens intelligens men det är inte bara till förståndet som vissa djur visa en hög utveckling, de äro också - de högre i alla fall - i besittning av en känslans innerlighet, som är rörande. Du vet huru en hund eller en häst kan visa en rent mänsklig tillgivenhet för den, som är god mot honom. Säkert har du också hört berättas om mången hund, huru han med en sinnesnärvaro och ett mod, som är beundransvärt, räddat sin husbonde eller något litet barn ur dödsfara. Men de varmaste känslor av ömhet och självupppoffring visar djurmodern i regeln mot sina ungar. Nu måste jag berätta ännu en historia, som jag hört av en fullt trovärdig person.

På en egendom i Södermanland fanns en Newfoundlandstik vid namn Asta, som nyss hade fått valpar. Tre av dessa tog man från modern och förde dem, så att hon inte såg det, ned till sjön, där de dränktes i en vak. Asta gnällde och sökte hela dagen efter sina försvunna valpar, men följande morgon lågo de alla tre döda och stelfrusna på trappan utanför huset. Asta hade slutligen funnit deras grav och - skicklig simmare som hon var - dykt efter dem, en och en i sänder i det iskalla vattnet. En så öm moderskärlek finner man knappast hos människor.

Nåväl, om nu djuren lägga i dagen så mycket förstånd och så mycken känsla, vad skola

vi då tro om dem? Inte kan väl tanke eller känsla utgå från den materiella kroppen, liksom inte du själv kan vare sig tänka eller känna med bara din fysiska kropp? Nej, du inser nog lika väl som jag, att dessa egenskaper måste komma från den inre osynliga varelsen, du förstår att även djuren hava en själ.

Men vad är det då för skillnad mellan en människa och ett djur? frågar du.

En mycket väsentlig skillnad. Du minns att du själv, alltså människan, äger icke bara kropp och själ, eller, som vi också lärde oss att kalla dem, en synlig och en osynlig kropp, utan dessutom en ande, en gnista av Gud själv, som en gång väckt till liv aldrig kan släckas. Den ligger där som en liten möjlighet på botten i ditt väsen och längtar efter och sträcker sig mot sitt ursprung och ger sig icke till tåls, förrän du genom en lång och mödosam utveckling nått fram. Däri ligger ditt stora företräde framför djuret, som bara äger kropp och själ, men ännu icke fått den gudagnista som heter ande.

Nu kan jag förstå, att du kommer med en hel ström av frågor. Ja, låt dem komma och låt mig försöka att ge form både åt dina frågor och åt mina svar. Sutte vi förtroligt tillsammans skulle vårt samtal kanske lyda så här.

- Men, inte ha väl alla djur en själ? Hunden, som är klok och vänlig har kanske en själ, men de små, små djuren, en fluga t. ex., inte har väl flugan en själ?

- Jo, allt som lever har en själ, ty annars kunde det inte leva. Men det finnes själar av mycket olika utveckling. Det ser du ju redan bland människor. Några äro goda och ädla, emedan de ha en mycket ren och högt utvecklad själ, då däremot andra äro onda och själviska, därför att deras själ är oren och outvecklad. Hos djuren är denna skillnad i själsutveckling mycket större, om man jämför de högre djuren med de lägst stående. Hundens själ t. ex. är inte bara en bärare av livet, den kan också ge uttryck åt både tankar och känslor nästan som en människas, medan flugans själ - såvitt vi kunna fatta den - endast ger sig tillkänna i själva livet. Du förstår då att det är en himmelsvid skillnad mellan en hunds och en flugas själ.

- Men, morfar, inte är val djurets själ odödlig?

- Varför inte? Är din egen själ odödlig, så vare det val bra underligt, om inte även hundens själ vare det. Vet du vad en av vårt lands största och ädlaste tänkare, Viktor Rydberg, har sagt om den saken? Det var en skolgosse, som skrev och frågade honom, om han trodde att hunden hade en odödlig själ. Då svarade Rydberg de minnesvar da orden: Jag måste bekänna, att om det låge i vissa hundexemplars begrepp, vilkas bekantskap jag gjort, att deras själ måste förgås, så skulle jag råka i stor bävan med avseende på min egen själ.

- Må så vara med hunden, men inte kan du val tro, morfar, att flugan och myggan och masken ha en själ som är odödlig ?

- Det, må du tro, är ingen lätt fråga att besvara, men jag skall försöka att göra klart för dig, huru jag tänker mig den saken.

Ingenting kan förgås, eller alldeles upphöra att vara till, inte ens den grova materien. Den undergår bara förvandlingar, Den ved, som brinner upp i kakelugnen, förvandlas i aska och gaser, som gå bort genom skorstenen, men den förintas icke. Den kropp, som vi avlägga i döden, multnar i graven och dess ämnen ingå nya föreningar, men inte ett grand går spårlöst förlorat. Men den osynliga värld, varav själen är byggd, är av mycket större varde an den synliga, därför kan inte heller dess ämnen förgås eller förintas, men de kunna undergå förändringar .

Den osynliga kropp, som förlämnar liv åt ett lägre djur, och som vi med full ratt kunna kalla djurets själ, överlever djurets död, men äger icke i den osynliga världen en egen tillvaro som en särskild liten individ, utan den förenar sig där med andra liknande små djursjälar, och dessa bilda tillsammans vad man kallar en gruppsjäl för detta slag av djur, en kraftkälla, varm små livsådror välla fram, så snart nya djur av detta slag skala födas till jorden.

- Det var konstigt. Kan du inte förklara dig litet närmare ?

- Ja, det är ju inte så lätt att förstå dessa livets hemligheter, men jag ville så gärna, att du finge någon liten föreställning om det stora mysteriet, huru livet fortplantas från släkte till släkte.

Tänk dig, att en liten sparv skall födas till jorden. Sparvmodern har lagt sina ägg och ligger och ruvar dem med sin kroppsvärme för att ur äggen skola komma fram små sparvungar. Den nya lilla varelsen, som skall födas till jorden, slumrar ännu bara som en möjlighet i ägget. Föräldrarna ha så att säga lämnat de fysiska materialier varur den lilla kroppen skall uppbyggas, men ensamt fysisk materia har intet liv. Det måste komma utifrån och det har redan kommit. Vid befruktningen ingöts en droppe av den osynliga livskälla, som utgör det stora förråd, varur sparvsläktet hämtar sitt liv. En sparvsjäl har tagit sin boning i ägget och förrättat där ett av naturens stora under; den bygger av äggets gula och vita åt sig en kropp med ben och muskler, blod och nerver, fjädrar och dun, näbb och klor; och då allt är färdigt hackar den lilla varelsen hål på skalet och kryper ut. Tänk vilken skicklig byggmästare den lilla sparvsjälens är, som kan forma allt så fulländat, och som vet att göra den lilla sparven så lik alla andra sparvar, lika stor, lika gråbrun, och som även för med sig samma levnadsvanor, som utmärka alla andra sparvar. Det kan inte falla en sparv in att flyga högt upp i luften och sjunga som en lärka, eller att simma ut i vattnet som en gås, eller äta rätt kött som en hök, den vet vad som ännu står en sparv, det har den lärt av den stora gruppsjälens, varav den utgör ett litet utflöde, och den rättar sig därefter, ty den vet ej av något annat. Och när sparven efter några år dör, så flyr den lilla sparvsjälens ut ur kroppen och vänder tillbaka till sin gruppsjäl och medför då från sitt jordeliv någon liten erfarenhet, som håller vid makt gruppsjälens traditioner.

- Säg mig, morfar, ha även hundarna en sådan där gruppsjäl?

- Ja, det ha de nog, men den är betydligt mycket mera utvecklade och är därför väsentligen olika gruppsjälens för en lägre djurart. De utvecklade djurens själar blandas tillsammans i gruppsjälens alldeles som vattendropparna i en sjö, så att man icke kan skilja den ena från den andra. De högre djurens själar däremot äro skilda från varandra liksom ärtorna i en säck. Varje ärtor är en liten kropp för sig och kan icke smälta tillsammans med andra ärtor. Så äro även de utvecklade djursjälarna redan hunna så långt, att de även i den osynliga världen utgöra självständiga individer, som icke vidare behöva sammansmälta med andra individer av sitt släkte. De hålla dock tillsammans i gruppen och de erfarenheter, som en individ gör under sitt jordeliv kommer också andra individer till godo. Många rävar ha kanske gjort den erfarenheten, att människan är det grymmaste av alla rovdjur, hon skjuter rävar, hon fångar dem i sax eller i försåtligt grävda gropar. Den erfarenheten sprider sig i gruppen och varje räv, som födes till jorden, för därför med sig en stor skygghet och rädsla för människan, ehuru just denna räv icke haft någon erfarenhet av huru farlig människan är. - Mätte inte du, min lilla vän, ge djuren anledning att frukta människan!

Jag tror, att du ännu har några frågor på hjärtat, du rynkar pannan och ser så fundersam ut. Sjung ut - för jag se, om jag kan svara dig.

- Du gissar nog rätt, morfar, det är mycket som ännu är oklart för mig, så oklart att jag knappast vet huru jag skall ställa mina frågor. Jo, jag ville veta om en sparvsjäl aldrig kan födas annat än som sparv, aldrig i evighet bli annat än en sparv?

- Därpå kan jag endast svara att allting i himmel och på jord är underkastat utveckling. Ingenting är stillastående, men huru denna utveckling försiggår vägar jag icke bestämt yttra mig om. Det är nog så, tänker jag, att det alltid kommer att finnas sparvar, men de själselement, som liva våra nuvarande sparvar, utvecklas småningom, sammanföras till större enheter och flyttas över till högre och högre djurgrupper, tills de nå fram till de högsta djuren och bliva individer; men nya själselement väckas alltjämt till liv av den Allsmäktige, som aldrig upphör att skapa, och de fylla luckorna efter dem, som stiga högre, och hava sedan i sin tur att tillryggalägga samma evighetslånga utveckling genom djurvärldens många former.

Dock tror jag ingalunda att varje liten livsgnista behöver passera djurrikets alla oräkneliga släkten; det är nog inte nödvändigt.

- Vet du, morfar, vilka djur det är, som blanda ihop sina själar som vattendropparna i en sjö, och vilka som ha var sin egen själ, skilda från de andra som ärterna i en säck?

- Nej, barn, det vet jag inte, men jag tror nog att de djur, som ådagalägga en högre grad av klokhet och känsla, äro individer, som ej vidare hopblandas med andra av sitt släkte.

Särskilt tror jag det är förhållandet med de högre husdjuren.

- Men vad blir det sedan av dem? Bli de aldrig annat än djur?

- Jo, de bli människor.

- Ja, det trodde jag nästan, eftersom allting utvecklas och blir någonting högre än förut.

Men säg mig, morfar, hur går det till?

- Ja, den som det visste! Men jag vill berätta för dig vad jag hört om den saken, utan att därför vaga pasta, att det verkligen förhåller sig så.

När en djursjäl, t. ex. en hund, nått den utveckling, att han ingenting vidare har att lära inom djurvärlden, så behöver han inte vidare födas till jorden som hund, men han är därför inte genast färdig att gå ned som människa. Först måste han genomgå en särskild skola, där han för lära sig det stora ansvaret av att bliva människa. Denna skola ligger inte här på jorden utan på en annan planet. Först när han sålunda blivit väl beredd, genomgår han elddopet och undfår ("inkasserar") anden, den gudagnista, som gör att han kan känna sig som ett personligt väsen, höja sin tanke till Gud och längta till en återförening med Honom.

- Än sedan, mor far, hur går det sedan?

- Det få vi språka om en annan gång. Du har fått nog för i dag att fundera över, tänker...

...morfar.

VI.

OM VÄXTVÄRLDEN

Vännen min!

Nu ha vi språkat om de stora under, som möta även den ytligaste betraktare av människovärlden och djurvärlden, men därmed är icke naturens underbara förråd uttömt. Se dig omkring, överallt i hela skapelsen möter dig stora, härliga under, som borde stämma ditt sinne till andakt och tacksamhet för att du för vara med och beundra naturens outtömliga alstringskraft och de skönhetsmättade former och färger, vari den kläder sina alster.

Har du tänkt på, när du om våren girigt plockar den första blåsippan, vilket storartat arbete naturen där utfört. Ur en liten rot, som legat kvar i marken och under vintern varit alldeles stelfrusen, har solvärmen lockat fram en liten knopp, som först ser litet duven ut, men så reser den sig på en fin stängel och öppnar sig till en förtjusande liten blomma med sex blåa kronblad, som ta i ring omkring blommans allra heligaste. Och vad är det tror du? Det är ett litet knippe av ständare och pistill, som ha i uppdrag att utföra ett annat stort under, det

största inom växternas värld, att framtrolla små frön, som i sin tur kunna frambringa nya blåsippor. Är det nu inte märkvärdigt att all denna härlighet kunnat komma upp ur den svarta, smutsiga jorden och det så tidigt att snön inte ännu riktigt hunnit smälta på den norra backslutningen. Var tog den sin saftiga grönska, var hämtade den sin färg? Inte låg färgerna i jorden. Nej, det var något, som låg och slumrade i den lilla stel-frusna roten, det var den stora trollkarlen livet, som hade dem gömda inom den knöliga roten. Det var livet som tecknade bladens särsegna form och räknade kronbladen så att de icke blevo flera och icke heller färre än sex, det var livet som smyckade dem till brudtärnor vid den bröllopfest, som i det härliga solskenet firas av ständare och pistill. Kan du tänka dig en större trollkonstnär än livet - väl att märka, när han för solen till hjälp, annars orkar han ingenting. Men tillsammans göra de underverk.

Och vilken omväxling bjuder oss icke växtvärlden i både former och färger - det är inte bara blåsippor på dess program. En vecka efter blåsipporna komma vitsipporna, som äro nära släkt med blåsipporna, men med blad, som äro skurna efter ett helt annat mönster. Och så komma vårlök och gullviva och alla vårens och sommarens oräkneliga skaror av blommor och strån, alla på sin rätta tid i tur och ordning, alla i sin bestämda dräkt med särskilt snitt och färg, olika alla andra.

Och hur skilda äro de icke till lynne och karaktär. Kan man tänka sig större kontraster än t. ex. å ena sidan den blyga, ömtåliga linnéan, som sticker sig undan i skogsdunklets ensamhet, men förråder sig genom den härliga doft hon utandas - hon, som smeker sig in i människornas hjärtan, så att de icke kunna annat än älska henne, och å andra sidan maskrosen, som stark och oförskämd armbågar sig fram överallt, finner fäste på den hårda landsvägskanten, hoppar över diket och bryter sig genom staketet in i trädgården, där hon lever ett lustigt liv, tränger sig fram överallt och trampar ned andra blommor. Kommer så trädgårdsmästaren med sin lie för att köra bort inkräktaren, så skrattar hon bara åt honom. Hon skakar sin lätta fröboll och vinden strör hundrafaldig avkomma, alla bärare av liv, lika okynniga, lika närgångna. Hon är inte att uthärda, och dock är även maskrosen vacker. Har du riktigt lagt märke till hennes pittoreska bladform - vilket ypperligt textil-motiv det är - och den varma gula färgen på hennes blommor, för att inte tala om den ytterst eleganta fröbollen? Jag säger dig, vore hon inte så allmän och så framfusig, så skulle hon stå i kruka eller bilda kant på rabatten.

Och tänk på nyponbusken, den har också sitt särskilda lynne, den smyckar sig med de allra fagraste blommor, de se ut som unga flickor i dans, men när man närmar sig för att fånga dem, så försvara de sig och går man dem in på livet så klösas de. Bien få svärma i deras blomkalkar men människan tycka de icke om.

Och tänk på tisteln. Stolt och hård och stickande vass står han där. Han är inte ful, snarare vacker, men elak. Han river sönder den tunna sommarkjolen, om man går honom för nära. ja, somliga av hans släkte kasta kardborrar efter oss, som vi få bära med oss hem och som bita sig så fast, att vi nästan icke kan få dem loss.

Men hur olika äro icke även de till karaktären: hur usympatisk och levnadsglad är icke björken, huru allvarstung och melankolisk granen, huru viljestark och självmedveten verkar icke den gamla furan, huru osäker och rädd är icke aspen, men huru majestätisk och vördnadsbjudande ter sig icke eken.

Ja, det är i sanning underbart huru växterna kunna likna människorna, huru samma mångfald av lynnen och karaktärer träda fram hos de ena som hos de andra, huru några äro som ett vekt rö, som böjer sig för den svagaste vind, medan andra stå starka och trotsa stormarna även om en eller annan gren skulle knäckas; huru somliga äro bittra och giftiga, under det andra erbjuda en helande och läkande balsam; huru några äro stolta och inbundna och finna sig i att försaka, medan andra aldrig kunna få nog av skötsel och omvårdnad. Om

du tänker efter skall du säkert finna någon växt, som liknar din mor eller din gamle onkel eller någon av dina kamrater. Men säkert har du svårare för att finna någon, som liknar dig själv. Vet du varför? Det för du försöka gissa.

Ja, så går livet, det välsignade starka livet, genom hela växtvärlden och skapar typer av de mest växlande former och karaktärer. Man skulle nästan kunna tro att Skaparen när han danade vår jord, hade utlyst en tävlan bland alla himmelens konstnärer om vem som kunde modellera det vackraste trädet eller den fagraste blomman; och så blev det ett fantiserande och skisserande bland de tusen sinom tusen, som kände konstens heliga eld flamma i sitt väsen. Och när de så alla blevo färdiga och kommo fram med sina modeller och stodo där med bävan och undrade, vem som skulle bli segrare i den stora tävlingen, så stannade Skaparens kärleksfulla blickar så länge vid varje modell, att var och en av de tusen sinom tusen konstnärerna tänkte:

kanske blir jag den lyckliga. Men när Skaparen hade slutat granskningen lyfte han sina händer välsignande över dem alla och sade: »Ni ha alla gjort ett gott arbete, ingenting skall förkastas, ej ens det minsta strå. Jag gjuter mitt liv i alla edra former, de skola alla bliva till prydnad för min nya jord och till glädje och gagn för de varelser jag vill framalstra.»

Ja, så där kan man ju fantisera, men kommer inte längre för det i att utforska livets hemligheter.

Men vad är då själva livet? frågar du måhända.

Ja, den som det kunde säga. Det är ett mysterium, som ingen kan fatta och ingen kan förklara; vi se det bara i dess yttringar. Men låt oss gå tillbaka till dig själv. Likasom din fysiska kropp, huru sinnrikt den än är uppbyggd, endast vore en död köttklump, om du icke tillika ägde en osynlig kropp, själen, som' är livets bärare, så finnes också i varje växt, i varje blomma utom dess synliga kropp även något osynligt, något som man kan kalla blommans själ. Men denna själ är icke på långt när så utvecklad som människans själ, eller ens som djurets. Den ligger där som en nyvaknad möjlighet och gnuggar sig i ögonen. Den anar ingenting; den förstår ingenting; den känner det bara så välsignat gott att leva.

Men - tänker du kanske - jag har ju dessutom en ande; har måhända blomman också en ande?

Nej, vännen min, blomman har icke någon egen ande, den har icke ens en egen individuell själ som de högre djuren. Men genom hela naturen, genom hela världsalltet tränger en ande, den store Anden, och" från honom strömmar livet i väldiga pulsslag ut i hela universum, det spränger sig fram överallt, det förgrenar sig likasom blodet i människokroppen ut i de minsta detaljer av naturens alla mångskiftande föremål, men det är icke överallt lika rörligt, lika utvecklat, lika starkt.

En stor tänkare, filosofen F. W. J. Schelling, har givit ett vackert uttryck åt denna sanning, då han sade: »livet slumrar i stenen, andas i växten, rör sig i djuret och blir medvetet i människan.»

Din morfar.

VII.

OM DEN S. K. DÖDA NATUREN

Du lilla tvivlerska!

Inte sant - det drog nog en skugga av misstroende över ditt ansikte, då du i mitt senaste brev läste Schellings ord att »livet slumrar i stenen». Du har ju i skolan fått lära dig att stenriket hör till »den döda naturen», och inte har du heller själv sett ett spår av liv i stenar och metaller. Nej, det är sant, och om man jämför mineralriket med växter och djur, så kan man ju ha skäl att kalla det den döda naturen till skillnad från de senare, som med mera fog kunna hänföras till den levande.

Och dock ligger det en stor sanning i Schellings ord, men felet är, att vi med våra begränsade sinnen icke kunna uppfatta det slumrande livet i stenen. Det ger sig inte så lätt till känna som i växten eller djuret, det gömmer sig för människornas blickar. Dock icke alldeles; i vissa fenomen kunna vi spåra detta liv. Det är som om det skulle spritta till i sömnen och visa att det ändock lever, om det också icke orkar slå upp ögonen.

Du kan själv avlocka naturen denna hemlighet om du bär dig riktigt åt och har litet tålmod. Köp på apoteket för några öre pulvriserad alun och lös det under flitig omrörning i litet vatten på ett tefat. Sätt till så mycket alun, som vattnet förmår upplösa. Då har du en klar mättad alunlösning. Ställ sedan tefatet på en sval plats, där det för stå absolut orört under någon tid; det duger inte att rubba det eller luta på det för att se hur det ser ut. Det fordrar fullkomlig stillhet. När så vattnet avdunstar, för du se hur det torra alunet skjutit upp små vackra kristaller, som, om du betraktar dem under förstoringsglas, visar regelbundna former. Varifrån kom nu den kraft, som skapade de regelbundna kristallerna? Det var det i alunet slumrande livet, som spratt till och gav sig tillkänna.

Och redan i denna ofullkomliga yttring av liv se vi en början till en bestämd formgivning, som är olika för olika ämnen. Samma slags saltlösning ger alltid samma kristallform, men andra ämnen giva andra kristallformer. Alldeles som i växtriket: alla blåsippor hava samma bladform, men vitsippor och blåsippor hava mycket skilda bladformer.

Betrakta också de fantastiska iskristallerna på en frusen fönsterruta, huru underbart de efterlikna växtvärldens former. De verka nästan som en hägring, en profetia om den oorganiska naturens framtida livsstegring.

Ännu närmare kan man iakttaga kristallbildningens livstecken om man har tillgång till ett gott mikroskop. Inför man en droppe av någon mättad saltlösning under mikroskopet, så för man se underliga ting. Först bilda sig små fina nålar, som även under den mångdubbla förstoringen synes mycket små och hårfina. De röra sig fram och tillbaka i vätskan. Två nålar mötas, men de trivas ej tillsammans, de sparka till varandra och gå åt skilda håll. Men en av de båda nålarna möter en tredje, de dragas med fart mot varandra, lägga sig jämsides och i ett ögonblick förenas de och bilda en nål, tjockare än de förra. Denna i sin tur uppsöker och förenar sig med en annan nål, och så växa nålarna tills de bliva till små kristaller av en alldeles bestämd form.

Måste du inte medgiva, att detta ger intryck av liv. Då de små kristall -nålarna på detta sätt gå omkring och välja, stöta bort en och förena sig med en annan, är detta emellertid inte ett medvetet godtyckligt val, det är en frändskap, bunden av en bestämd lag. Huru små kristall -nålarna än må vara och huru lika de än förefalla, när man betrakta dem i mikroskopet, så äro de dock av två olika slag, elektropositiva och elektronegativa. Men nu

vet du av fysiken, att kroppar laddade med liknämning elektricitet stöta varandra från sig, då däremot de oliknämningt laddade draga varandra till sig. Men om det också icke är ett frivilligt val, så är det dock ett tecken till liv.

Du vet ju att kemisten på sitt laboratorium handskas med fasta och flytande ämnen, som alla anses höra till »den döda naturen», men vart skulle han komma med allt sitt arbete, om de verkligen vore döda. Det är just det slumrande livet i dessa syror och baser, som han har att tacka för, att han över huvud kan uträtta något.

Jag vill lära dig ett annat experiment, som du lätt kan eftergöra. Du tar en vanlig kritbit, en sådan som begagnas vid svarta tavlan. Det är, som du vet, en sammansatt kropp, som består av kalk (den s. k. basen) och kolsyra (den s. k. syran). Dessa beståndsdelar äro så intimt förenade med varandra, att du inte kan frånskilja det allra minsta korn, som är bara kalk, eller den minsta del som är bara kolsyra. Kritan är alltigenom en fullkomligt homogen kropp. Men nu finns det en annan syra, svavelsyran, som är mycket starkare än kolsyran - du kan få den på apoteket, men du skall vara mycket försiktig, att du inte spiller en droppe på händer eller kläder, ty den fräter genast ett hål. Häller du nu litet svavelsyra på kritbiten, så hör du ett fräsande ljud och ser huru små gasbubblor stiga upp ur kritbiten. Vad har då hänt? Jo, det uppstod en strid mellan de båda syrorna och den starkare svavelsyran körde bort den svagare kolsyran, som fräsande av förargelse måste lämna plats åt inkräktaren. Och i samma ögonblick ingick svavelsyran en lika så intim och ännu starkare förening med kalken, och det uppstod en alldeles ny kropp som kallas gips. Skulle du åter utsätta gipsen för kolsyra, så bekommer det inte gipsen det allra ringaste. Svavelsyran låter icke köra ut sig av kolsyran. Se där ytterligare ett exempel på krafter, som ligga och slumra i den s. k. döda naturen, men när anledning gives plötsligt bryta fram och då verka en hel liten revolution.

Kan man inte däruti se ett tecken till liv? Åtminstone bör man akta sig för att stämpla hela den oorganiska världen som död.

Lär dig därav, att även stenar och metaller, vatten och luft äro Guds skaparetankar, att han även i dem nedlagt något av det liv, som besjälar hela naturen.

Din morfar.

VIII.

OM KRAFTERNA I NATUREN

Min vän!

I sammanhang med den s. k. döda naturen, ett uttryck, som vi ju kommit överens om är mycket oegentligt, borde vi väl också språka litet om de stora krafter, som verka i naturen. Men väntar du dig att jag skall tala om dem alla, så bedrar du dig. Det vore helt enkelt omöjligt av det enkla skäl, att det finns så många krafter, som vi ännu icke ha upptäckt, krafter, vilkas verkningar vi glimtvis kunna skönja, särskilt på det hemlighetsfulla ockulta området, men som driva sitt lönliga spel, utan att vi veta det minsta om dem.

Men låt oss tala om en kraft, som vi känna eller tro oss känna, låt oss tala om den

dragningskraft, som verkar mellan allt, som är fysisk materia. Skulle man väga sig på att värdesätta naturens krafter, så borde denna få högsta priset, ty det är ett oerhört arbete den utför i stort som i smått.

Vill du pröva i det lilla, huru den verkar, så skär av en kork några runda skivor av olika storlek och lägg dem försiktigt ett litet stycke, högst 5 cm, ifrån varandra i ett fat med vatten, men lägg dem icke för nära fatets kant. Låt fatet stå orört en stund och du skall få se, huru alla korkbitarna dragas till varandra och slutligen samlas i en klunga med de större bitarna i mitten. Oaktat vattnet gjort ett visst motstånd mot korkbitarnas rörelse, ha deras små massor haft en så stark dragningskraft, att den fört dem alla tillsammans. Några ha kanske slutit sig till fatets kant, som ju också utövat en viss dragning, men om de ursprungliga avstånden icke äro för stora, så samlas de flesta korkbitarna omkring den största. Du kan också lägga märke till att deras rörelser i början äro mycket långsamma, men i mån som två bitar närma sig varandra öka de farten, och när de äro mycket nära, rusa de emot varandra (en bekräftelse på den kända lagen, att dragningskraften står i omvänt förhållande till avståndets kvadrat).

Nåväl, samma kraft som utförde detta lilla konststycke, yppar sig i naturen på olika sätt och åstadkommer där de största resultat. Den verkar mellan de oändligt små partiklar, varav en kropp består, så att denna icke faller sönder; den kallas då kohesion, eller då den verkar mellan smådelar av olika slag (t. ex. trä och lim) adhesion. Den verkar mellan jordens massa och de föremål, som finnas på jordytan, och kallas då tyngdkraft. Den verkar också ute i det stora världsalltet på oändliga avstånd mellan solen och planeterna, ja mellan alla himlakroppar, huru avlägsna de än må vara från varandra, och kallas då gravitation. Den ena massan drar den andra till sig, men alltid med den verkan, att det är den mindre massan, som för vara så god och gå den större delen av vägen; den större massan går endast helt obetydligt den mindre till mötes - alldeles som korkbitarna i vattnet.

Nu är du kanske orolig för huru det skall komma att gå med jorden; om den alltjämt dras mot solen, så skall den väl kanske snart nog störta in i detta glödande klot. Det har ingen fara. Jorden påverkas också alltjämt av en annan kraft, som verkar i rät vinkel mot dragningskraften till solen, och därför går hon en medelväg mellan båda riktningarna och beskriver en nästan cirkelformig bana omkring solen.

Kan du föreställa dig huru det skulle vara om denna stora naturkraft icke funnes? Om du kastade en boll upp i luften, skulle du aldrig mera se skymten av den, den skulle fortsätta ut världsrymden och aldrig komma tillbaka. Men det är fara värt att din arm följde med, ty funnes ej den sammanhållande kraften mellan smådelarna i din kropp, skulle den vid minsta rörelse falla sönder. Några hus kunde inte uppföras, ty minsta vindpust skulle komma dem att ramla. Jorden skulle slungas ut i världsrymden och med en hastighet av 4 mil i sekunden avlägsna sig från solen. Denna vår välsignade ljus- och värmekälla skulle synas oss allt mindre och mindre. Efter några år skulle den inte synas oss större än en vanlig fixstjärna. Vi skulle förstelna mörker och köld. Du kan då förstå, huru välsignat det är, att denna allmänna dragningskraft finnes och vilket oerhört stort arbete den utför i det tysta.

Med skäl kan man likna den vid den benstomme, omkring vilken hela skapelsen är uppbyggd, ty utan den skulle solen förgås, vår jord falla sönder, och allt vad däruppå är malas till stoft.

Man har kommit de lagar på spåren, efter vilka denna tysta kraft verkar - det ha de lärda med otrolig möda och skarpsinnighet utfunderat - men vad tyngdkraften i själva verket är, det har ännu ingen lyckats förklara. De stora hemligheterna behåller Skaparen för sig själv.

Det finns en annan kraft, som du också skall ägna en tacksam tanke. Man vore frestad beteckna den som en motsats mot tyngdkraften, emedan den förmår att draga vätskor upp i hårfina rör, då tyngdkraften däremot strävar att draga dem nedåt. Det märkliga är emellertid, att denna s. k. kapillär -kraft endast är en tillämpning i ett visst fall av den allmänna dragningskraften. Det är rörets väggar, ändå de fuktats av vätskan, som draga denna uppåt,

men att förklara detta under skulle bliva för vidlyftigt för mitt lilla brev. Jag har endast velat fästa din uppmärksamhet på denna i det lilla verkande kraft, emedan den spelar en så ofantlig roll i naturens hushållning. Det är tack vare denna kraft som växterna kunna uppsuga sin näring ur jorden. Har du någonsin tänkt över det undret, att ett högt träd kan ur jorden draga upp de safter det behöver genom sina rötter, sin stam och sina grenar ända ut i bladen. Är det inte märkvärdigt, att det är en med tyngdkraften besläktad, ja ur denna härledd kraft, som här verkar i alldeles motsatt riktning mot denna. Huru välsignat är det icke, att naturen förfogar över denna hemlighetsfulla kraft, ty vad vore jorden utan kapillär -kraften - en stenöken, utan ett träd, utan en blomma, utan ett grönt strå.

Tyngdkraften och kapillär -kraften stå alltid till människans förfogande och hon använder dem snart sagt i var handvändning utan att göra sig reda för, att det är med den förras tillhjälp hon t. ex. slår i ett glas vatten eller väger ett kilo smör i köket, och med den senares hon tar upp en bläckplump med läskpapperet.

Så är också förhållandet med en annan övermåttan stor kraft i naturen, vars värde vi icke nog kunna uppskatta. Kanske anar du att jag menar solvärmets. Vad har icke den utträttat för storverk på vår jord och huru är den icke i varje minut allas vår outtömliga kraftkälla!

Eller vilken tror du förrättar det största arbetet på vår jord? Månne vinden, som driver skeppet på dess färd över oceanen eller i sin vredare framfart bryter ned den sekelgamla furan och slår omkull människors boningar? Månne vattenfallet, som drar den surrande kvarnstenen och lyfter den tunga stångjärnshammaren? Eller är det måhända elden, som, upptänd under lokomotivets ångpanna, i svindlande fart drar det långa rasslande bantåget? Nej, ingen av dessa tre. Det finns en, som är starkare och som utträttar mera än både luft, vatten och eld, och det är solen, ty hon behärskar luften, hon råder över vattnet och hon är eldens moder, elementen äro henne underdåniga, de hämta alla sin kraft från henne. Det är solen, som sätter vinden i rörelse och spänner orkanens vingar. Det är solen, som en gång har upplyftat det vatten, som faller ned på kvarnhjulet och förmår detta att vända sig kring sin axel. Ja, även det stenkolk, som kastas under lokomotivets ångpanna, är ett alster av Solens värme, skrinlagt under en tid, då det fanns överflöd av bränsle på vår jord och framdraget i ljuset, då annat bränsle började tryta.

Och icke nog härmed, det är solens värmande stråle, som underhåller det organiska livet på vår jord i alla dess tusentals skiftande former, som öppnar blommornas kalk och mognar trädens frukter, som gjuter liv i hela den rika djur-världen och framlockar rosor på människans kind. Överallt är det solens dallrande etervåg, som stiger ned den långa vägen och rör om bland elementen på jorden, likasom fordom ängeln i Bethesdas damm.

Det är inte att undra på, om flera av forntidens folk dyrkade solen som en gudomlighet, de uttryckte därmed sin tacksamhet för dess välsignade gåvor. Även vi se i solen vår största välgörarinna, ty henne förutan härskade här endast tystnad, mörker och köld, jorden vore ett stelnat lik. Och dock är hon så långt borta; sina rika skatter av värme och ljus sänder hon oss den ofattligt långa vägen av 148 miljoner kilometer, ett avstånd så stort, att ett snälltåg i oavbruten gång med en hastighet av 5½ mil i timmen skulle hålla på i mer än 300 år för att komma fram. Men solens postgång är snabbare; hennes dallrande stråle behöver endast 8¼ minut för den långa resan.

Även solvärmets kraft utnyttjar människan i varje ögonblick av sitt liv utan att tänka därpå, utan att i allmänhet ägna en känsla av tacksamhet åt dess välsignelser. Hon har dem till skänks, och människan är i regeln icke tacksam för det hon för utan något sitt eget arbete.

Men det finnes andra krafter i naturen, som människan genom ett oerhört arbete själv lyckats frammana och som hon därför sätter mera pris på, ehuru de icke tillnärmelsevis äro av samma betydelse för henne, som dem vi nyss talat om; ja hon har ju i själva verket i årtusenden levat dem förutan. Jag tänker nu särskilt på elektriciteten.

Huru länge har icke denna underbara kraft legat bunden, utan att någon haft en aning om

den. 1 miljoner är här ljungelden flammad och tordönen rullat över jorden, men först i våra dagar har det lyckats människan att utnyttja denna som man kan tycka obändiga naturkraft.

Redan under gamla tiden var det en känd sak, att om man gned bernsten * mot ylle,

* Bernsten heter på grekiska elektron, därav namnet elektricitet.

- så kunde den dragas till sig lättare föremål - du kan själv göra samma experiment med glas eller lack -men föga anade man då vilken utomordentligt betydelsefull kraft, som därvid gav ett mycket ringa utslag av sin slumrande förmåga. I tvåhundra år studerade de lärda dessa små besynnerliga fenomen utan att förstå deras stora betydelse. Först under det senaste förflutna seklet ha dessa studier lett till mera praktiska resultat, men nu har också på de sista 25 åren den elektriska kraften fått en användning, som är storartad och lovar att bli det ännu mera. Nu icke allenast upplyser den våra bostäder, gator och torg, den utför också alla slags arbeten, den hissar oss upp till vindsvåningen i de högsta hus, den drar våra spårvagnar och järnvägståg, den bär våra bud med blixrens hastighet över hela jorden, ja vi stå redan färdiga att med dess hjälp kunna värma våra rum och grädda våra puddingar. Och denna kraft kan man leda vart man vill på det längsta avstånd bara med en liten koppartråd, ja i vissa fall till och med utan tråd.

Är det icke ett under! Människorna äro också stolta över att det är de, som hava upptäckt denna kraft och lärt sig att framkalla och begagna henne, och dock, vad betyder denna kraft mot de ständigt verkande stora kraftkällor, som vi fått till skänks, tyngdkraften och solvärmets.

Kännedomen om elektriciteten som en nyttig kraft är emellertid inte mer än hundra år gammal. Vad kan man icke vänta sig att människan ännu kan finna på att uppdaga? Vilka rika möjligheter kan man icke tänka sig att naturen ännu döljer, möjligheter, vilka slumra till dess människan kommer och upptäcker dem, kanske till en början bara som ett kuriöst litet fenomen, men vilka sedan kunna få den mest vittgående praktiska användning.

Av detta skola vi tills vidare lära oss, att vetenskapen inte vet allt om naturens hemligheter, utan att mycket, oändligt mycket återstår att uppdaga och studera. Särskilt är ju hela den osynliga världen ett alldeles okänt forskningsfält, som säkerligen kommer att bjuda på många intressanta och överraskande upptäckter, när vetenskapen en gång finner sig manad att inlåta sig på detta studium.

Du skall därför komma ihåg att vara försiktig i ditt omdöme och inte genast säga: »det är omöjligt» om du för höra talas om något nytt, som inte på vanligt sätt kan förklaras. Det ha många förut sagt om saker, som nu äro de alldagligaste ting, t. ex. om järnvägar och telegraf. Du skall vara visare än dessa och tänka: »Jag vill vänta med mitt omdöme, kanske ligger det något under det där, fast jag inte förstår det.»

Se då är du en förständig flicka, tycker...

....morfar.

IX.

EN LITEN TITT UT I VÄRLDSRYMDEN

Min lilla reskamrat!

Nu har du följt mig så snällt genom alla riken på jorden, vi ha gjort den allra minsta lilla visit i människo-, djur-, växt- och stenrikerna, ja, även i de tysta krafternas stora laboratorium, inte för att lära känna dem utan för att lära oss förstå huru litet vi i själva verket känna av den underfulla värld vi leva i; och - som en stor filosof har sagt - är det ju vishetens begynnelse att veta att man ingenting vet.

Vad säger du nu, om vi för ett ögonblick skulle lämna jorden och sväva ut i det oändliga rummet, som gapar runt om vårt lilla klot, om vi skulle trotsa världsrymdens oerhörda köld för att få kasta en enda liten blick på det stora universum, som dock utan jämförelse är den fysiska skapelsens största under.

Men inte för du vänta dig att få en stor och omfattande överblick över hela världsmaskineriet, det skulle inte rymmas i hundra sådana brev som detta. Nej, jag måste inskränka mig till att giva dig en aning om, vilka kolossala mått man har att räkna med, så snart man ger sig ut på strövtåg i världsrymden; det skall kanske bättre än något annat komma din lilla svindlande tanke att stanna stum av häpnad och tillbedjan inför Skaparens majestät.

Låt oss då av skyldig aktning för storhet och rang först rikta vår flykt till solen, vår planets moder och välgörarinna.

Du vet redan av mitt förra brev, huru svindlande långt det är härifrån till solen, och dock är det såsom ett avstånd i världsrymden försvinnande litet; men har du någon aning om huru stort själva solklotet är? - Inte det; då vill jag söka förmå din fantasi att fatta denna storhet.

Men om jag säger dig att solens diameter är 138,000 mil eller mer än 108 gånger större än jordens, så blir du inte mycket klokare för det. Låt oss därför taga en annan jämförelsebild, som mera sätter fantasien i rörelse. Tänk dig att solen vore befolkad av människor, lika stora i förhållande till solen, som vi äro det i förhållande till vår jord. En sådan solmänniska skulle vara en väldig jätte, måttande 200 meter i längd. I liggande ställning skulle han knappast rymmas på hela Vasabron i Stockholm och reste han sig upp skulle Riddarholmskyrkans tom vara honom litet för kort till käpp. Du skulle ledigt kunna stå rak under hålfoten på hans stövlar.

Ännu vanskligare är det att få någon föreställning om solens volym, ty den uppgiften, att dess kubikinnehåll är 1,400 biljoner kubikmil, är föga upplysande. Men försök till en början att räkna till en biljon, skall du få se huru svårt det är att fatta detta tal. Du kan, om du är mycket snabb i tungan, räkna till 200 i minuten; det går - om du står ut att räkna oavbrutet natt och dag - 288,000 på ett dygn, och således hinner du på ett helt år räkna till i runt tal 100 miljoner, men det är ju bara en tiotusendel av en biljon. Om således någon vid tiden för Kristi födelse skulle ha börjat räkna och hans efterkommande led efter led hade fortsatt, så hade man' ännu den dag i dag är icke hunnit räkna till mera än en femtedel av en biljon. Och för att räkna upp talet 1,400 biljoner skulle det således behövas 4 miljoner år.

Men nu var det ju fråga om 1,400 biljoner kubikmil. Då måste du ju också a fatta huru stor en kubikmil är. Det är, menar du, en tårning vars sida är en mil. Det' är riktigt, men därmed har din fantasi knappast tagit någon notis om huru stort detta mått i själva verket är. En tysk vetenskapsman, professor Å. Bernstein, har sökt besvara denna fråga genom att

beräkna huru mycket som kan rymmas i en låda av en kubikmils storlek, och se här vad han åtagit sig att plocka in i en sådan. Först tar han alla byggnader och fästningar och slott och herrgårdar i hela Tyskland, därefter London, Paris, Wien och andra huvudstäder i Europa, men som detta inte förslår långt, tar han alla övriga städer i Europa. Ännu är dock lådan endast till 1/4 fylld. Han tar alla skepp på haven - förslår ingenting -han tillgriper Egyptens pyramider, Amerikas fabriker, ja allt som av människohänder är gjort på jorden och ännu är lådan knappast mera än till hälften fylld. Nu skakar han om den, så att innehållet stuvar sig bättre och börjar sedan plocka in människor. Europas 350 miljoner, för vilka världen eljest är för trång, rymmas i syskonbädd i fyra varv. Ja, hela jordens befolkning upptar icke mer än omkring 30 varv i lådan. Ännu är det således gott rum. Han tar hela djurvärlden, allt som krälar och simmar och flyger på jord, i hav och i luft och ännu finnes det rum kvar. Han måste till slut lägga dit ett stycke av Himalaya. Jag vill ej åtaga mig att kontrollera den lärde professorns kalkyler, men även om de i någon mån skulle vara överdrivna, bjuda de dock alla respekt för en kubikmil och ännu mera för solens volym!

Och vad veta vi om solkroppens fysiska beskaffenhet? Ja därom ha de lärda i alla tider tvistat; den ena teorien har avlöst den andra. Men nu är man nog ganska enig om, att den består av gaser i glödande tillstånd, men då dessa gaser på klotets yta möta världsrymdens köld, så kondenseras de, likasom imma avsätter sig, då man andas på en kall fönsterruta. Detta skal av flytande materia i permanent vitglödning, den s. k. fotos fören, är det som utsänder det intensiva solljuset. Funnes icke detta glödande skal, skulle det väldiga gas klotet säkerligen förefalla oss mycket ljussvagare, ty även under starkaste upphettning alstra gaser icke något intensivare ljus; det är först sedan en fast eller flytande kropp i gasen bringas till glödning, som en kraftigare ljusverkan åstadkommes. Det ser du i en vanlig gaslåga: ensam lyser den ganska klen, men sätter man en glödstrumpa i lågan, så bur det ett betydligt starkare sken.

Men inne i det väldiga gas klotet kokar det och sjuder och rätt som det är bur det eruption, som spränger hål på det lysande skalet, och genom hålet se vi då det ljussvaga gas klotet, som därför ser ut som en mörk fläck. Sådana solfläckar uppstå och försvinna efter några månader - såren läkas - ehuru (no/dk= selv om) de stundom kunna vara så stora som fem gånger jordens diameter. Men ur dessa hål utslungar solkroppen eldsflammor till en höjd av tusentals mil ut i rymden. Då kan du förstå vilka oerhörda krafter, som driva sitt spel på detta väldiga eldklot.

Ja, sådan är den jättelika himlakropp, som är medelpunkten i vårt solsystem, kring vilken alla våra syskonplaneter beskriva sina nästan cirkelformiga banor, och från vilken de alla få ljus, värme och liv.

Jag skulle önska att du kunde göra dig en liten föreställning om huru obetydliga dessa planeter i själva verket äro i jämförelse med solen och särskilt i jämförelse med deras avstånd från solen och därför vill jag bygga upp åt dig en modell i en mycket liten skala av hela vårt solsystem.*

* Vill du närmare studera dessa utomjordiska förhållanden kan du låsa STRÖVTÅG I VÄRLDSRYMDEN, som jag skrev för 20 år sedan. Det är ur den boken följande bud är hämtad.

Antag då att mitt på Gustav Adolfs torg i Stockholm ligger ett stort klot, som föreställer solen. Det har en diameter av 1,3 m. och är således något större än det största vagnshjul. Om nu hela systemet krympte ihop i samma förhållande, var skulle då planeterna befinna sig och hur stora skulle de vara? Jo, Merkurius, som vandrar Solen närmast, skulle hava en liten ärtas storlek (diam. = 0,46 cm.) och ligga vid Fredsgatans början i hörnet av Arvfurstens palats. Du är ju så hemmastadd i Stockholm, att du känner till vägen, som bör ut till Kungsholmen, annars kan du lätt skaffa dig en liten karta över Stockholm och fåija med på. Eller ännu bättre - jag skall även uppgiva avstånden i steg (långa steg) så kan du själv på en rak landsväg stega upp avstånden och tänka dig klotens storlek. Nåväl, den lilla ärtan, som föreställer Merkurius, ligger på 69 stegs avstånd från solen.

Sedan kommer Venus, hon är så stor som en liten hasselnöt (d. = 1,17 cm.) och ligger på Fredsgatan mitt emellan Gustav Adolfs torg och Drottninggatan på 130 stegs avstånd. Vår jord, som vi finna så stor, har likaledes i modellen krympt ihop till en hasselnöts storlek (d. = 1,19 cm.) och ligger i hörnet av Drottninggatan och Fredsgatan på 180 stegs avstånd. Sedan kommer Mars, inte större än en vanlig ärtä (d. = 0,62 cm.) och ligger vid Fria konsternas akademi på 272 stegs avstånd. Nu vet du nog att utanför dessa de fyra närmaste planeterna kretsar en hel svärm av mycket små planeter, de s. k. asteroiderna, vilka sannolikt icke äro annat än brottstycken av en större planet, som sprungit sönder, eller som kanske aldrig från början blev hel som de andra. Man känner redan mer än 400 sådana och flera upptäcker man årligen.

I vår lilla modell äro de endast små sand- och stoftkorn utströdda mellan Vasabron och järnvägsspåret. Därefter möter oss Jupiter, den största av planeterna, i vår modell dock ej större än ett litet kägelklot (d. = 13,4 cm.), den ligger mitt för det nya stadshuset på 930 stegs avstånd. Sedan åka sig avstånden betydligt, Saturnus, som inte är större än en stor apelsin (d. = 10,7 cm.), ligger vid Kungsholms torg på 1,700 stegs avstånd. Uranus är som ett mycket litet äpple (d. = 5,17 cm.) och ligger vid avvägen till Marieberg på 3,430 stegs avstånd, och Neptunus den yttersta av våra kända planeter, är ett något större äpple (d. = 5,62 cm.) och ligger ända borta vid Tranebergsbro på ett avstånd av 370 steg från centrum. Vilket storartat slöseri med rum i solsystemet och vilken noggrannhet i krafternas avvägning, då ett litet klot av ett vagnshjuls storlek kan hålla i tygeln små bollar och stoftkorn, kringspridda på mer än 4 kilometers avstånd!

Men vad äro väl avstånden inom vårt solsystem mot dem, som möta oss, då vi utanför denna lilla ögrupp sväva ut i världsrymden för att söka oss fram till det oss närmaste solsystemet. Ja, ty du vet ju det, att alla de strålande fixstjärnor, som tindra på fästet en klar vinternatt, äro solar som vår sol, antagligen kringsvärmade även de av planeter, månar och kometer. Nåväl, skulle vi fortsätta att bygga vår modell och utanför vår yttersta planet Neptunus, där den befinner sig vid Tranebergsbro, speja efter den oss närmaste solen, så skulle knappast något jordiskt avstånd räcka till, ty den skulle ligga någonstädes i Sydamerika.

Men för att nu återgå från modellen till verkligheten, så är det här fråga om så oerhörda avstånd att man för att möta dem har antagit en ny mötande enhet - kilometern förslår ju ingenting. Man har då valt den väg längd, som ljusstrålen tillryggalägger på ett helt år. Då ljuset fortplantar sig med en hastighet av 30,000 mil i sekunden och det går 31,536,000 sekunder på ett år, så håller denna världsrymdens längdenhet, som kallas ett ljusår, den lilla nätta längden av 946,080,000,000 eller i runt tal en biljon mil.

Uppmätt med denna måttstock lår t. ex. avståndet till pol stjärnan vara 30 ljusår, vilket således betyder, att om denna stjärna i detta nu skulle slockna, så skulle den ännu i 30 år härefter fortfara att leda seglaren på havet. Är det inte underbart att tänka sig avstånd så stora, att den snabbfotade ljusstrålen, som på $8\frac{1}{4}$ min. kilar i väg från solen till jorden, behöver åratal för att tillryggalägga dem.

Nu undrar du säkert hur det varit möjligt att uppmäta alla dessa avstånd i den ändlösa världsrymden. Ja, det må du väl undra, och inte kan jag i ett litet brev beskriva vilka sinnrika vägar vetenskapsmännen gått, viket mödosamt arbete de utfört för att avlocka Stjärne - världen dessa dess hemligheter, men det kan jag säga dig, att avstånden inom vårt eget solsystem äro så många gånger beräknade och kontrollerade, att dem känner man med ganska stor noggrannhet. Utanför vårt solsystem åter äro helt naturligt avstånds -beräkningarna mycket svävande; där för man nåja sig med sannolikheter och jämförelser, men all erfarenhet av nyare beräkningar antyder, att man snarare underskattat avståndens storlek än tvärtom. Det är emellertid endast ett tjugotal av de klarast lysande stjärnorna, vilkas avstånd man verkligen

kan sågas hava uppmätt och dessa variera mellan 4 och 22 ljusår.

Sedan har man varit hänvisad till sannolikhets- beräkningar, grundade på den med avståndens tillväxt minskade ljusstyrkan, och då har man uppdelat stjärnorna efter deras ljusstyrka i grupper och antagit att dessas avstånd variera mellan 100 och 500 ljusår. Detta rör bara de för blotta ögat synliga stjärnorna, men nu vet du ju, att Vintergatans vackra ljus - bälte, om man betraktar det genom ett starkt teleskop, visar sig bestå av en otalig mängd små stjärnor, som ligga så tätt och äro så ljussvaga att de verka bara som en dim- slöja. Skall man våga sig på en gissning - ty något annat kan det inte här bli tal om - rörande avstånden till detta stjärn- moln, så måste man tillgripa tiotusentals ljusår.

Som du vet sträcker sig Vintergatan runt om hela himmelen på både norra och Södra hemisfären. Detta har föranlett astronomerna till det antagandet, att Vintergatan är en enda sammanhörande stjärnagrupp, och att alla de stjärnor vi se med blotta ögat jämte var egen lilla sol endast äro en försvinnande liten del av denna stjärngrupp, som raknar sina individer i miljoner och som ligger utbredd över en rymd, vilken måhända måste uppskattas i hundratusentals ljusår.

Och hela denna myllrande stjärnehär är icke ett stelnat kaos, den lever och den rullar; vartenda klot har sin av, eviga lagar strängt utstakade bana, där det rusar fram med en fart så svindlande snabb, att en kanonkulas flykt i jämförelse därmed är som skidpaddans krälände. Att det oaktat de stjärnor vi se icke under sekler nämnvärt ändrat sitt låge på himmelen - de kallas ju också fixstjärnor - visar bäst huru oändligt avlägsna de äro. Men att de dock röra sig har på senare tider, särskilt med fotografiens hjälp ådagalagts och det är med stöd därav man kunnat beräkna i vilken riktning vår egen sol med alla sina drabanter ilar framåt genom rymden.

Och tänk dig nu att alla dessa lysande stjärnor äro glödande solar, omkretsade likasom vår sol av planeter, vilka alla äro bärare av liv, av plantor, djur och mänskliga varelser, och försök sedan om du kan att göra dig en föreställning om vilken »bokföring» det måste vara för de höga väsen, som under Guds ledning äro satta att tillvarataga alla dessa varelsers intressen, så att alla vederfares icke blott rättvisa utan även den kärleksfullaste ömhet, »att icke en sparv faller till marken Hans vilja förutan.»

Men utanför Vintergatans yttersta gränser finnes väl ingenting, där gapar väl, menar du, den tomma rymden utan ett spår av ljus eller liv? Nej, det skall du icke inbilla dig. Astronomernas beväpnade äga har här och där på firmamentet upptäckt små ljusfläckar av de mest fantastiska former, som i vissa fall antyda att den glödande materia, som utsänder detta ljus, är stadd i virvlande dans, eller rättare sagt var det för måhända miljoner år sedan, ty så länge har ljusbudet från dessa fjärran trakter varit på väg, innan det nådde vårt äga.

Man antar nu att varje sådan ljusfläck eller nebulosa är en ny Vintergata, kanske av samma utsträckning som den vi tillhöra, men belägen på miljoner eller miljarder ljusårs avstånd från oss. Skulle vi kunna förflytta oss till en så oerhört avlägsen värld, så skulle vi kanske komma att se hela vår praktfulla Vintergata som en sådan liten ljusfläck, som endast med hjälp av de starkaste instrument kunde upptäckas.

Och sådana nebulosor finnas många, som vi med beväpnat äga kunna se, och säkert ännu flera, som vi aldrig få se en skymt av. Finnes det väl något slut på världsrymden, finnes det någon gräns för skapelsen? Säkerligen icke. Vår djärvaste fantasi svindlar, vår livligaste inbillningskraft förlamas, när vi vilja försöka att fatta det skapade. Huru mycket orimligare vore det icke då att söka begripa Skaparen, Han, »som hängde på intet sitt murarlod, när Han murade världen».

Inför Honom må vi nedfalla i stum tillbedjan.

Din morfar.

X.

OM DÖDEN

Käraste min vän!

Vi ha hittills nästan uteslutande talat om den synliga skapelsen och om livet, denna skapelses mångskiftande former; i mina följande brev vill jag försöka giva dig en inblick i den osynliga värld, som omger oss, och lära dig förstå dess livsvillkor och lycko- möjligheter. **Men till denna osynliga värld leder en port, som vi alla förr eller senare måste passera; vi kalla den döden.** Det kan då vara i sin ordning att först tala litet om denna underliga förvandling, som människorna i allmänhet så litet förstå och så ogärna höra talas om.

Du tycker kanske själv, att detta ämne är litet obehagligt. Du, som är ung, som spritter av liv och känner dess välsignade välbehag i varje fiber av din kropp, inte vill du tänka på döden; du tycker väl morfar är grym, som valt ett sådant ämne för sitt brev i dag.

Så får du inte tänka, vännen min. Det är just för att lära dig förstå den verkliga innebörden av denna förvandling, som jag i dag vi ii tala om den; det hoppas jag skall bättre än något annat medel förta dess skrämmande inflytande.

Har du sett någon då? - någon som stått dig nära i livet. Det vore intet underligt, om du därvid skulle ha känt dig litet hemsk till mods. De kära ögon, som sett så vänligt på dig, äro brutna, de läppar, du så ofta kysst, äro hårda och slutna, de händer, som klappat dig, äro stela och kalla. Ja, det kan inte nekas, att det är en ful och frånstötande bud den döda företer, och det är inte att undra över, om människor i allmänhet känna sig skrämnda av denna skräckbild, som är det synliga slutet av ett jordeliv. Därför tala människorna nästan aldrig om döden, därför tänka de icke gärna på den, och om de någon gång måste göra det, så är det alltid med en hemlig tillförsikt, att för dem är denna tidpunkt så långt avlägsen, att det är något, som nästan inte angår dem. Och dock är det något, som vi alla måste genomgå.

Ingenting dr vissare den att vi skola då, och ingenting ovissare än när det kommer att ske.

En åldring lider sig fram genom sjukdom och umbäranden, tills döden slutligen kommer som en efterlängtnad befriare, en annan stupar i sin medelålder nästan knall och fall för en häftig sjukdom, en annan åter slocknar i sin späda barndom, som när man blåser ut ett ljus. En ryckes bort mitt under en livlig verksamhet, där han ännu har så mycket ogjort, en annan går sysslolös och släpar på ett som man kan tycka gagnlöst liv.

Döden är en underlig herre, som inte synes fästa något avseende vid ålder, livsuppgift eller världsliga företräden. Han måste handla efter alldeles särskilda lagar, som vi icke känna. Ofta kommer han oväntad, oftast ovälkommen. Människorna hava också i sina avbildningar av döden givit honom en avskräckande gestalt, ett benrangel med en lie i hand, ett tecken till att han är ute för att meja ned människor som man mejar gräset.

Ja så ser döden ut, när man betraktar den från jordisk synpunkt.

Men nu skola vi se den från andra sidan om gravens förlåt - man bör se allting från olika sidor.

Tänk dig nu, att det är en gammal gumma, som ligger på sitt yttersta. Hon har under ett långt och strävsamt liv hyst en levande tro på Gud, en glad förtröstan till hans ledning, och därför alltid känt sig nöjd och lycklig, huru än livets stormar skakat henne. Denna hennes fromma tro har i livet omsatt sig till godhet mot alla dem, som kommit henne nära. Fastän hon själv haft mycket litet av jordiska ägodelar, har hon av varmt hjärta delat med sig åt dem,

som haft ännu mindre, och alltid har hon haft ett uppmuntrande ord, ett klokt råd, ett vänligt intresse för alla dem, som hos henne sökt tröst i sina bekymmer.

Nu ligger hon så stilla och känner, att hon kanske inte har långt igen. Hon tänker, som hon alltid har tänkt: ske Guds vilja!

Vid hennes bädd sitter hennes dotter, som älskar sin mor över allt annat på jorden. Hon är djupt gripen, ty nu förstår hon, att skilsmässans stund är kommen, men sorgen har sammanpressat hennes bröst, hon kan varken tala eller gråta. Hon fäster en ängslig, förtvivlad blick på sin mor.

Hon är dock icke den enda närvarande vid denna dödsbädd, där står även en ljus Andergestalt. Det är den döendes skyddsängel, som hela livet igenom följt hennes steg och glädat sig åt hennes barnafromma renhet. Nu har han kommit för att hämta henne och står där och fröjdar sig åt att få hälsa henne välkommen till en ljusare värld. Men han är inte ensam. Här komma flera ljusa gestalter: hon som en gång var hennes mor, en annan som varit hennes son, en vän som stått henne nära, en annan som hon genom sina kärleksfulla förmaningar och böner räddat från att gå vilse i livet, de komma den ena efter den andra; det är som hade det gått ut en budkavel i himmelen för att samla alla den gamlas vänner. Nu vilja de vara med, ty det är en glad fest i ljusets värld, när man där för välkomna en pugrim, som kommer hem efter väl fullbordad jordevandring. De hälsa alla vördnadsfullt på skyddsängeln, som står där så strålande vacker i skinande vita kläder. Han ler emot dem och går ett tecken att de skola vara stilla, ty nu har dödsarbetet börjat och då för den döende på intet sätt störas. De bara smyga sig fram och se henne in i ögonen.

Ett svagt leende krusar den gamlas läppar, där hon ligger med det grånade huvudet mot kudden. Hennes andliga sinnen börja vakna i samma mån som de jordiska försvagas. Kanske er hon ett bekant ansikte, eller känner hon den välgörande värmen av deras böner, vilka knäböja vid hennes huvudgård. En av hennes andevänner har fört med sig en fiol och spelar en sakta smekande melodi. Den sjuka slår ännu en gång upp ögonen, hon hör musiken och undrar varifrån den kommer men hon sluter dem igen och faller i en medvetlös dvala.

Låt oss se vad som nu försiggår.

Du minns från mina första brev, att människoanden under sin vandring på jorden är iklädd två kroppar, den fysiska och den astrala, eller som den också kallas själen. De ha varit så intimt förenade, som det är tänkbart, men nu måste de skiljas, ty den fysiska kroppen är utsliten, den orkar inte längre fullgöra sina många och viktiga förrättningar och då kan inte själen stanna kvar. Det är som om de nu för en sista gång toge varandra i famn och sedan småningom började lösgöra sig från varandra. Först frigöras ben och armar, sedan bålen och sist huvudet, och den frigjorda själen, som är oändligt elastisk, flyter ut ur den döendes huvud och svävar nu i upprätt ställning över huvudgården. De ljusa andeväsen, som kommit för att hämta sin vän lägga henne varsamt på ett hyende, flätat av palmblad och smyckat med rosor.

Nu öppnar hon ögonen och ser sig förvånad omkring, men hon sluter dem snart igen, hon är så trätt, hon förstår ej att hon passerat gränsen, hon tror att hon drömmer, och hon vill ej störa sin dröm, ty den är så ljuvlig. Hon känner sig så lätt och glad, hon vet ej Varför, men hon har en obestämd känsla av att hon sover, och hon vill inte vakna.

Då hör hon snyftningar och gråt. Det är hennes dotter, som sitter och håller den kallnade handen i sin och nu ger luft åt sin smärta. Åter slår hon upp ögonen, hon ser som i en dimma det välkända sjukrummet och sin dotter knäböjande vid sängen, hon försöker säga några tröstande ord men hon kan icke göra sig förstådd, och den förnimmelse av välbehag, hon nyss kände, grumlas av denna klagan, som hon ej kan stilla.

Men nu får hon också syn på de ljusa gestalter, som stå samlade omkring hennes läger. Hennes son böjer sig över henne och viskar i hennes öra: »Mor, du älskade, välkommen!» Ett saligt leende strålar ut från hennes ansikte, hon har känt igenom honom, slår armarna om hans hals och säger: »Tack!» Sedan ser hon på de andra, känner igenom dem och ler emot

dem, men hon är för matt att tala. ögonen slutas på nytt och hon faller i en ljuvlig domning. välbehag lyfta henne på sina armar, de sväva ut ur rummet upp genom rymden. Det lilla triumftåget försvinner i fjärran.

Nu förstår jag, att du gärna ville följa med den befriade anden på hennes luftiga fördd och se var hon stannar och huru hon för det där uppe, men du för lugna dig så länge. Kanske få vi tillfälle att språka om sådana saker en annan gång. Jag har ännu några ord att säga dig om döden, och det var ju därom detta brev skulle handla.

Av den lilla tavla du sett kan du förstå, att döden icke är den farliga buse, som människor velat göra honom till, utan en befrielsens ängel, som varsamt och lätt låser de jordiska bojorna och återför anden till hans rätta hem. Du vet själv huru skönt det är, då vårterminen är slut och du för lämna skolan och alla läxor och flytta ut på landet, där du fritt för tumla om i skog och hagar bland blommor och bin. Men ännu mycket skönare måste det kännas för den befriade anden att efter ett väl fullbordat jordeliv få flytta upp till »sommarlandet» däruppe, där Kärlekens sol strålar i en för oss ofattbar glans och det andliga ljuset bryter sig i ett så rikt spektrum, att var och en kan mottaga de strålar, som bäst passar för honom.

Men du kan också förstå, att inte är döden lika skön för alla, och inte få alla komma till de ljusa världarna. Det gives grader i detta som i allt. Den som varit hård och kall och inte hyst någon medkänsla för andras lidande, den som aldrig haft behov av andras kärlek och aldrig själv hyst denna känsla i sitt bröst, han mötes icke av ljusa andevänner, ty han har aldrig ägt några. Ensam för han leta sig fram till den torftiga boning han berett sig i den andra världen, och där lår han nog få känna huru kalit och dystert det är att vara ensam.

Ännu värre går det naturligtvis den, som här i livet varit en grov brottsling. Jag menar nu inte bara sådana som förbrutit sig mot den mänskliga lagen, utan även sådana, som mot bättre vetande trampat under fötterna den gudomliga lag, som bjuder oss att vara sanna, goda och rena,

- sådana som med list bedragit sina medmänniskor eller med hårdhet utsugit deras arbetskraft för att själva rikta sig, - sådana som sällt sig i laster och släpat sin själ i smutsen. För dem är döden en förskräckelsens konung och detta med allt fog, ty deras uppvaknande på den andra sidan är hemskt över all beskrivning.

Men du förstår också att mellan de ytterlighetsvarelser jag har tecknat finnes en oändlig mängd av grader, hela den stora hopen av människor, som levat oklanderligt, men också utan att ha utträttat något verkligt gott, sådana som ännu icke vaknat till medvetande om att de äro evighetsvarelser, att de stå i ansvar inför sig själva huru de begagna de tillfällen jordelivet erbjuder dem för att växa. Men för dem alla ter sig uppvaknandet efter döden i full överensstämmelse med deras liv. Ju varmare deras hjärtan varit för det goda och sanna, även om de icke haft någon verklig religiös övertygelse, desto ljusare komma de att finna den nya värld de flytta till, men ju mera de grävt ned sig i små jorddiska förhållanden och materiella intressen, desto mera främmande stå de inför sin nya till desto otrevligare förefaller dem andevärlden.

Är det inte mycket naturligt att det måste vara så? ***Vi förändras icke till vår inre människa därför att vi avlägga den jordiska kroppen.*** Samma intressen som vi hyste här nere, samma fel och samma dygder föra vi med oss efter döden och det beror då på om dessa intressen och dessa egenskaper passa för den nya tillvaron, huru denna passar för oss, huru mycken trevnad eller vantrevnad vi finna i det nya livet. Tänk då huru viktigt det är att riktigt förstå betydelsen av vårt liv på jorden och att leva det så, att det medför välsignelse för det kommande.

Det finns som du vet många människor, som inte ens tro, att det ges ett liv efter detta, eller söka inbilla sig att de inte tro det. Dessa få efter döden ofta den föreställningen att de ännu leva kvar på jorden. De förmå inte lyfta sig över det plan de ansåg vara det högsta, de

gå omkring i sina gamla förhållanden och inbilla sig att de fortfarande ha samma arbeten att utföra, samma intressen att bevaka. De kunna bara inte begripa, att människorna inte längre höra dem och lyda deras befallningar. De känna sig mycket olyckliga över att se sig tillbakasatta och ringaktade. Det kan dröja många, många år, innan en sådan ande kommer till insikt om, att han är vad man kallar död, och att det således verkligen finnes ett liv efter döden. När de så tjusigt uppvakna, känna de sig mycket främmande och ha mycket svårt att finna sig tillrätta i sin nya tillvaro.

Det finnes också människor, som till och med brösta sig över att äga en, som de mena, »sa upplyst tro», så »överensstämmande med vetenskapens ståndpunkt», att de förneka allt andligt i tillvaron och således även ett liv efter detta. Dessa få icke sällan röna följderna av sin föreställning i det att de efter döden känna sig som lamslagna, de ligga i en halvt medveten dvala, ur vilken de icke förmå resa sig, och dock kunna de icke undgå förnimmelsen av att de fortfarande finnas till. De ha själva genom sin förvända tro skapat sig detta sorgliga tillstånd av andlig förlamning, som under långa tider kan hålla dem fångna.

Du ser således att uppvaknandet efter döden kan te sig mycket olika, allt efter olika sinnesförfattning; ja detta uppvaknande är i själva verket det följdriktiga resultatet av vår andliga ståndpunkt, vårt hjärtelag, vårt tankesätt, vår sinnesstämning. *Som vi så få vi skörda.*

En erfarenhet efter döden torde dock för de flesta vara gemensam, det är en obeskrivligt behaglig känsla av frihet, som själen förnimmer omedelbart sedan hon avlagt den tunga och skröpliga stofthyddan. Det känns så lätt att andas, de plågor sjukdomen medfört äro försvunna, det nya livet spritter redan i ådrorna, man känner samma välbefinnande som då en febersjukdom släpper och tillfrisknandet begynner.

Ja, sådan är döden, icke en förintelse utan, en födelse till nytt liv, och sådant är det första uppvaknandet. Ha vi efter måttet av våra krafter levat ett liv i godhet, sanning och renhet, så ha vi av döden ingenting att frukta men allt att hoppas. Då är han befriaren som med åm och varsam hand leder oss över tröskeln till en ljusare värld, ett hårligare liv. Därför ha vi all anledning att hälsa honom välkommen när han kommer för att hämta oss. Och skulle han också komma för att taga ifrån oss en av våra kära, så få vi icke glömma att vår älskade för det så mycket bättre på den andra sidan, och det skola vi med glädje unna den kära bortgångna.

Och så skall du komma ihåg, att aldrig störa den dödas ro med gråt och klagan. Nej, bed för din vän, det stärker bandet mellan er, så att ni lättare finna varandra igen, när du själv för lämna jorden. Återseendets glädje skall då skänka dig ersättning för den saknad skilsmässan medförde; ty det skall du veta, att döden aldrig förmår att slita de andliga band, som här nere knutits i osjälvisk kärlek eller sann vänskap. Universum är utan gräns, men huru oändligt två vänner än må vara skilda från varandra i rummet, skola de dock mötas igen, blott de själva önska det. Det är en naturlag likaså allmängiltig, likaså universell som tyngdlagen.

Tänk vilken trygghet den vissheten ger oss; det är ingen nåd då att vara människa.

Nu ha säkert många rädda frågor krupit fram ur sina gömslen och vänta på att bli besvarade - inte sant? Du undrar nog huru den där andra världen ser ut, var den är belägen och huru livet där kommer att gestalta sig.

Det finner jag helt naturligt. Men du kan förstå, att inte är det mycket vi veta om »de yttersta tingen», och inte är det heller så lätt att riktigt beskriva det lilla vi veta därom. Jag vill dock göra ett försök i mitt nästa brev, men - vänta inte för mycket av...

gamle morfar.

XI.

OM DEN OSYNLIGA VÄRLDEN

Du lilla vän!

Bara jag nu inte tagit mig vatten över huvudet. Jag känner mig på det område, vi nu skola beträda, icke på långt när så säker som i de frågor vi hittills behandlat, ty det lilla jag vet eller tror mig veta har jag ju icke av egen medveten erfarenhet. **Jag har fått det huvudsakligast genom samtal med dem, som gått före mig till denna osynliga värld och då kan du förstå att misstag lätt kunnat insmyga sig. Jag kan hava hört fel och jag kan hava missuppfattat svaren.** Jag skulle inte heller vågat giva dig del av dessa mina föreställningar, om jag inte från flera håll, dels genom böcker, dels genom personer, vilka liksom jag stått i förbindelse med de hädangångna, i många avseenden fått bekräftelse på vad jag här vill skildra; det ger ju en viss sannolikhet för att det verkligen förhåller sig så. Sedan har du ju rätt att själv tänka vad du vill både om mig och vad jag har att förtälja. Pröva det med både hjärta och förstånd och behåll vad du känner dig tillfredsställd av. Lägg det andra på hyllan och vänta tills det klarnar inom dig, men yttra dig aldrig med tvärsäkerhet om det du inte begriper eller inte kan tro på. Det händer ofta, må du tro, att en allvarligt sökande människa för böja sig ned och plocka upp de sannings frön hon tidigare i övermod kastat ifrån sig. **Ett ödmjukt sinne är första villkoret för att kunna intränga i den osynliga världens mysterier.**

Men innan vi ger oss in på detta vanskeliga ämne vill jag framhålla några synpunkter, som jag ber dig att alltid fasthålla, när vi språka om överjordiska förhållanden.

Den första är, att andevärlden icke är ett litet begränsat rike som denna världen, utan tvärtom innefattar en mångfald av riken eller tillvarelseplan, det ena högre än det andra, och att det endast är det lägsta av dessa, d. v. s. det som ligger närmast vår fysiska värld och därför mest liknar denna, som vi kunna göra oss någon föreställning om. De högre planen ligga utanför vår fattningsförmåga. Men det är ju också detta oss närmast liggande tillvarelseplan, som mest intresserar oss, ty det är ju dit vi först komma, sedan vi lämnat jordeplanet. Därifrån kunna vi säkerligen också lättare studera de högre planen och sålunda bereda oss att stiga högre, om vi gjort oss förtjänta av en sådan upphöjelse.

Det oss närmast liggande plan, som vi nu skola studera, brukar man kalla det astrala, vilket kunde översättas med stjärnljusets plan. Redan själva namnet antyder således att astralvärlden är så mycket lättare, luftigare och ofattbarare än vår värld, som stjärnluset är det i förhållande till vår fysiska materia. Om sedan närmast högre plan ovanför det astrala är så mycket finare än stjärnluset, som detta är finare än jordens mull, så kan du förstå huru rent av ofattliga de högre planen måste vara ur jordisk synpunkt betraktade.

Det andra jag ber dig ihågkomma är det underbara förhållandet, att denna astrala värld i så många avseenden liknar vår värld, att den senare med rätta kan sågas vara allenast en efterbildning i grövre materia av den astrala världen. Så lika äro dessa båda världar, att det knappast finnes någon företeelse på jorden vare sig i naturen eller i de förhållanden människorna skapat sig, *som icke har sin motsvarighet i den astrala världen*, och dock äro de på samma gång varandra så olika som stjärnluset och jordens grus.

Det är då naturligt, när man vill försöka skildra astralplanet, att man i främsta rummet fäster sig vid just de förhållanden, varuti det liknar jorden, ja det är så mycket naturligare som denna skildring måste göras på ett jordiskt språk, vilket alldeles saknar uttryck för de underbara förhållanden, varuti astralplanet skiljer sig från jorden. Även astralplanets invånare, låt oss kalla dem astral -människor, hava, när de vilja tala med oss om sina erfarenheter, intet annat språk att tillgå än det jordespråk vi tala. De beklaga därför, att de icke kunna giva oss någon verklig bud av sin värld; språket och vår fattningsförmåga lägga

oöverstigliga hinder i vägen.

Du undrar nu måhända: varuti ligger väl likheten och varuti olikheten mellan de båda världarna? Jo, det vill jag försöka förklara. De likna varandra nästan fullständigt till formerna. Astralvärlden äger urtyperna, förebilderna; vår värld äger endast kopior. Men i avseende på det ämne, varav dessa världar äro byggda, äro de varandra så olika, att vi nästan inte äro i stånd att fatta det.

Då nu formerna äro desamma, bör det icke förvåna dig, när du i skildringar av astralvärlden för höra att naturen där liknar jordens, att där finnas berg och skogar, ångar och lunder, sjöar och floder, och att människorna där liksom här bygga sig byar och städer, kojor och slott, att de arbeta både med handen och med tanken, ja att de på ett lägre stadium av utveckling i viss mån även äro i behov av föda och sömn.

Du minns av ett föregående brev att vi här på jorden innanför den synliga kroppen även äga en osynlig, som vi kalla astralkroppen. Det är denna kropp vi bära i den astrala världen. Den är till sin byggnad alldeles lik den fysiska kroppen och har samma organ som denna. I någon mån är nu även astralkroppen i behov av omsättning och vederkvickelse, ehuru icke på långt när i samma grad som den fysiska, och ju högre anden stiger, desto mera går han sig oberoende av både föda och vila.

Men om nu också formerna äro så lika där uppe och här nere, så är dock det stoff, varur de danats, himmelsvitt olika, och det är där vår fattningsförmåga sviker. Vi ha mycket svårt att föreställa oss ett ämne, som är så elastiskt, så budbart, att det med lätthet låter forma sig av vår vilja, ja i viss mån bara av vår föreställning, men det är just förhållandet med astralmaterien.

Därför kan det i viss mening sågas, att vi på det astrala planet själva skapa oss vår omgivning eller att den tar sig uttryck efter vår egen sinnesförfattning. Ja, det kan sågas, men att verkligen begripa det är ingen lätt sak. Huru livligt vi än anspänna vår fantasi för att söka fatta den andra världen kommer den helt visst att bereda oss oändligt stora och angenäma överraskningar, när vi en gång komma dit upp. Angenäma -är det då så alldeles säkert? Nej, det är sant, det beror naturligtvis på vår sinnesförfattning, vårt hjärtelag, vår andliga ståndpunkt.

Ännu en sak måste jag fästa din uppmärksamhet på, innan vi gå vidare. Du skall måhända snart få i din hand andra böcker, som handla om dessa ämnen, ty nu håller det på att växa upp en hel litteratur över andevärlden och dess företeelser, och då skall du kanske möta skildringar, som du finner vara helt olika mot dessa. Du undrar då, vem som har rätt och är kanske för dig att kasta allt överbord därför att det inte stämmer. Lugna dig ett ögonblick och tänk efter: kanske den andra har försökt att tala om den sidan av andevärlden, som är alldeles olika jorden - den som jag inte vägar mig på att skildra. Eller, om han också håller sig till den sidan, *som liknar jorden*, så kan du väl tänka dig att förhållandena i den andra världen kunna gestalta sig mycket olika. Huru vitt skilda äro icke t. ex. här på jorden levnadsvillkoren i Lappmarken och i Stockholm. Antag att du bodde på en annan planet och bad att få veta något om livet på jorden, och det först skulle komma en lapp och sedan en stockholmare och berätta om sina erfarenheter och sysselsättningar, så skulle du säkerligen finna dem så olika, att du vore frestad att göra dig den frågan: vilken av dem narras eller narras de båda? - och dock ha de båda talat sanning.

Men nu äro förhållandena i astralvärlden oändligt mycket mera omväxlande än på jorden; man bör därför vara mycket försiktig med att förkasta ett meddelande rörande den andra världen bara av den anledning att det inte stämmer med vad man hört förut.

Det blev ett långt brev detta och ändock kom jag icke längre än till några allmänna synpunkter, som man ständigt bör ha i sikte, när man talar om den osynliga världen. Försök nu att lägga dem på minnet, så vill jag i nästa brev komma in på själva saken och så gott jag förmår svara på de frågor, jag misstänker att du redan har i beredskap.....*Din morfar.*

XII.

DEN OSYNLIGA VÄRLDENS BYGGNAD

OCH BESKAFFENHET

Vännen min!

Om jag inte misstar mig, lyder din första fråga så:

- *Var ligger den där astralvärlden, är det ett stort osynligt klot, som rullar ute i världsrymden likasom jorden?*

- Nej, astralvärlden består av sju olika sfärer eller höljen, som omgiva jorden. De ligger den ena utanför den andra med många, många mils avstånd ifrån varandra. Den första sfären, som ligger jorden närmast, omsluter planeten helt och hållet på ett betydligt avstånd över jordytan, kanske hundratals mil. De andra sex sfärerna ligger som breda sfäriskt böjda bälten runt om ekvatorn. Den andra sfären är bredast, sedan avtaga de överliggande i bredd så att den sjunde är smalast. Mellanrummet mellan sfärerna ävensom tomrummet över polerna utfylles av det stora astrala lufthavet, som också sträcker sig långt över den sjunde sfären.

Kom nu med dina frågor, jag tycker mig se huru du rynkar pannan.

- *Ja, hur är det möjligt att det kan ligga sju världar över oss utan att de skymma himlen. Vi skulle ju således se sol, måne och stjärnor tvärs igenom sju tjocka täcken?*

- Det kommer sig därav, att dessa sfärer äro byggda av ett för vårt öga fullkomligt osynligt och således fullständigt genomskinligt material. Vi kunna ju här se stjärnorna tvärs igenom luften, som dock är fysisk materie, ja till och med tvärs igenom en så fast fysisk kropp som glas. Är det då så underligt att den astrala materia, varav sfärerna äro byggda och som är så oändligt mycket tunnare än luften, också är fullkomligt genomskinlig.

- *Men du sade ju i ditt förra brev, att det i de där världarna finnas berg och skogar, byar och städer; inte kan väl berget vara tunnare än luften?*

- Kom ihåg att vi tala om två fullkomligt olika plan. På jorden äro människornas fysiska sinnen så avpassade, att de uppfatta t. ex. en sten som en mycket hård kropp, och dock består det materiel varav stenen är byggd bara av små atomer, som icke ligga tätt intill varandra utan hava ett litet svängrum, som de utnyttja för att vibrera med en otrolig hastighet. Därför att våra sinnen nu äro mottagliga för eller stämde i samklang med just denna vibrationshastighet, kunna vi uppfatta stenen som en fast kropp.

Tänka vi oss åter förflyttade till det astrala planet så ha vi att göra med astral materia, som har en helt annan och större vibrationshastighet än den fysiska materien. Våra jordiska sinnen äro icke anpassade efter dessa hastigare vibrationer och därför ha vi jordemänniskor ingen förnimmelse av dem, de äro för oss fullkomligt obefintliga. Men en astralmänniska, som lämnat sin jordiska kropp och har sitt hem i astralvärlden, hon har astrala sinnen, som äro stämde i samklang med de hastigare svängningar, varuti astralmaterien vibrerar, och därför göra de samma intryck på hennes sinnen som den fysiska materien gör på våra; därför kan astralmänniskan uppfatta en för oss osynlig astral sten som en fullkomligt fast och hård kropp.

- *Det var krångligt, det där.*

- Ja, det krångliga är, att man måste tänka sig all materia, både den fysiska och den astrala, som ett resultat av vibrationer av olika hastighet, utan en sådan uppfattning få man ingen klarhet i dessa frågor.

Jag vill hjälpa dig att förstå vad jag menar genom ett exempel från ett annat område. Du har ju läst optik i skolan. Då vet du, att den vita solstrålen, då den går genom ett glasprisma, sprides i ett spektrum, som innehåller alla regnbågens färger. Dessa färger äro emellertid ingenting annat än etervibrationer av olika hastighet. Ögat är nu så anpassat, att det uppfattar de långsammare vibrationerna som röd färg, de något hastigare som orange o.s.v. och de hastigaste som violett. Men utanför det röda fältet finnas också strålar, som giva utslag på en termometer, men som vibrera för långsamt för att av ögat kunna uppfattas som ljus. Och på samma sätt finns det utanför de violetta fältet, strålar som vibrera för hastigt för att kunna uppfattas av ögat, men som giva sig tillkänna om man låter dem falla på en fotografiplåt.

Där ser du ett exempel på huru våra sinnen äro anpassade för att uppfatta vibrationer av en hastighet, som ligger mellan vissa gränser, men icke hava någon förnimmelse av vibrationer med en hastighet, som ligger utanför dessa gränser. **Du förstår då huru astralvärlden kan vara lika så verklig och påtaglig för astralmänniskan som jorden är det för jordemännisket, ehuru vi inte hava någon förnimmelse av denna högre värld.**

Men då ha väl inte heller astralmänniskorna någon förnimmelse av vår värld, eftersom deras sinnen icke äro stämde i samklang med den fysiska materiens vibrationer?

- Det är en mycket riktig anmärkning. Men nu är förhållandet det, att hela vår fysiska värld och alla föremål på den samma äro genomträngda av astralmateria. Alldeles som du själv äger icke blott en fysisk, utan även en astral kropp som genomtränger den fysiska, så ha också alla fysiska föremål, det hus du bor uti, den stol du sitter på, sin astrala avbild, liksom inkapslad i det fysiska föremålet. Denna astralmateria går naturligtvis genom sina vibrationer intryck på astralmänniskans sinnen och därför kan hon se och förnimma föremålen även på det fysiska planet. *Det är således icke egentligen den fysiska kroppen hon ser utan dess astrala motsvarighet och även den ser hon i någon mån fördunklad av den fysiska materiens vibrationer.* Detta förklarar också varför våra hädangångna vänner kunna se in i vår själ och i den läsa våra tankar och känslor på ett helt annat sätt än vi jordemänniskor kunna se in i varandra.

- Men om astralmänniskorna bo däruppe i sfärerna många hundra mil ifrån oss, så kunna de väl icke komma hit ned och se huru vi hava det?

- Jo, det hör just till astralvärldens stora företråden, att man där med den allra största lätthet bara genom sin viljekraft kan förflytta sig huru långt som helst nästan med tankens hastighet. Men det är ett av de förhållanden jag nämnde om i mitt senaste brev, som vi sakna förmåga att riktigt uppfatta.

En padda, som krälar på jorden, skulle, om han kunde reflektera däröver, säkerligen ha mycket svårt att förstå huru en örn kan lyfta sig högt i skyn och sedan pilsnabbt skjuta ned igen för att fånga sitt byte. Sådana paddor äro vi och sådana örnar äro astralmänniskorna - blott med den skillnaden, att vi dock kunna reflektera över örnarna.

- Nå, efter de kunna röra sig så där obehindrat, få de slå sig ned var som helst i de sju sfärerna?

- Nej, friheten i detta avseende är ganska begränsad. Men för att kunna förklara varför så är, måste jag först säga några ord om dessa sfärer.

De äro alla byggda av astralmateria, men denna är av mycket olika täthet. Den lägsta, närmast jorden liggande sfären är av en jämförelsevis grov och sträv materia, Varför den har en hård och karg natur, som inte erbjuder någon synnerlig trevnad för sina innebyggare. Men ju högre de följande sfärerna ligga, desto lättare och mera förfinad är den materia varav de bestå, desto vackrare deras natur och desto behagligare äro de så som vistelseort.

En resa uppåt genom sfärerna kan i någon mån jämföras med en resa genom Europa från norr till söder. Man börjar i Lapplands ödemarker, passerar genom Norrlands skogsmarker, mellersta och södra Sveriges landsbygder, fortsätter genom Tysklands bördiga slätter och lövskogs -klädda berg, kommer så till Schweiz' härliga Alptrakter, Italiens oliv- och

orangelunder och slutar på Sicilien eller något annat jordiskt paradiset. Men kom nu ihåg att detta är bara en bud, som bland annat haltar däruti att våra jordiska landskap, huru olika de kunna vara, **dock äro danade av samma fysiska materia**, som överallt för samma ämne har samma täthet, **då däremot sfärerna sinsemellan äro av mycket olika täthet, vilket gör skillnaden dem emellan så mycket större.**

Nu är som du vet människans osynliga kropp, den som hon för med sig då hon inträder i astral-världen, av mycket olika beskaffenhet och täthet beroende på hennes andliga utveckling och sedliga renhet. Den förfinas i samma mån som anden föredläs. Hos en rå och illasinnad människa är astralkroppen grov, tung och jordbunden. Hos den ädla människovännen, som ägnar sitt liv åt sanningens och Kärlekens tjänst, har den redan fått något av en ängels klarhet och renhet. Det är nu så vist ordnat, att varje människa efter döden hamnar i den sfär, som bäst överensstämmer med hennes egen andliga utveckling; där har hon sitt rätta hem, där trivs hon bäst, i en högre sfär skulle hon inte ens trivas.

Likasom en ballong, som är fylld med en lättare gas än luften, stiger till det luftläger, som har samma täthet som ballongen själv med gondol och barlast, men icke kan stiga högre, så kommer också människan efter sin död till den sfär, **som är av samma täthet eller renhetsgrad som hennes egen astralkropp**, högre kan hon icke stiga. Men likasom ballongen kan minska sin vikt genom att kasta ut några sandpåsar av barlasten och på det sättet höja sig i lufthavet, så kan också en människa på astralplanet genom eget arbete rena sig så att hennes astralkropp blir av en finare och lättare materia, och då kan också hon stiga högre.

- Ja, det låter ju rimligt, att hon inte kan komma högre än som svarar mot hennes andliga renhet, men du sade också, morfar, att hon inte ens skulle trivas i en högre värld, om hon komme dit. Det förstår jag inte.

- Tänk dig, att sfärerna ju högre de ligga, omstrålas av ett allt intensivare ljus. Om nu en, som har sitt hem i en lägre sfär och vars ögon äro anpassade efter den knappa dagen, som där råder, skulle förflyttas till en mycket högre belägen sfär och utsättas för dess bländande ljus, så skulle han bildligt talat snart känna sveda i ögonen och önska sig tillbaka till sin egen sfärs skymning. Ja, du kan också tänka dig, att en rå och oren ande, som i hela sitt yttre avspeglar sin lägra natur, inte skulle finna någon trevnad bland höga och skinande ljusgestalter. Här på jorden kunna vi nog under den fysiska kroppens mask dölja en svart själ, men på det astrala planet ha vi avkastat masken och måste visa oss sådana vi äro. Där kan inte råhet och ondska döljas, de sätta sin prägel i mörka färger till och med på de kläder vi bära. Då kan du förstå, att det inte är så roligt att komma till en högre sfär än man med rätta tillhör, man skulle där sticka av som flugor i kål.

Nej, var och en kommer med natur nödvändighet på sin rätta plats i astralvärlden, det har en kärleksfull försyn dragit försorg om, och där för man också all den trevnad man är i stånd att njuta. Alla vederfares samma rättvisa, alla äga samma möjlighet till framåtskridande, alla åtnjuta samma ömma omvårdnad, samma visa ledning.

Nu förstår jag att du nog även gärna ville få veta något om vårt tillstånd efter döden och de levnadsvillkor det astrala planet har att erbjuda, men därom i nästa brev.

Försök nu med stöd av vad vi hör språkat om och med hjälp av din egen fantasi att göra dig en föreställning om den värld, som ligger på andra sidan om dödens tröskel; du skall dock aldrig helt kunna fatta dess många och stora under, den kommer alltid att bjuda dig överraskningar, som du icke har en aning om.

Din morfar.

XIII.

OM LIVET I DEN OSYNLIGA VÄRLDEN

Du kära barn!

Inte sant - du ville nog också veta något om vårt tillstånd efter döden. Det är en svårlöst fråga, men jag vill försöka.

Något har jag redan talat därom i brevet om döden. Du minns, att den första känsla, som bemäktigar sig den förlossade anden, vanligen är ett obeskrivligt välbefinnande. Det är så behagligt att vara fri från den tunga och besvärliga fysiska kroppen, man känner sig så lätt i sin nya dräkt - den som man dock burit *under sin fysiska kropp* under ett helt liv kanske utan att ha vetat det. Man tycker nästan att man drömmer och är rädd att vakna, så skön kännes i förstone den nya tillvaron. Man föres nu av sin egen andliga bärkraft till den sfär, där man har sitt rätta hem. Vanligen mötes man redan vid dödsbädden av sina hädangångna vänner, som välkomna en, glädja sig över återseendet och följa en till det nya hemmet. Där får man till en början vila ut och, efter hand som krafterna återkomma, söker man orientera sig i den nya världen.

Men snart möter en svår uppgift, som ingen kan undkomma. Man nödgas gå till rätta med sig själv och granska sitt förflutna jordeliv. Det är icke en yttre domstolsrannsaking - det är en helt och hållet inre akt, där man själv är sin egen både anklagare och domare. Under denna period, som för några kan vara lätt nog - men för de flesta är ytterligt pinsam, är man ensam, känner sig övergiven och har ingen av vilkens medlidande man kan vänta sig någon hugsvalelse. Vanligen är dock ens skyddsande icke långt borta men han klemar ej med sin skyddssling, han gör gemensam sak med samvetet. Allt måste nu fram i dagen för att granskas; icke allenast vad vi sagt och vad vi gjort eller underlåtit att göra, utan även motiven till vårt handlingsätt måste bekännas och vägas. Och man kan inte undskylla sig med att man glömt huru det var, huru det gick till eller vad avsikten var.

Skoningslöst upprullas tavla efter tavla från vårt liv; allt finnes likasom fotograferat (filmat) i eterljuset och vi se oss som i ett levande panorama, från vilket bilderna stirra på oss och kräva att bli förklarade. Ja, i regeln måste vi själva uppsätta en berättelse eller ett protokoll över hela vårt liv och sanningsenligt anteckna icke allenast vad vi gjort utan även skälen varför vi gjort så. Det kan vara pinsamt nog att stå till doms inför en annan människa, men att ställas ansikte mot ansikte med sitt eget högre jag, själva gudagnistan i sitt väsen, och nödgas erkänna: där var jag feg och ville inte erkänna min skuld, utan lät en annan bära den smälek, som borde ha drabbat mig; där var jag hård och gjorde ingenting för att lindra en annans lidande, ehuru det icke hade kostat mig någonting; där var jag högmodig och lät en underordnad känna hela tyngden av sin beroende ställning; där var jag självisk och tog för mig en andel, som med rätta bort tillkomma en annan; där var jag svag och gav efter för en frestelse, som jag borde kunnat motstå - det är någonting förfärligt. Och det kan du förstå, att huru ur mänsklig synpunkt otadligt vi än framlevat vårt liv, så ha vi - de flesta av oss

- många sådana fläckar på vår livsbild. För några äro de ljusa sidorna i tavlan övervägande; de hava icke svårt att erkänna sina fel och komma därför lättare ifrån denna granskning. Men för de flesta är det alltid en smärtsam självprövning och för en del kan den

vara så pinsam, att de äro färdiga att ropa till högarna skylen oss och till bergen fallen över oss.»

Detta är den rätta innebörden av katolikernas lära om skärselden, som därför har en inre betydelse, väl värd att beakta. Ur skärselden likasom också ur denna själprovning, då den medfört en verklig ånger, utgår anden luttrad och fri och får med glatt sinne börja sitt nya liv i en ny värld, som bjuder på många glädje -ämnen och utvecklings möjligheter.

Du undrar kanske varför en sådan Själprovning är nödvändig, kunde man inte lika så gärna genast få pröva sitt nya liv med dess rika möjligheter. Nej, vi ha gått in i jordelivet med vissa uppgifter att fylla, vissa krav på oss själva för vår utveckling, då är det ju helt naturligt att vi efter slutad jordevandring måste göra upp vårt moraliska bokslut över livet och inrista dess dyrt förvärvade erfarenheter i vårt innersta väsen, så att vi en annan gång akta oss för att begå samma fel av feighet, hårdhet, högmod, själviskhet eller svaghet. Men det finns en annan och djupare grund för denna själv- rannsaking; vi ha genom varje vårt felsteg i större eller mindre grad förbrutit oss mot Guds heliga lag i vårt inre och därigenom framkallat en disharmoni i vårt väsen, som hindrar oss att njuta den lycka, som den nya tillvaron har att bjuda oss; först sedan vi öppet och ödmjukt erkänt våra fel

- om det inte är gjort redan under jordelivet -komma vi i den harmoniska stämning att vi kunna taga del i andevärldens såväl glädje som arbete.

Och varuti bestå väl de, tror du? Människorna hava i sin naiva fantasi föreställt sig, att de skulle ge sig uttryck i ett ständigt lovprisande av Gud med sånger och basuner; och som en bud av ett tacksamt, hjärtas hängivenhet är den bilden ganska berättigad, men må ingen föreställa sig att det skall bliva vår enda sysselsättning i en annan värld - jag är rädd den bleve litet ledsam i längden. Nej, arbete finnes där som här - lyckligtvis, allt jordens arbete om också under andra och lättare former. Mycket av det, som utträttas på jorden, är förberett genom ett intensivt arbete i den osynliga världen; därifrån inspireras våra talare, skriftställare och skalder, våra konstnärer och musici, våra ingenjörer och uppfinnare, våra statsmän och ledare, våra mecenater och filantroper - *i de flesta fall utan att de hava en aning om varifrån de hämta sina ingivelser.*

Men huru bedrives då detta intensiva arbete i sfärerna? frågar du kanske. Det vägar jag inte bestämt yttra mig om, men jag har den föreställningen, att arbetet däruppe i många avseenden liknar arbetet här nere, blott att det är oändligt mycket lättare, inte bara därför att livet i astralvärlden ställer så små krav på oss utan också därför att den astrala materien är så ofantligt budbar och lätt bearbetad.

Men arbetet i sfärerna går endast i mycket ringa grad ut på att skaffa sig de små förnödenheter man där behöver, det går i väsentlig grad ut på att utveckla sin intelligens, att skaffa sig kunskaper. I alla sfärer finnes det därför skolar, avpassade efter innevånarnas andliga ståndpunkt, från de mest primitiva folkskolor till de yppersta universitet. Alla få gå i skola och alla ha mycket att lära. Det är naturligt att lärarna måste stå på en högre ståndpunkt än hans lärjungar och därför tagas lärarna alltid från en högre sfär. Man kan nämligen alltid gå ned i en lägre sfär än den man tillhör; detta innebär en uppoffring, men man går det gärna, då det gäller en sådan kärleks tjänst som lärarekallet. Även de styrande inom varje sfär tagas i regeln från en högre sådan.

Musik och konst i alla former äro viktiga kulturbärare och därför finnas - särskilt i de högre sfärerna, utmärkta konservatorier och högskolor för de bildande konsterna även som skådebanor för scenisk konst. Stora bibliotek äro också tillgängliga för den vetgirige; där för han låna så mycket han orkar låsa, ja, han kan också få till skänks de böcker han håller av.

Samlivet är i de högre sfärerna det angenämaste man kan önska sig. Gamla vänner, som känt varandra under jordelivet lån eller under längesedan passerade tillvarelseformer, slå sig tillsammans och bilda små familjer, som hava ett intimt umgänge med varandra. De kunna

hava vitt skilda sysselsättningar i olika sfärer eller på jorden, men efter slutat arbete för dagen samlas de i sin villa till ett behagligt samkväm eller mätas de på ett föredrag eller en konsert.

Det gives i sfärerna ännu ett annat arbete, som är av utomordentligt stor betydelse, ett arbete som vi här på jorden ännu i allt för ringa grad ha sökt att eftergöra, det är det hjälpande arbetet gent emot dem, som stå lägre både i intellektuellt och moraliskt avseende.

Där var och en är genomträngd av broderskänslan, där hålla alla ihop som i en syskonkrets, där äro alla villiga att efter måttet av sina krafter bistå dem, som under utvecklingens branta bergbestigning av en eller annan anledning blivit efter, eller som ligga slagna av de sår de själva tillfogat sig. Det ges i andevärldens lägre regioner ännu mycket mera nåd än på jorden och där fordras kraftig hjälp, men därom vill jag tala med dig i nästa brev.

Även bland människorna på jorden utöva andevärldens innevånare ett mycket stort och välsignelserikt arbete.

När du går i en stor folksamling, där tusen och åter tusen för dig alldeles obekanta ansikten draga förbi, har du tänkt på då vilket oerhört arbete det måste vara att hålla reda på var-enda individ, följa honom på alla hans vägar, stödja, hjälpa och upprätthålla honom och i en viss mening föra räkenskap över allt vad han företar sig, det är ju ett kolossalt bokhålleri; ty du kan väl inte tro, som så många göra det, att vi äro kastade hit av en slump för att försöka reda oss bäst vi kunna. Nej tänk i stället, att alla i den där folkträngseln ligga Guds rika fadershjärta lika nära, att alla äro hans söner och döttrar, stadda på vandring upp till fadershemmet, att alla äro omfattade med samma outsägliga ömhet. Slusken, som halvrusig armbågar sig fram, är en evighetsvandrare lika väl som du och jag; han har gudabelåtet som en möjlighet inom sig och det skall en gång komma att skina som en dyrbar juvel, blott allt slagg blivit bortbränt, alla råa ytor och kanter blivit avsopade.

Det är sant, att detta arbete måste varje individ själv utföra, men det är också sant, att han icke skulle kunna göra det utan högre hjälp, och denna osynliga hjälp är alltid redo att räcka honom sin hand. Vilka äro då dessa osynliga hjälpare, tror du? Det är människoandar från astralvärldens högre sfärer eller från ännu högre världar, som frivilligt åtagit sig det mödosamma, ofta otacksamma värvet att som skyddsandar leda och hjälpa sina på jorden vandrande bröder och systrar, som ännu icke hunnit så långt i utveckling.

Tänk nu att varenda människa har en sådan skyddsande, ja stundom flera, som bilda en andevakt om henne; vilket oerhört stort och viktigt arbete utföres icke då av andarna bland jordens barn. Men du förstår, att de icke kunna tvinga oss till någonting, vi ha vår fria vilja fullkomligt oförkränt och bira därför själva ansvaret för våra handlingar. Skyddsanden kan bara varna oss, när vi stå i begrepp att utföra en dålig handling, uppmuntra oss att göra det goda, trösta oss när vi äro bedrövade, och inge oss styrka och mod, då vi äro nära att försmäktas av trötthet. Vanligen är det under sömnen som vår skyddsande inverkar på oss. Han lockar då ut vår egen ande ur kroppen och talar direkt till oss. **Vi hava i regeln icke något minne därav, när vi vakna, men omedvetet ha vi fått en impuls, som kan hjälpa oss över stora svårigheter.** Stundom händer det dock, att vi verkligen hava en förnimmelse av att någonting klarnat under natten. När vi äro i vaket tillstånd har skyddsanden svårare att göra sig hörd, men även då kunna särskilt känsliga personer förnimma hans röst som en inre stämma.

Man kan tycka det vara underligt att inte försynen ordnat det så, att vi bättre kunna höra vår skyddsande och även se honom, ty då skulle vi säkerligen villigare följa hans goda råd. Utan tvivel, men då bleve vi också mycket mera bundna och oansvariga. Meningen är just, att vi skola uppfostras till frihet och självständighet, därför kommer hjälpen till oss så omärkligt, därför få vi också skörda hela förtjänsten om vi följa den.

Dessa våra skyddsandar hava sin hemvist uppe i någon högre sfär, men ha sin dagliga gärning nere på jorden. De behöva dock icke ständigt följa sin skyddsling i hämlarna, men genom den andliga rapport, van de stå till varandra, känner skyddsanden alltid när hans

närvaro på jorden är behövlig och är då icke sen att ila dit ned. Ofta är det en far eller mor eller en kär vän från en tidigare tillvaro, som åtar sig ett sådant kärleks värv. Det är naturligtvis ingenting som hindrar att samma skyddsande kan vaka över många skyddslingar. *Ja varje släktgrupp, varje nation har också en hög ande, som vakar över dess öden, en ande, vilkens vishet och makt står i förhållande till det viktiga uppdrag han påtagit sig.*

Men nu vill jag också säga dig det, att som varje sådant uppdrag är fullkomligt frivilligt, så kan det också hända, att en skyddsande, som ser alla sina bemödanden gäckade, som bara mötes av ohörsamhet och hån, ja, som måste bevittna huru hans skyddsling själv släpar sig i smutsen, slutligen med sorg vänder sig bort och lämnar sin post, måhända till en ande, som står lägre i utveckling.

Å andra sidan kan det hända, att en människa, som oförtrutet arbetar på sin utveckling kan få en skyddsande av högre ordning, som bättre är i tillfälle att befordra sin skyddslings vidare tillväxt.

Måtte din skyddsande aldrig behöva fälla tårar över dig, önskar....

din morfar.

XIV.

OM DE OLYCKLIGA ANDARNA

Du lilla rosenkind!

Då du läst de två sista breven har du kanske undrat, om även de onda människorna, de som med vett och vilja göra skada, de som mörda och bedraga, om även de icke få det värre efter döden än att de komma till den första sfären, där de visserligen föra ett tungt och besvärligt liv, men varifrån de dock snart få arbeta sig upp till högre sfärer?

Det är en berättigad fråga, och jag vill nu anförtro dig det lilla jag vet om deras öde, (no; skjebne) som så trampat mänsklig och gudomlig lag under fötterna.

Du har lärt och läst om ett helvete. Meningarna därom äro delade. Några påstå, men de flesta förneka att det finns ett sådant. Sanningen är, att det finnes ett helvete eller kanske flera sådana, *men intet helvete är evigt.* ([mer](#)) Och så bör du också från början förstå att helvetet mindre är en straffort, **än ett inre tillstånd**. Det är inte fråga om utifrån kommande plågor; *det är den inre pinan, samvetets kvalen, som gisslar själen.* Jag vill försöka teckna konturerna av en sådan olycklig, för att du skall förstå mig.

Försök att tänka dig en man, som under sitt jordeliv begått de värsta förbrytelser, kanske utan att hava nåtts av den mänskliga rättvisans arm. Han har fallit så djupt, därför att han vänt sig bort från Gud, kanske alldeles förnekat honom, och i stället dyrkat sitt eget jag och i tygellös vildhet endast tillfredsställt sina lägre begär, sin djuriska lystnad. Han har icke kunnat underlåta att höra samvetets röst, som varnat och anklagat honom, men han har nedtystat dess stämma. Han har urskuldat sig inför sig själv med den usla trösten, att han väl inte är sämre än många andra, som begått kanske ännu värre brott, och att det för övrigt är hans rätt att få göra vad honom lyster. Han är trotsig och hård, och hans hjärta glöder av hat.

Nu är han död. Han står där avklädd den mask han bar på jorden, sin fysiska kropp. Han är vidrig att skåda, ty de brott han begått hava vanställt hans anletsdrag och bränt stygga sår

på hans astralkropp. Skulle man fråga denne man, om han hade lust att slå sig ned i någon av de högre sfärerna, så skulle han säkert betacka sig. Där skulle skamkänslan över hans utseende ständigt plåga honom. Nej, han söker mörkret för att dölja sig, mörkret och ensamheten. Han blir heller inte tillfrågad. Oemotståndligt drages han av sin egen inneboende ondska till den mörkrets värld, som närmare överensstämmer med hans eget tillstånd, och här skapar honom hans sjuka, av samvetsförebåelser uppjagade fantasi en omgivning, som i hög grad är ägnad att plåga honom. Han tycker sig se dem, han under sitt jordeliv pinat, komma och hånle emot honom, och han känner deras hotfulla, genomträngande blickar som de värsta gisselslag. Han söker dölja sig, han kryper ihop i den mörkaste vrå han kan uppleta, men desto mera närgånget grina emot honom dessa spökansikten, som han allt för väl känner. Han kan domna bort för en stund i slö glömska men snart väckes han igen av dessa syner, som han inte kan undkomma, skräckscener från hans förflutna liv, där han ser sig själv föröva de ogärningar, de våldsdåd, som nu stiga fram och anklaga honom. Han har sökt ensamheten för att få vara i fred för andras blickar och just där i mörkret och stillheten bliva de bilder, hans sjuka samvete frammanar, så mycket verkligare.

Och hans omgivning överensstämmer med, ja, *man kan säga formar sig efter hans sinnesförfattning*, ty här spelar den subjektiva uppfattningen en mycket stor roll. Han känner sig kanske instängd i en kall och fuktig fängelsehåla insprängd i berget, där vattnet sipprar fram mellan stenarna och ormar och ödlor kråla omkring honom. Eller han ligger som lamslagen i en sandöken, där marken bränner under honom och törsten plågar honom. Eller han tycker sig vada i ett träsk, där han inte kan finna något fotfäste, där han kavlar med händer och fötter för att hålla sig uppe och där luften är förpestad av stinkande dunster.

Allt detta har nog någon objektiv grund, men mer eller mindre är det ett foster av hans uppjagade inbillning, som för honom framstår såsom verklighet, en hemsk, förförande verklighet, ett sannskyldigt helvete. Var denna mörkrets värld är belägen kan jag icke säga dig; därom vet jag ingenting.

Men en sak för du aldrig glömma, när du tänker på och talar om dessa förhållanden, och det är att den olycklige icke genom en yttre domshandling förpassats till denna pinoort, det är han själv som dömt och dömer sig till de plågor han lider. **Och denna pina är icke evig.** Han har själv nyckeln till sitt fängelse, det beror på honom själv att lämna det eller stanna kvar.

Du förstår nog, att nyckeln är en *uppriktig ånger*. I samma stund som den olycklige erkänner sina fel och blygs över dem, i samma stund som hans hjärta smälter i tårar och han i sin nåd ropar: »Fader förlåt mig eländige!» - i samma stund släpper den ångest, som marterat honom, och han blir förlöst ur det helvete, han skapat sig. Det ljusnar nu omkring honom, den trakt, som han nyss såg fylld med så många skräckscener, företer nu en hel annan anblick. Hans egen förändrade sinnesstämning har också givit honom en annan syn på hela hans omgivning. Han får nu flytta till en annan sfär och där börja arbeta på sin vidare utveckling.

Förut har han vänt sig bort ifrån Gud och därav endast skördat ångest, lidande och förtvivlan, nu har han vänt sig om och sträcker sina armar mot Gud och då fylles hans hjärta av glädje och tacksamhet. Huru lågt han än ligger, för han nu resa sig och börja vandringen uppåt mot ljusare rymder.

Men du må tro, det är inte så lätt för den, som bär på en stor skuld, att erkänna sig hava felat. Det är inte så lätt för den som hatar att falla på knä och bedja om förlåtelse. Det mänskliga hjärtat är trotsigt och hårt, det har svårt att böja sig, det söker alla möjliga undanflykter och ursäkter, det tycker sig själv vara den förorättade. Den olycklige anklagar Gud - *den Gud han kanske förnekat* - för de lidanden han själv ådragit sig, och sålunda kan han under långa tider, kanske århundraden, föredraga att framläpa en eländig tillvaro i ångest och skräck framför att böja sig.

I smått har du nog själv någon gång gjort en liknande erfarenhet. Du har kanske vid något tillfälle varit olydig mot din mor, men du har inte velat erkänna det. I stället har du vänt dig bort från henne; ditt hjärta har blivit hårt och ditt sinne mörkt. Och du, som annars håller så mycket av din mor, du har kunnat se henne gråta över dig och ändock har du inte mjuknat, ty det har varit så svårt för ditt lilla trotsiga sinne att bedja om förlåtelse. Men småningom har det kommit över dig en ångest, och du har kant att sa kunde det ej förbliva, och ju längre det dröjt, desto mera har den ångesten anfäktat dig, och du har tyckt att hela världen varit kall och mörk omkring dig och att andra människor varit stygga; och detta bara därför att du själv varit stygg mot din egen älskade mor. Till sist har du dock icke kunnat bära den tyngden, du har skyndat till mor, lagt huvudet i hennes knä och snyftat fram en bön om förlåtelse. Och när så mor har strukit dig över håret, lyftat upp ditt huvud och kysst dig på pannan, då ha de mörka skuggorna flytt och du har känt det som en allt överströmmande glädje att åter se mors vackra leende.

Alldeles så går det också den olycklige i helvetet. De lidanden han där har att utstå, vilka icke äro ett straff utan allenast samvetskvälen över det onda han gjort, de ha till uppgift att väcka hans ånger, och förr eller senare skall det lyckas. *Det kommer en stund, då den olycklige är så nedbruten, att han inte längre orkar lida.* Då är förkrosselsens stund kommen, då öppnas den fängelseport, han själv slagit i lås om sig.

Du för emellertid icke tro, att dessa stackare, som vändas under trycket av sin egen ondskas, äro alldeles övergivna av alla goda andar. Tvärtom, det finnes alltid kärleksfulla missionärer, särskilt från de högre sfärerna, som av medkänsla för de olyckliga, uppsöka dem i deras helveten och försöka påverka dem till bekännelse och ånger. Dessa ljusets budbärare försaka sina förmåner i den högre sfär de tillhöra och påtaga sig de obehag, som äro förenade med en vistelse i dessa grövre, starkt förtätade världar för att där förkunna Kärlekens evangelium.

Minns du huru det står i bibeln, att Jesus efter sin död nedsteg i dödsriket och predikade för fångarna. *Så göra också många goda andar, som trätt i Jesu fotspår.*

Det är emellertid inte bara ett obehag de utsätta sig för, dessa Kärlekens apostlar, då de för att kunna intränga i en lägre värld nödgas förtäta sin finare astralkropp med den lägre sfärens grövre materia, det är också ett verkligt lidande för dem att så ofta se sina bemödanden gäckade. De ha nämligen svårt att göra sig förnimbara och hörda av dessa tungt jordbundna andar, och om detta också lyckas dem, mötas de icke sällan av hån och begabberi. Det fordras ett stort tålamod och mycken kärlek för att på detta fält kunna uträtta något. Men när det slutligen lyckas att föra en olycklig bort från denna mörkrets värld, hava de också däruti en stor och härlig belöning.*

* Vill du få en närmere jublick uti huru en sådan missionerande verksamhet bedrivs så läs LUSTARNAS VÅDELD, som jag fått skriva efter diktamen, (anb. [at läsa](#) SYV TRIN TIL EVIGHEDEN af Stephen Turoff, som går på detta tema. Rune anm.)

Känner du inte en längtan efter att en gång själv få vara med och hjälpa till i detta missionsarbete, att få vara en sådan ljusets budbärare, som går ned till de olyckliga och förkunnar fridens evangelium?

Ännu ett ord om dessa olyckliga. Du tror kanske, att det bara är råa och vilda människor, som hamna i denna mörkrets värld. Nej, kära du, det är tyvärr ofta nog ganska högt utvecklade människor, som komma dit, därför att de missbrukat sina gåvor till det som varit ont, och vanligen är det de, som hava svårast att böja sig. Men när de så befriat sig få de ånyo genomvandra de sfärer de en gång passerat, tills de nå upp till den sfär, varifrån de gingo ned till sitt senaste förspillda jordeliv.

Medan vi tala om de olyckliga andarna vill jag också säga något om dem, som gå naturens ordning i förväg och förkorta sitt liv. I allmänhet få de lida mycket och deras största

lidande består kanske däruti att de i regeln alltid genom sitt självmord bereda sig en svår missräkning. Ha de hoppats att undgå skammen och straffet för ett begånget brott, så mäts de på andra sidan av en ännu större skam, då de ställas ansikte mot ansikte med de ljusa andarna, och av en ännu skoningslösare domare i sitt eget samvete.

Ha de gjort det för att förkorta ett kroppsligt lidande, så möter dem i stället ett andligt lidande, som är ännu svårare. Ha de tagit sitt liv i förhoppning att därigenom hastigare återförenas med någon kär vän, som döden tagit ifrån dem, så få de i regeln erfara, att denna våldshandling i stället fört dem längre bort från den älskade.

Det är alltid ett brott mot naturens lagar att förkorta sitt liv och naturen hämnar sig bland annat därigenom att självmördaren på ett pinsamt sätt känner sig likasom bunden vid sin avlagda fysiska kropp lika länge som han skulle ha levat, om han icke själv tagit sitt liv. Det finnes nämligen vissa fluidiska band mellan den fysiska och den astrala kroppen, som endast den naturliga döden kan fullständigt lösa.

Ofta äro dessa beklagansvärda till en början så förvirrade av den våldsamma död de genomgått, att de inte äga fullt medvetande, de leva i ett slags feberyrsel, varunder de oupphörligt tycka sig genomgå samma pinsamma dödssätt. De upptagas därför på ett hospital eller en vård -anstalt i någon av astralvärldens lägre sfärer, där de på det ömmaste omhändertagas vanligen av sådana andar, som i jordelivet varit läkare och sjukskåterskor. Här få de den vård de behöva, tills de komma till fullt medvetande igen.[\(mer om detta\)](#)

Naturligtvis drabbas icke alla av samma hemska öde. Allt beror på motivet till den överilade handlingen, varje förmildrande omständighet lägger sig som en lindring över den olyckliges lidande och förkortar deras varaktighet. Men alla äro de värda vårt innerliga deltagande; ty du kan förstå vilka kval som föregått ett så förtvivlat beslut och nu vet du också vilka lidanden följa efteråt.

I grunden är det ingenting annat än bristande tro på Guds ledning som är orsaken. Visste människor bara huru kärleksfullt deras öden ledas av en högre makt, så skulle förtröstan därtill hålla dem uppe i även de svåraste provningar. Och visste de dessutom, att alla provningar som möta dem, ha de själva ådragit sig genom felsteg under föregående liv, så skulle detta också hjälpa dem att bära sitt öde med mera tålamod.

Om denna så viktiga sanning vill jag tala litet närmare i ett följande brev.

Men nu få icke de hemska tavlor jag har tecknat skrämna dig eller nedsätta ditt livsmod; tänk i stället att du vill vara med i den ljusets här, som strider mot det onda i världen och vill mildra lidandet. Det skulle glädja....

din morfar.

XV.

OM ÅTERFÖDELSENS LAG

Du lilla vän!

Börjar du kanske att tröttna på morfars många och långa brev? Det skall jag inte förtänka dig, men lägg dem då ifrån dig för någon tid och låt dina tankar vila. Kanske kommer en stund, då du längtar tillbaka till våra studier och undrar vad morfar ännu kan ha att tala om, sedan vi genomstrevat snart sagt hela den synliga och den osynliga världen.

Det skulle glädja mig, om du då ville fortsätta, ty ännu har jag några mycket viktiga brev att skriva. Vi komma nu in på ett alldeles nytt område, en ny värld, om du så vill, som vi kunna kalla den etiska och som berör människans moraliska utveckling.

Har det någonsin fallit dig in, att du möjligen levat på jorden förut, att detta jordeliv inte är ditt första? - inte det. Ja, det är ju den allmänt gängse åsikten, att detta jordeliv är det enda, att vi aldrig varit här förut och aldrig behöva komma hit tillbaka; då är det ju inte så underligt om även du har den uppfattningen. Och dock säger jag dig att det är en stor villfarelse. Vi måste födas många gånger till jorden. Vi ha genomgått flera jordeliv före detta, och de allra flesta av oss måste komma tillbaka hit inte en, utan flera gånger. Kan du förstå varför?

Minns du berättelsen om Nikodemus, den lärde fariseén och rådsherren, som kom till Jesus om natten för att av honom lära visshet? »Och Jesus svarade och sade till honom: Sannerligen, sannerligen säger jag dig: Utan en varder född på nytt kan han inte se Guds rike.» Detta har blivit tolkat såsom syftande allenast på en andlig pånytt- födelse, men det är av det följande samtalet mer än sannolikt att Jesus därmed åsyftade även en återfödelse i köttet. Då Nikodemus ställde sig oförstående gent emot denna lära, uttryckte Jesus sin förvåning däröver: »Är du en mästare i Israel och vet icke detta ?» De lärda må tvista om rätta betydelsen av dessa Jens ord, men om han därmed menat en kroppslig återfödelse, så har han också angivit ändamålet med dessa upprepade jordeliv, ty säger han - »utan en varder född på nytt kan han inte se Guds rike», d. v. s. eljest kan människan icke nå den utveckling, att hon bur mogen för att inträda i ljusets värld, i Guds rike.

Vi ha vårt rätta hem däruppe i andarnas värld, där vi småningom få arbeta oss fram från den ena klarheten till den andra, stiga uppåt genom sfär efter sfär inte bara på det astrala planet utan sedan vidare på allt högre och högre plan, tills vi nått den fullkomning, för vilken vi äro skapade. Men utvecklingen kan inte ensamt försiggå däruppe. Tid efter annan få vi stiga ned i materiens värld och genomgå ett liv här på jorden eller kanske på andra världsklot. Och för varje gång, som man födes hit som ett litet barn, dras en slöja över det förflutna. Vi minnas i regeln ingenting, varken från tidigare jordeliv eller från vårt liv i sfärerna.

Jag vill att du riktigt skall förstå meningen med denna visa anordning. Livet däruppe i sfärerna är ju så hårligt och erbjuder så många tillfällen till andlig utveckling i alla riktningar, men det är dock mera en teoretisk undervisning man där för, de praktiska proven måste man genomgå i jordens skola. (side 142 i boken)

Låt oss taga ett exempel. En outvecklad människa har under sitt jordeliv varit hemfallen under dryckenskapslasten. Han har funnit sin glädje i att berusa sig och han har inte ansett det vara någon skam. Det har gått utför både med hans hälsa och hans ekonomi, men han har

sökt en tröst i glaset och sålunda i det närmaste lyckats döva den inre rösten, som varnat och anklagat honom. Han där och kommer till någon av de lägre sfärerna. Då han i övrigt varit en god hjärtat människa, kommer han icke till mörkrets värld, men den last han varit offer för, tynger ned honom så, att han inte kommer synnerligt högt i den astrala världen. Här plågas han till en början av en olidlig törst. Hans astralkropp är nämligen så förgiftad av den alkohol hans fysiska kropp förtärt, att den i början känner saknad efter spriten. Men då han icke kan få sin lystnad tillfredsställd, vänjer han sig så småningom därvid och finner sig slutligen till rätta i det nya livet. Han kommer också till insikt om, att det är dryckenskapen, som dragit ned honom. Hade den inte varit, så hade han kommit till en högre sfär, där han kunde haft en mycket angenämare tillvaro.

Under goda lärares ledning börjar han fatta huru ovärdigt det är för människan att berusa sig, huru hon därigenom sänker sig under djuren och bokstavligen släpar sin ande i smutsen. Han kommer till en djup ånger över sin onda böjelse och lovar sig själv, att det skall han inte vidare låta komma sig till last. Men vad är en sådan föresats värd, om den inte blir prövad och håller provet. Vad skall han då göra? I sfärerna kan han ju inte utsättas för samma frestelse eftersom där inte finnas några rusdrycker. Han anhåller då att få gå ned till jorden igen, att få födas som ett litet barn och genomgå ett helt nytt jordeliv. Han vet, att där kommer han åter att möta samma frestelse, men han vet också att kan han då stå emot, så har han vunnit en seger över sig själv, som väl kan uppväga de obehag och lidanden, som ett jordaliv alltid för med sig.

Och så går han ned till ett nytt liv i materiens värld, följd av sina vänners och lärares välsignelser. Men på samma gång drages glömskans slöja över den förnedrelse, varuti han framlevde sitt förra jordeliv. De goda föresatser han fört med sig kan han i sitt vakna medvetande icke heller minnas, de ligga på botten av hans själ som en skrinlagd skatt, de utgöra så att säga hans förstärkta samvete. Nu beror det på, om detta bättre än förra gången skall kunna göra sig hört.

Frestelsen möter honom, han kämpar en strid inom sig utan att ha en aning om dess stora betydelse, men begäret är så djupt rotat i hans väsen, att han inte ännu har kraft nog att stå emot, han faller. Dock sjunker han inte lika djupt som i föregående liv, han har perioder, då han är fullkomligt återhållsam, men så kommer igen kortare perioder, då han dricker, han är vad man kallar en periodsupare. Ett stort och viktigt steg har han dock tagit i riktning mot sin frigörelse, ty nu känner han skammen för den last, som behärskar honom och han är färdig att göra vad som helst för att bli den kvitt. Han har stunder, då han gråter av förtvivlan. Han gör de mest energiska ansträngningar, men helt kan han icke frigöra sig ur de bojor som binda honom.

Han dör och kommer tillbaka till andevärlden. Nu har den ånger han redan i jordelivet kände, berett honom en mycket bättre lott i sfärerna än förra gången. Han lider inte på samma sätt och han blir kärleksfullt mottagen av sina forna lärare, som lyckönskar honom till att dock hava tagit ett steg framåt, om han också icke fullständigt segrat.

Han känner ännu starkare den inre maningen att föra ett rent liv och går så ännu en gång ned till jorden för att pröva vad hans föresatser äro värda. Han möter frestelsen på nytt, men denna gång består han provet och nu är han för alltid befriad från den förnedrande last, som han så länge släpat med sig som en black om foten, ett tungt hinder för hans framåtskridande.

Sedan har han andra sidor av sitt väsen, som behöva tuktas, slipas och renas och detta kan bäst utföras i jordelivet, där man har att brottas med så många svårigheter och så lätt kommer i konflikt med andra människors intressen.

Likasom diamanter under en ihärdig gnidning mot ett fint pulver av andra diamanter småningom slipas från sin ursprungliga råa form till de vackra fasetter, som i alla regnbågens färger bryta och återspegla solljuset, *så renas och slipas också människoanden i friktionen mot andra människor under en lång följd av jordeliv till den juvel, som i oförliknelig glans*

kan återspegla det gudomliga ljuset från ovan.

Inser du nu av vilken stor betydelse dessa ofta återkommande i jordeliv äro för andens utveckling?

Kanske inte riktigt ännu, jag tycker mig höra dina tysta invändningar. Låt mig försöka tolka dem och upptaga dem till besvarande. Du tänker nog i ditt stilla sinne ungefär så här:

»Varför skall man glömma allt, när man går ned i jordelivet? Det vore väl bra mycket lättare att leva efter sina föresatser, om man kunde komma ihåg dem.»

Det har du så innerligt rätt uti. Det vore nog lättare, men det hade inte samma värde. Om den där stackars drinkaren, som vi talade om, hade kommit ihåg huru rysligt han hade förnedrat sig i sitt första jordeliv och huru bittert han ångrat det efter sin död, så hade han kanske inte fallit för frestelsen nästa gång, men han hade då vunnit sin seger under trycket av ett hemskt minne, och det kan du förstå hade icke varit av samma betydelse för hans andliga utveckling som om han vunnit den utan en sådan påtryckning. Det är för det godas egen skull vi skola göra det gott här, inte av fruktan för felstegets följder. I förra fallet ha vi tagit ett verkligt steg framåt, i senare fallet stå vi och stampa på samma ställe. Man är inte helt befriad från en ond böjelse, förr än man kan segra över den, under vilken än så förfinad form frestelsen möter, och huru den än smyger sig över oss. Det är därför den välsignade glömskan drar ett täckelse över det förflutna, så att inte dess skrämmande bilder skola inverka på våra handlingar och föringa deras värde.

Men det är inte bara i det avseendet som glömskan är en välsignelse. ***Du kan förstå, att det skulle vara en ständig pina att gå och minnas alla de brott och fula handlingar vi ha begått under tidigare jordeliv.*** Det skulle ju fördystra tillvaron och beröva oss den livsglädje vi så väl behöva för att kunna härda ut i materiens värld, som kan var tung nog ändå.

»Nåja», svarar du kanske, »det kan ju vara bra att vi inte behöva minnas, om vi varit här förut och vad vi då gjort för dumheter, men jag förstår bara inte huru det är möjligt att vi inte ha något minne av tidigare jordeliv. Detta, att vi ingenting minnas, kommer mig snarare att tro, att vi aldrig varit här förut, att hela din lära om återfödelse är ett misstag.»

Hade du klart för dig vad minne egentligen är, så skulle du inte undra över denna glömska. Allt vad vi uppleva här i livet ristar sig in i hjärnan, som är det fysiska organet för vårt medvetande. Därifrån kan det sedan återupprepas så ofta man vill. Förloppet är ungefär det samma som med en fonograf. Man sjunger in en ana i fonografen och sedan kan denna bara med en enkel uppdragning återgiva samma ana huru ofta som helst. Minnet är ett sådant återgivande av de tankebilder hjärnan mottagit. Det finns personer med ett utomordentligt känsligt organ för mottagande av sådana intryck; de sågas hava gott minne. Hos andra är detta organ mindre känsligt eller förslöat genom överansträngning; dessa hava ett dåligt minne. Vad som en gång passerat detta organ kan mer eller mindre tydligt återgivas, men vad som aldrig passerat detta organ kan naturligtvis heller icke av minnet reproduceras. Vad vi upplevat under ett tidigare jordeliv eller under vår vistelse i sfärerna, har ju icke gjort något intryck **på den fysiska hjärna vi äga i detta liv**; du förstår då huru omöjligt det måste vara att därom hava något minne.

Och dock finns det verkliga personer, vilka glimtvis ha ett minne av något, som de upplevat i ett föregående liv. Det händer ju icke så sällan att psykiskt känsliga personer, när de komma till en ny trakt, plötsligt känna igen sig som om de varit där förut, och det händer ännu oftare att vi möta en människa, som vi inte sett förut, men som vi från första stund känna oss så bekanta med som om vi vore gamla vänner. Ja, det händer också att man kan få ett starkt intryck av någon viss händelse, som man varit med om i ett föregående liv. Det berättas om lord Byron, då han en gång i solnedgången red över en bro vid stadsporten till en gammal italiensk stad, att han tvärstannade hästen och tog sig för bröstet, där han kände en stickande smärta. I samma stund gick det upp för honom, att han just på denna plats i ett föregående jordeliv fallit för en mördares kula.

Jag kan också berätta något, som jag har i första hand. För många år sedan - det var 1897, då Grekland var invecklat i krig med Turkiet - kom en ung flicka och bad att få tala med mig. Hon frågade om jag kunde säga vad det betydde eller huru det skulle förklaras, att hon med fullkomlig visshet kände, att hon en gång varit en grekisk yngling. Hon beskrev huru hon varit klädd. Hon mindes huru hon suttit i fängelse. »Jag älskar Grekland», sade hon, »och vore jag pojke, skulle ingenting kunna hindra mig att nu gå ut och strida för mitt land.» Hon hade tvekat mycket om hon skulle gå och söka mig, ty hon fruktade för, att jag möjligen skulle anse det hela vara tomma fantasier, vilket skulle ha smärtat henne djupt då hon ändå visste att så ej var förhållandet. Hon blev mycket glad då jag bekräftade möjligheten av ett sådant ockult minne.

Och nu vill jag även förklara för dig huru jag tänker mig möjligheten av ett sådant minne. Vi ha en astralkropp, **som ju också har en hjärna**, på vilken intryck uppsamlas och bevaras; alltså ett av den fysiska hjärnan oberoende minne. Då vi äro befriade från vår fysiska kropp, verkar detta minne med fullkomlig klarhet. Under vår vistelse i sfärerna mellan två jordeliv kan detta minne överblicka länge sedan förflutna tidsskeden. Vi kunna minnas vad vi upplevat under tidigare jordeliv, **ty den astrala hjärnan tar under jordelivet sina intryck genom den fysiska hjärna, med vilken hon är intimt förbunden**. Däremot kan den astrala hjärnan i regeln icke återgiva tidigare intryck genom en alldeles ny fysisk hjärna i ett nytt jordeliv, intryck som sistnämnda hjärna icke varit med om att uppfånga. Men om personen i fråga är särskilt psykiskt känslig, kan han i sällsynta fall gå förbi sin fysiska hjärna och direkt avläsa sina intryck på den astrala hjärnan. Detta kallas ockult minne.

Och för övrigt, vad tror du våra s. k. anlag äro annat än hopsummerade hågkomster från tidigare jordeliv. En har, som man säger, lätt för matematik, han löser utan svårighet invecklade problem, medan hans kamrater i klassen endast med största möda lära sig algebrans elementer. Du har kanske hört talas om den store franske filosofen och matematikern Pascal, huru han som litet barn låg på golvet med en kritbit i handen och drog ut kvadratrotten ur ett siffertal, något som ingen hade lärt honom.

Och så vet du ju, att det finns musikaliska genier, vilka redan som små barn kunna spela fiol eller piano med verkligt mästerskap. Mozart var inte mer än 6 år, när han gav sin första konsert.

Skulle människan nu inte ha mer än ett enda jordeliv, så skulle det ju innebära den största partiskhet av Gud, om han förlänade somliga människor snillets gåva, men skapade andra som riktiga dumhuvuden. Med läran om återfödelsen, eller som den också kallas reinkarnationen, är denna olikhet i människors begåvning på ett enkelt och följdriktigt sätt förklarad. Vad vi själva förvärvat oss genom ett flitigt odlande av de möjligheter, som ligga och slumra i vårt väsens innersta, det kan aldrig förloras, ty det tillhör anden, vårt odådliga väsen, och när vi gå ned igen till ett nytt jordeliv, föra vi med oss dessa våra andliga förmögenheter i form av anlag, vilka, så snart tillfälle därtill yppar sig, genast göra sig gällande. Pascal var redan, innan han föddes hit till världen, en högt bildad filosof och matematiker, och Mozart hade redan förut nått mästerskapet i musikens värld; det är den enkla förklaringen till deras tidigt utvecklade storhet, var och en inom sitt område.

Är det inte också en glädjande visshet, att våra strävanden här i livet för att bilda och förkovra oss i andligt avseende, icke är förspild möda utan betecknar ett andligt kapital, som döden icke kan beröva oss. Vi föra det med oss som vår samlade skatt från det ena jordelivet till det andra. Detaljerna av våra kunskaper falla bort, men den andliga kultur de medfört kan ingen taga ifrån oss. Du har väl hört Ellen Keys definition på bildning: »Det är vad som står kvar när man glömt allt vad man lärt.» Denna bildning är andens oförytterliga egendom.

Nu ser jag hur du rynkar pannan igen och står färdig med en invändning. Om jag inte misstar mig lyder den så här:

- De olika anlagen kunna väl också förklaras på annat sätt, såsom arv av föräldrarna?
- Nu tog du riktigt ordet ur munnen på mig. Hade just tänkt att säga något om ärftlighetsfrågan, som vållat så mycket onådigt prat och blivit så oriktigt uppfattad.

Hela den gängse uppfattningen av denna fråga vilar på den lika gängse materialistiska världsåskådningen. Om människan bara äger en fysisk kropp och alla hennes psykiska egenskaper allenast äro yttringar av vissa små rörelser och förändringar i hjärnan, så är det naturligt, att, då hjärnan är ett arv av föräldrarna, dess egenskaper också måste vara det.

Huru illa denna teori stämmer med verkligheten kan man dagligdags konstatera, men det tycks inte bekomma materialisterna det ringaste. Vi se ju runt om oss, huru inom samma familj det ena barnet kan vara rikt begåvat och det andra klent utrustat, huru det ena kan äga ett gott hjärta och en hjälpsam hand för alla, medan det andra har ett hårt och otillgängligt sinne. Vore nu de andliga egenskaperna ärftliga, så borde väl alla barn av samma föräldrar få samma anlag. Och för övrigt, huru se vi inte ofta nog ett barn med framstående anlag för t. ex. konst utan att föräldrarna hava något anlag i den riktningen. Man har sökt komma ifrån denna inkonsekvens genom att söka bland barnets förfäder, där man kunnat uppspåra någon med konstsinne och så säger man mycket snusförnuftigt, att ärftligheten har hoppat över ett eller flera släktled, och man har givit detta slags ärftlighet ett särskilt namn, man har kallat det atavism, och därmed tror man sig hava räddat »den vetenskapliga ärftlighetslagen».

Nej, den enkla förklaringen till de medfödda anlagen är, att vi i tidigare jordeliv odlat dessa sidor av vårt väsen och fört med oss denna skatt som vår egendom, den ingen kan taga ifrån oss.

Denna åskådning tillfredsställer inte allenast det sunda tänkandet utan även vårt krav på en rättvis och kärleksfull världsstyrelse.

Kanske skall du ännu göra den invändningen, att vi dock i otaliga fall finna barn, som verkligen likna sina föräldrar inte bara till utseendet utan också till sina anlag och böjelser, och att detta dock talar för en ärftlighet. Därpå vill jag svara: låt oss för all del inte blanda ihop den kroppsliga och den själiska likheten. Den fysiska kroppen är en gåva av föräldrarna, ”den är kött av deras kött”, då är det ju naturligt att de trycka sin prägel på barnets kropp. Det kan likna sin far eller sin mor, ja, stundom båda, och det kan också få i arv vissa kroppsliga egenskaper, såsom fysisk styrka eller svaghet, ja, även vissa sjukdomsanlag, men själen är icke föräldrarnas gåva, därför ha de ingen del i de psykiska anlagen. Att emellertid barn i många fall verkligen hava samma anlag som föräldrarna, förklaras helt enkelt av den frändskapens lag som bjuder att lika söker lika. *En människosjäl, som skall födas till jorden, drages av denna frändskapslag till föräldrar med samma anlag och intressen.* En musiker drages t. ex. gärna till ett musikaliskt hem, där han kan få förståelse och hjälp vid odlandet av sina anlag. Jag säger »drages», ty jag föreställer mig, att en ande, som skall återfödas till jorden, då han nått en viss utveckling, själv för välja sina föräldrar. Innan han nått denna mognad är det hans höga andliga ledare, som väljer för honom och bestämmer var han skall födas.

Men det är inte bara denna frändskapslag, som leder anden vid hans nedstigande till jorden, det är många andra faktorer, som därvid äro bestämmande - därom mera i nästa brev - och därför händer det ju nästan lika ofta att barnet icke liknar föräldrarna.

Du finner det kanske underligt, att denna lära om återfödelsen helt oförmodat dyker upp i våra dagar som en nyhet, som man inte förut hört talas om. Kära vän! Återfödelsens idé är lika gammal som den mänskliga kulturen. Man finner spår därav i alla gamla religioner. Ja, de förhistoriska folken, som i allmänhet levde i ett mycket intimt umgänge med sina hädangångna fränder och ofta direkt mottogs ledning och undervisning av sina osynliga vänner, de vore ingalunda främmande för den tanken, att vi måste genomgå flera jordeliv. Men som så ofta är förhållandet, då gudomliga uppenbarelser skola bevaras från släktled till

släktled genom årtusenden, så har också återfödelse läran, särskilt i Egypten och även i Orienten blivit missförstådd och förvrängd till läran om en själavandring, därvid människosjälens såsom straff för begångna fel och såsom ett medel att försona dem hade att genomgå en lång serie av liv genom olika slags djur; således en alldeles motsatt åskådning mot den vi nu hylla. *Djuret kan småningom utvecklas till människa men människan kan icke gå tillbaka och bli ett djur.*

Både gamla och nya testamentet innehålla många ställen, som mer eller mindre klart häntyda på en återfödelse i köttet. Ja, även många stora filosofer från olika tider hava varit anhängare av denna lära, jag vill bara nämna Plato, Pytagoras, Kant och Lessing samt den ädle kyrkofadern Origenes.

Ja, man kan snarare undra, huru det är möjligt, att denna lära i våra dagar så helt och hållet fallit i glömska. Det är sannerligen på hög tid, att den åter går sitt inträde i det allmänna medvetandet, ty den mer än någon annan kastar ett förklarande ljus över tillvarons många gåtor och låser på ett enkelt sätt den skenbara orättvisan i fördelningen av denna världens goda och ännu mera i fördelningen av de själiska anlagen.

Därför skall du, om du själv blir övertygad, när du blir stor, eller hellre nu genast, göra det lilla du kan för att utbreda denna sanning bland dina kamrater och vänner, ty därmed går du en god gärning. Du kommer att möta missförstånd, ja, kanske hånlöje, men därav för du icke låta avskräcka dig, du går som en liten missionär och förkunnar en gudomlig sanning, som en gång skall hjälpa mänskligheten att leva ett lyckligare liv på jorden.

Det blev ett långt brev detta, och ändå skulle jag ha mycket mera att säga dig om reinkarnationens sanning. Hoppas du nu inte är trött på...

gamle morfar.

XVI.

OM VEDERGÄLLNINGENS LAG

(no/dk; gjengjeldsens lov = karmaloven)

Mitt kära barn!

Det finns en annan lag, som på det närmaste sammanhänger med återfödelsens; om denna vill jag språka med dig i dag. Den är icke så alldeles okänd i våra dagar, men den är missförstådd och betvivlad av det enkla skäl, att den endast i återfödelsens ljus för sin fulla förklaring. Paulus har på ett träffande sätt uttryckt denna lag med de enkla orden: »Gud låter icke gäcka sig. Vad människan sår det skall hon ock uppskära.»

Det är vedergällningens lag vi nu skola studera.

Om människan bara hade att genomgå ett enda jordeliv och därefter hade att vänta sig ett evigt helvete eller en evig himmel, så vore det illa beställt med den gudomliga rättvisa, vi dock alla hoppas på. Du behöver icke se dig vida omkring, förr än du träffar på goda och kärleksfulla människor, som leva i sorg och nöd, och å andra sidan dåliga, ja, rent av elaka och brottsliga människor, som hava framgång i sina förehavanden och leva i överflöd och vad de själva kalla lycka. Det skulle ju i och för sig innebära en himmelskriande orättvisa, men nu anser man rättfärdighetskravet tillfredsställt därigenom, att de förra måhända komma till

himmelen - det är dock för den enskilde ovisst - och de senare alldeles säkert till helvetet, för att stanna var på sin ort under en evighet utan slut. Är det inte upprörande att tänka sig något sådant!

Man vill ju med gudomlig rättvisa gärna tänka sig en ännu högre sådan, än den som människor skipa, en rättvisa, som med guldsvikt väger varje människas öde vare sig till glädje eller lidande och därvid tar hänsyn inte bara till hennes gärningar och uppsätt utan även till de förhållanden vad hon levat, den uppfostran hon fått, de exempel hon haft för ögonen, de frestelser hon haft att kämpa med, alla dessa förmildrande omständigheter, som även den mänskliga lagen tar hänsyn till. Vilken jordisk domare skulle väl ha hjärta att döma även den största brottsling till eviga kval, och så skulle den gudomlige domaren - - nej låt mig slippa att skriva ned den tanken, ty den är hädelse, ingenting mindre än hädelse.

Den rättvisa, som på det sättet efter döden skulle straffa utan att lämna möjlighet till bättring, den vore ju i själva verket en ännu mera hårresande orättvisa. Det vore ju att bota ett ont med ett vida värre. Bort det!

Låt oss nu för all del få en riktigare uppfattning av livet efter detta. Jag har i ett föregående brev låtit dig förstå, att det nog finns ett helvete, men att detta icke är att betrakta som ett straff utan som en pina, den vi själva genom vår otro och olydnad ådragit oss, och framför allt att detta helvete icke är evigt. I samma stund, som vi i uppriktig ånger vända oss om och sträcka våra armar mot Gud, släpper ångesten och helvetet är försvunnet. Kärlekens sol lyser och värmer oss, så att vi få mod och kraft att vandra den botgöringens väg, som leder uppåt till ljusare rymder. Ty du kan förstå att den, som befriats från sitt helvete därför inte är redo att omedelbart inträda i Guds himmel, ja, att det på den andra sidan inte bara gives de båda ytterligheterna, himmel och helvete, utan att där finnas oändligt många mellanstadier, som man måste genomvandra för att nå fram. „I min faders hus äro många boningar», sade Jesus.

Några av dessa boningar har jag redan talat om, de sju astrala sfärer som omgiva jorden, men utöver dem ges det otaliga andra och högre sfärer, som vårt begränsade förstånd icke förmår uppfatta. Det är en evighetslång vandring, som ligger framför oss, men det är en härlig tröst, att vi gå »från den ena klarheten till den andra.»

Men lika litet som den värsta brottsling skulle vara värd en evig fördömelse, lika litet är en god och ädel människa värdig att genast inträda i den högsta himmelen. Var och en kommer på sin rätta plats, där han fullt kan njuta av den härlighet som omstrålar honom; komme han högre skulle han känna samma vantrevnad som den skumögda, då han utsättes för ett alltför starkt ljus. Ingen kan dock i längden bliva stillastående, ty inom vars och ens bröst brinner en liten låga, som Gud själv har tänt och denna ger oss ingen fred förr än vi komma hem igen till vårt ursprung.

*

Men det var ju om vedergällningens lag vi skulle språka. Den bjuder nu i första rummet, att livet efter döden gestaltar sig i full överensstämmelse med och som en naturlig följd av det liv vi fört på jorden. Där få vi i den lycka eller det lidande, som möter oss, uppbära de närmaste följderna av våra goda eller dåliga handlingar. Men vi kunna genom vår sinnesändring och vårt arbete förbättra vår ställning och gå vidare - intill en viss gräns. Under varje jordeliv samla vi ett visst förråd av erfarenheter, likasom bien samla honung till vinterförråd. Dessa erfarenheter skola vi i det fria tillståndet upparbeta och tillgodogöra oss genom att så att säga inväva dem i vårt väsen. Men när förrådet är slut och vi ingenting vidare hava att bearbeta, så dragas vi ned till ett nytt jordeliv, ty det är där vi ha mest att lära, inte så mycket för vårt förstånd men för vårt hjärta. Och så födas vi på nytt som ett litet barn till jorden.

Nu kommer vedergällningens lag igen och går gällande sina krav på oss.

Likasom vi under många föregående liv samlat oss ett kapital av andlig kultur, som vi föra med oss i vårt nya liv i form av anlag, så ha vi också under samma liv genom våra handlingar och uppsåt samlat oss moraliska skulder och fordringar, som man med ett gemensamt namn kallar karma. Var och en av oss har sin karmiska räkenskapsbok, som å ena sida upptar våra skulder till och å den andra våra fordringar av andra människor. Jag behöver inte säga dig att i allmänhet den förra sidan är tätare skriven än den senare. Den boken dikteras av oss själva genom våra gärningar men den föres av vår andliga ledare. Och allt, som står i den boken, måste på ett eller annat sätt betalas »intill den yttersta skärven».

Det är nu således vår karmaräkning, som i väsentlig mån bestämmer huru vårt nya jordeliv kommer att gestalta sig, vad det kan komma att bjuda oss av sorg eller glädje, av lycka eller olycka, av framgångar eller misräkningar.

Som vi sådd skola vi skörda.

Nu gör du säkert samma invändning som jag hört så många andra göra: Är det inte nog med att vi ha pinats i andevärlden för det onda vi gjort, skall det också följa oss i ett nytt jordeliv och där bereda oss lidande? Ha vi en gång ånrat oss och fått förlåtelse, så skall väl all synd vara utplånad?

För att kunna svara på denna invändning, vill jag först att du skall förstå vad som menas med synd. Definitionen är mycket enkel. Synd är en handling, som ditt eget samvete ogillar. Men nu är samvetet mer eller mindre vaket, beroende på individens utveckling. Ju högre utveckling en människa nått, desto ömtåligare är hennes samvete. Vilden tar blodshämnd på den, som dödat hans frände; det anser han vara rätt, ja, till och med sin plikt. Du skulle inte kunna göra det utan att ditt samvete högljutt anklagade dig. För dig vore det synd, för vilden icke. Vad som är synd för den ene är det icke för den andre, och vad som icke skulle ha varit synd för dig, under ett tidigare skede av din utveckling, det vore kanske nu en svår synd.

Nu har i regeln varje synd tre olika faser; den riktar sig mot Gud, mot vår nästa och mot oss själva - mot Gud därför att vi ha överträtt den lag han skrivit i våra samveten, mot vår nästa därför att vi ha förfördelat eller skadat honom, och mot oss själva därför att vi smutsat och förnedrat det bästa inom oss, det gudsbeläte vi bära innerst i vårt väsen. Och allt måste sonas.

Gud har aldrig vredgats, han behöver icke försonas, men vi ha ett outsläckligt behov att försona oss med honom, och detta sker genom en uppriktig ånger. I samma stund vi av innersta hjärta kunna bedja: »Fader förlåt mig!» ha vi åter öppnat vårt väsen för den gudomliga kärlek; som aldrig upphört att stråla över oss, ehuru vi icke kunnat mottaga dess livgivande flöden, så länge vi vore vända bort ifrån Gud. Vi känna åter vår samhörighet med honom och äro lyckliga, hjärtat jublar av tacksamhet, vi känna vårt återvunna barnskapsförhållande till Gud som nåd, idel nåd. Denna akt av försoningen är på en gång den svåraste och den lättaste; den svåraste därför att vi måste krossa vårt högmod och böja våra styva knän i en ödmjuk bekännelse, den lättaste därför att det är ett ögonblicks verk, och när det är gjort, är allt gott igen - allt i vårt förhållande till Gud. Denna sida av försoningen kan försiggå omedelbart efter sedan handlingen är begången, således i samma jordeliv. Men sker det inte förr, så sker det efter döden, skulle det än dröja tusentals år, ty ingen kan i längden motstå Guds kärlek, och vi få ingen frid förr än vi kommit till ånger; och förr kunna vi heller icke gå ned till ett nytt jordeliv.

Men det är inte nog med att vi försona oss med Gud, vi måste också försona oss med vår nästa genom att gottgöra vad vi brutit. Naturligtvis kan även denna akt av försoningen försiggå i samma jordeliv, då gärningen begicks, men tyvärr äro vi i allmänhet alltför tröga att erkänna och gottgöra våra fel, vi uppskjuta så gärna och samla i stället en skuld, som vi bära med oss in i nästa jordeliv; ty varje fel måste sonas på det plan, där det är begånget.

Huru är det möjligt? invänder du kanske. Det är väl inte sagt, att jag möter samma människa, som jag i ett föregående liv har förfördelat, och möter jag henne, så känner jag inte

igen henne? Huru kan det då bliva tal om en gottgörelse?

Det är inte så givet, att jag möter henne i mitt nästa jordeliv, men alldeles säkert går jag det i något följande, ty det är så väl beställt, att de människor, som hava någon karmisk skuld till varandra, alltid någon gång dragas ned tillsammans, så att de mötas igen på jorden. Då känna de icke igen varandra, det är sant, men de föras tillsammans och **erfara gärna en omedveten dragning mot varandra**. Har du inte någon gång känt denna underliga dragning till en människa, som du ser för första gången, en känsla som du visst inte erfar för vem som helst? Det är kanske en gammal bekant du träffar, ni ha säkert mötts i något tidigare jordeliv, måhända har du en skuld till henne. Det är inte alltid sagt, att denna dragning kännes behaglig, du kan tvärtom känna en motvilja för den människan och ändock känna dig bunden till henne; då är det så mycket sannolikare att det är en gammal fordringsägare du mött.

Men det må vara huru som helst med den saken, du må förstå eller icke förstå att det är en fordringsägare, så är du alltid skyldig att vara god emot henne, Och möter du henne under sådana omständigheter, att du uppfordras att hjälpa henne, ja, kanske helt uppoffra dig för henne, och det ligger inom din räckvidd att kunna det; gör det då, och du har betalat en gammal skuld.

Men, invänder du kanske, det har väl ingen betydelse, då vi icke känna igen varandra?

Jag skulle tvärtom vilja säga, att just denna omständighet är av en mycket stor betydelse. Antag att du i den människan du möter verkligen skulle känna igen en gammal fiende, eller ett offer som du pinat, tror du inte, att du då skulle göra allt för att komma undan honom. Och om du också med stor självövertvinnelse skulle förmå dig att gå fram och erbjuda honom din tjänst, så gjorde du det under trycket av ett inre tvång, som skulle förtaga gärningen dess värde. Ett igenkännande skulle således förhindra i stället för befördra en gottgörelse.

Nej, bättre då att ingenting minnas - men i full frihet kunna vara god och göra gott; därmed kommer du din gamle ovän närmare än om du motvilligt går fram och räcker honom din hand. När ni sedan en gång möta varandra däruppe i allas vårt rätta hem, så skola ni känna igen varandra, det gamla är försonat och ni ha blivit vänner. Gammalt ägg har bytts i tacksamhet. Din karmiska skuld är betald.

Men om jag nu ingenting minns, huru skall jag då veta, mot vem jag särskilt skall vara god?

- Du skall naturligtvis efter måttet av dina krafter vara god mot alla människor, som komma i din väg, och alldeles särskilt mot dem, som du känner motvilja för. Går du det så har du vunnit en seger över dig själv och kanske därjämte betalat en gammal skuld, men i alla händelser har du hjälpt din broder på hans vandring, ty det finns ej kraftigare hjälp än godhet.

Nu kan det hända, att din motvilja mot en människa som står dig nära, är så stark, att du inte kan övervinna den; du känner ett stygn i hjärtat, men du kan inte förmå dig att räcka honom den hjälpande hand han behöver. Är det en gammal fordringsägare, som du så försummar att hjälpa, så har du icke betalat din skuld. **Den kommer att draga dig ned till ett nytt jordeliv i hans sällskap, ty förr eller senare måste du gottgöra vad du brutit mot din med- Vandrare på evighetsvägen.**

Vi ha nu talat om huru synden sonas gent emot Gud och gent emot vår nästa. Återstår att se till huru den sonas gent emot oss själva. Du tänker kanske, att detta måtte vara den lättaste sak i världen, om den ens är nödvändig; alltid kan jag ju förlåta mig själv.

Nej min vän, det är inte det, det kommer an på; det är något mycket viktigare och mycket svårare. Minns du jag har sagt, att varje synd du begår sätter en fläck på din själ. Inte kan du med sådana fläckar inträda i ljusa och lyckliga världar, där alla varelser äro rena som nyfallen snö. Du skulle skämma ögonen ur dig att komma smutsig och grå bland en samling av strålande ljusgestalter. Du längtar dock att få komma in i denna ljussfär och du ber att få tvätta dig ren. Men nu finns det icke något annat medel, som tar ut dessa fläckar än **lidande**.

Du måste lida dig ren, och det måste ske här på jorden. Varje synd drar över dig ett motsvarande lidande, men det är det välsignade med detta lidande att det renar själen. ***Det ojämförligt mesta av allt det lidande, du ser runt omkring dig på jorden, är en sådan reningsprocess, som människorna (måste) genomgå för att utplåna fläckar efter synder, som de begått i samma eller i tidigare jordeliv.***

Nu vet du att man kan bära ett lidande på olika sätt, några äro tåliga under de värsta plågor och förtröstansfulla under de svåraste prövningar; de göra ett gott arbete, de draga nytta av lidandet, de tvätta sig rena. Andra åter knota och klaga över den minsta smärta eller motgång och anklaga Gud för de prövningar som drabba dem; de göra ett dåligt arbete, de bliva nog inte helt fria från sina fula fläckar; det återstår dem att i ett annat liv - genom nya lidanden - fullborda vad de här icke förmådde utföra.

Ingen lider mer »än hans gärningar vörda äro». *Den gudomliga Rättfärdigheten väger med guldvikt vars och ens börda, icke allenast så att den precis svarar mot det fel man begått, utan också så, att man förmår bära den.* Skulle det lidande man ådragit sig vara för tungt att på en gång uthärda, så kan det fördelas på två eller flera jordeliv.

Kom nu ihåg, när du själv någon gång drabbas av lidande, vad det har för betydelse; var tacksam därför och bär det med tålamod och förtröstan, så att det blir dig till välsignelse.

Och så skall du giva akt på något, som är av mycket stor betydelse. Du skall se att vid varje lidande sätter Gud en tröst. Denna sanning har en gammal, av livet prövad man, gjort mig uppmärksam på, och det har jag många gånger varit honom tacksam för. Det är inte Gud, som skickar lidandet, det har du själv ådragit dig, det är den lagbundna följderna av dina gärningar, men Han skickar trösten för att hjälpa dig att bära det. Därför, när du lider, så tänk så här:

'detta har jag själv ådragit mig genom fula handlingar i något föregående liv, ja kanske i detta; och det skall jag bära tåligt, så blir jag ren från de fläckar jag satt på min själ.'

Och ser du dig omkring, så finner du den tröst, som Gud har sent dig: det är kanske din mor, som sitter vid din säng och torkar dina tårar, eller en vän, som räcker dig sin hand och säger dig ett uppmuntrande ord, eller en hund, som kommer och lägger sitt huvud i ditt knä och viftar med svansen. *Ja, Gud har många sändebud.*

Och när du möter en lidande människa, se till att du kan bliva ett sådant Guds sändebud. Var god mot henne, visa någon vänlighet, låt Guds egen kärlek genom din lilla person stråla ut emot henne, så att hon känner att hon ej är övergiven, så att hon förnimmer att Gud inte glömt henne. Du må tro, du höstar alltid själv den största välsignelsen av den lilla hjälp du kan lämna.

Din morfar.

XVII.

MERA OM VEDERGÄLLNINGENS LAG

(no/dk; gjengjeldsens lov = karmaloven)

Du lilla människobarn!

Har du inte lust att höra något mera om vedergällningens lag, om karma?

Tycker du inte, att det är ett under över alla under att våra öden länkas med en sådan precision, att två människor, vilka sedan något föregående liv hava en oavslutad karmisk uppgörelse med varandra, nödvändigt träffas här i detta liv och det under sådana förhållanden, att den ena just blir i tillfälle att betala sin skuld till den andra, eller att två, som innerligt hållit av varandra under ett föregående liv, också mötas här för att som man och hustru, eller som bror och syster, eller som goda vänner vara varandra till hjälp och stöd under vandringen genom livet?

Du tänker kanske, att det är en ren slump att de mötas. *Nej min vän, det finns ingenting som heter slump; det är bara ett ord, som människor funnit upp för att dölja sin egen okunnighet.* Huru kan du tänka dig, att den gudomliga Världsstyrelsen, som med en så beundransvärd följdriktighet leder allting i naturens rike efter eviga oföränderliga lagar, solar och planeter lika väl som minsta stoftgrand, som virvlar omkring i luften, huru kan du tänka dig, att den skulle stå maktlös, när det gäller människornas öden, och låta dem ordna sig bäst de kunna efter en slump. Människan är dock förmer än ett stoftgrand, ja, förmer än solar och planeter. Sannerligen hon ledes också av eviga lagar, fast vi icke ännu lärt oss att förstå dem. Men det underbaraste av allt är dock att vi ledas så säkert och ofelbart mot det mål, som är oss förelagt, och dock hava vår egen fria vilja oförkränkt. Möjligen kan man tänka sig att vår vilja icke är så obegränsat fri som vi anse. Den är måhända inhägnad inom vissa skrankor, som vi icke känna, ja icke ens ha en aning om. Inom dessa gränser är vår vilja fri, men utanför dem kunna vi icke handla, där styr Försynen med säker hand vårt öde mot det oundvikliga. Huru detta är möjligt, är ett problem, som de största filosofer förgäves sökt att lösa; då är det ju inte värt att vi försöka reda det. Gud har sina hemligheter, som vi icke kunna genomtränga.

Underbart är det ju också, att våra handlingars följder så ofelbart drabba oss - om inte i samma liv - så i ett följande, kanske i ett som ligger flera tusen år fram i tiden. Här kunna vi spåra vissa lagar, ehuru (no/dk= selv om) vi icke ha en aning om deras arbetssätt, alldeles som vi känna tyngdkraften av dess verkningar, ehuru vi icke förstå huru den arbetar. Se här vad man anser sig hava konstaterat.

Varje handling av någon moralisk betydelse vare sig till gott eller ont är en kraftimpuls, som sätter i rörelse vissa andliga vibrationer, alldeles som ett rop i luften åstadkommer ljudvägor, som vidga sig i alla riktningar. En sådan kraft-impuls åstadkommer alltid en verkan av gott eller ont i trängre eller vidare kretsar, beroende av huru kraftig handlingen varit. Men när den uttömt hela sin inneboende energi, vänder den tillbaka till den, som utfört handlingen och utgjuter över hans huvud det mått av glädje eller lidande, **som är handlingens karmiska följd, alldeles som ropet, när det studsar mot en vägg, kommer tillbaka som eko.**

En stor och kraftig handling med vittgående följder vänder därför icke så snart tillbaka som en mindre handling, vilken icke åstadkommit så mycket buller i världen. Därför kan vissa handlingars karma mogna redan i detta livet, då andras däremot icke mogna förr än i ett följande jordeliv.

Du tycker väl detta vara ett konstigt tal, men jag vill försöka förklara vad jag menar genom ett par exempel.

En man, som begått ett mord, har därigenom satt i rörelse många krafter till ont. Han har avklippt dens livstråd, som kanske kunnat uträtta mycket gott i världen, han har störtat den mördades familj inte bara (inn/ned)- i sorg utan kanske även i ekonomiska bekymmer, han har framkallat hat och bitterhet hos dem, som stodo den mördade nära, han har genom sitt exempel väckt mordlust i andras sinnen, ja, kanske föranlett brott, som i sin tur spritt sorg och bitterhet i vida kretsar. Om han under samma jordeliv drabbas av rättvisans arm, så får han avtjäna en del av sin skuld mot sig själv, men mycket återstår ändå att sona. Går han fri här, så väntar honom i ett annat liv en så mycket svårare karma - så mycket värre för honom själv. I alla händelser dröjer det länge, innan en så ond handling hunnit uttömma hela sin energi och draga alla följder efter sig; dess karma behöver kanske århundraden för att mogna.

Eller - någon har i vredesmod, då han icke på annat sätt kunnat ge luft åt sitt dåliga lynne, sparkat en katt. En sådan handling har en mindre räckvidd och dess karma är snart mogen. Han kan få igen den, kanske innan sol går ned, i någon förtret som drabbar honom. Han förstår ej sammanhanget mellan den fula handling han begick och den ledsamhet han ådragit sig, men från en högre synpunkt är det lätt att se, att de förhålla sig som orsak och verkan. Man kan genom att giva akt på sig själv i livets små vardagsförhållanden lätt lära sig se eller åtminstone ana det karmiska sammanhanget mellan de små fel man begår och de förtretligheter man råkar ut för.

Naturligtvis hava även goda handlingar sin goda karma. En kvinna har egnat hela sitt liv i någon kärlekstjänst, t. ex. som sjukskåterska. Hon har genom sina ömma omsorger räddat livet åt någon, som eljest i förtid skulle ha ryckts bort från familj och vänner, och därmed har hon spritt glädje i vida kretsar, hon har genom sitt tunga arbete och sitt nattvak lättat bördan för den sjukas anhöriga och genom sitt vackra exempel har hon uppmuntrat andra till ett kärleksfullt och uppoffrande liv. Och detta icke blott vid en sjukbädd, hon har gått från den ena till den andra utan att förtrötts, utan att tänka på lön, hon har gjort det goda för det godas skull och haft sin glädje därav. Vilken välsignad karma har hon icke förvärvat sig! Den kommer säkerligen att följa henne genom flera liv, innan den hinner utgjuta hela sin samlade skatt av lycka och glädje över henne.

De små handlingar av godhet, som du i ditt dagliga liv kan utföra, draga också med sig en god karma, som visar sig i någon liten glädje, som beredes dig redan i detta liv. Men det vill jag bara säga dig, att skulle du börja experimentera med goda handlingar för att se vad lön de kunde inbringa, så skulle du snart känna dig besviken. Den godhet man utövar för att få lön, den ger ingen lön, den är ett förtorkat frö, som mistat sin livskraft och icke kan sätta frukt. Det är icke vi, som skola hålla kontrabok med Vår Herre, han för vårt konto efter vår verkliga förtjänst.

Du undrar kanske huru man kan veta något om karmas verkningar, då de sträcka sig över flera jordeliv. Jo, du vet ju det, att nu för tiden det icke är så ovanligt, att de s. k. döda kunna meddela sig med de s. k. levande. Det är ett mycket oegentligt uttryck att kalla dem som gått hädan för döda, de äro i själva verket lika så levande som vi, ja, de leva ett ännu intensivare liv än vi. Då de hunnit en viss grad av utveckling, äga de förmåga att se tillbaka på sina redan tillryggalagda jordeliv, de kunna jämföra sina öden i ett jordeliv med sina handlingar i ett föregående och se huru de hänga tillsammans som orsak och verkan, och - dessa sina erfarenheter kunna de sedan omtala för jordens barn. Det är på det sättet man fått dessa ytterst värdefulla meddelanden om huru karmalagen verkar i stort som i smått, huru varje sådd ger sin skörd.*

* Några sådana skildringar, omfattande flera jordeliv, finnas utgivna under den gemensamma rubriken SÄDD OCH SKORD ([link](#) til omtale og utdrag av ny-tryck/uts.Vattumannen Forlag, stck.hlm2010) samt i LUSTARNAS VÅDELD, Litteraturförlaget, Stockholm.

Det är underbart att se huru de lidanden man har att utstå för ett begånget fel ofta nog taga alldeles samma form som det fel de äro avsedda att sona. *Har man t. ex. i ett liv varit en hård husbonde, som plågat sina underlydande, kan man i nästa liv själv komma att intaga en tjänares plats och för känna bördan av en sådan lott.* Har man i en eller annan riktning handlat bedrägligt, så kan man vänta sig att i nästa jordeliv själv bliva bedragen. Har man i ett jordeliv varit girig och samlat penningar bara för att äga och missbruka dem, så riskerar man att i nästa liv få gå med tiggargästen.

Ett mycket slående bevis på huru träffsäkert karma verkar måste jag berätta för dig. Jag har det ur en mycket intressant bok * av den österrikiska baronessan Adelma von Vay, som är ett mycket gott medium och framför allt en god människa.

*DIE SFÆREN ZWISCHEN DER ERDE UND DER SONNE. Den svenska översättningen RESEMINNEN FRÅN ANDEVÄRLDEN är slutsåld.

En ande har för henne berättat om sina åtta jordeliv. I det första var han en rå och grym man, som begick sju mord, alla väl övertänkta och planlagda. Till sist blev han ertappad /överrumplad och hängd. »Men», skriver han genom sitt medium, »*det är icke den sorgliga historien om mina brott, det är min botgöring jag vill beskriva.*

»En ond ande hyser icke kärlek, så var också förhållandet med mig, jag kände endast hat. Dock är ingen helt och hållet övergiven; icke heller jag var det. Efter min avrättning måtte jag henne, som hade varit min moder. Hon mottog mig kärleksfullt, hon förmanade mig, hon ville rädda min själ, men jag var vild och obändig. Jag störtade mig in bland de stridande på jorden. Jag var med om krig, mord och härjningar. Min moder bad fortfarande för min omvändelse. Då sade en hög ande till henne:

Om du vill rädda hans själ, så måste du av kärlek till honom åter låta dig födas till jorden. Din kärlek skall draga honom till dig och han skall åter bliva din son, men som vedergällning måste han dö en våldsam död.

»Hon mottog med tacksamhet detta budskap. Anden välsignade henne och sade: Efter detta skall ditt namn vara Dolorosa. Gå din törnbeströdda stig och rädda hans själ.

»Innan jag går att skildra min botgöring, måste jag emellertid omtala, vilka mordgärningar jag hade förövat.

»**Den första.** Som 13-årig pojke strypte jag min lekkamrat, emedan jag ville ha hans svärd. Mödosamt släpade jag hans lik till floden och kastade honom däruti. Ingen anade att jag var mördaren.

»**Den andra.** När jag var i Welschland, hade jag en käresta. Hon bedrog mig, då stack jag ned henne och flydde.

»**Den tredje.** På slagfältet dödade jag en sårad riddare för att stjäla hans guldkedja.

»**Den fjärde.** Vid stormningen av en borg mördade jag en gammal dam och rövade hennes smycken.

»**Den femte.** Jag fattade begär till en gift kvinna, jag förgiftade den gamle mannen och tog henne till mig. Hon var en demon, som stal alla mina juveler.

»**Den sjätte,** den var den värsta. Jag blev en lejd mördare, som för en blodspenning nedstack en högt uppsatt person.

»**Den sjunde.** Ännu en gång en lejd mordgärning. Jag blev ertappad och hängd.

»**Men sju gånger skulle jag själv såsom bot lida en våldsam död, så lydde domen i andevärlden. Jag vill nu berätta huru den gick i uppfyllelse.**

»Min första bot. Dolorosa blev verkligen min moder. Hon uppfostrade mig med all möjlig omsorg, men jag var vild och elak och gjorde henne endast bekymmer. Jag rymde

ifrån henne och slöt mig till ett rövarband. Det överrumplades/ertappades och alla blevo hängda utan någon egentlig rättslig undersökning. Även jag blev avrättad. Efter denna min död var jag i ett tillstånd av vildaste förtvivlan, till dess också min moder dog, uppsökte mig och tog mig om hand.

»Min andra bot. Viljelöst låt jag mig åter födas på jorden. Jag måste mekaniskt följa återfödelsens lag, som avser att leda och rena även de djupast sjunkna andarna. Dolorosa blev ånyo min moder. Jag blev denna gång förgiftad av en kvinna som bestal mig.

»Min tredje bot. Dolorosa blev ännu en gång min moder. För varje inkarnation lärde hon mig något gott; alltid förde hon mig något steg framåt. Denna gång blev jag dödad på slagfältet, alldeles på samma sätt som jag själv en gång hade dödat en sårad riddare.

»Min fjärde bot. I denna inkarnation var jag redan något förbättrad. Dolorosa såg det med glädje. Denna gång överlevde jag henne. Jag dog som gammal man en våldsam död för turkarnas händer; det var vid stormningen av en stad.

»Min femte bot. Min moder stannade denna gång i andevärlden. Hon blev min skyddsande och vakade över mig. I denna inkarnation älskade jag en flicka outsägligt. Jag gifte mig med henne, men hon bedrog mig, förgiftade mig och flydde med sin älskare.

»Min sjätte bot. Det var under franska revolutionen. Jag hade nu hunnit så långt, att jag hyste kärlek och hederskänsla. Jag dog för min konung under guillotinen.

»Min sjunde bot. Ännu en gång måste jag dö en våldsam död. Min ande var medveten därom. Gud låt mig av nåd dö på slagfältet. Jag föll i slaget vid Novara.

»Min botgöring var slutad. Efter varje död vann min ande i klarhet och självmedvetande. Jag arbetade med brinnande iver på mitt framåtskridande. Nu skall jag ännu en gång, och då till belöning, få genomgå ett jordeliv i förening med Dolorosa, min dualande. Nu äntligen har jag hunnit ståndpunkten av en stark, lojal ande. Detta är framåtskridandets väg - det gives intet stillastående. Vedergällningens lag (no/dk; karmaloven) har en oändlig räckvidd, den sträcker sina verkningar genom evigheten; därför vakten eder för synd.»

Denna berättelse är mycket lärorik, den visar huru ofelbart karmalagen verkar.

Han hade utsläckt sju människoliv, nu fick han själv genomgå sju liv, som alla ändades på ett våldsamt sätt.

Du för emellertid icke härav draga den slutsatsen att lidandet alltid formar sig till en ren kopia av brottet. Mycket beror därvid på individens sinnelag. Ju hårdare och obändigare detta är, desto mera tar sig karma uttryck i formen »öga för äga och tand för tand». Det är en sträng, men vis uppfostringsmetod att låta anden själv vederfaras det onda han tillfogat andra, därigenom lär han sig allra bäst att inse huru illa han handlat, på samma gång som de lidanden han måste genomgå äro ägnade att upprätta, rena och förädla honom. Vi se också i detta fall huru denna råa och hårda ande småningom ve knade under sin botgöring och blev till den goda och luttrade ande han nu är.

Nu kan det väl tyckas underligt, att vedergällningens lag likasom kräver, att en ny mördare framträder för att fullgöra karmas bud. Men låt oss fatta det så, att karma begagnar människors ondska för att utföra sina domar, men tvingar ingen att göra det. Den, som begår ett mord, måste därför alltid själv stå till ansvar för sitt brott. Han kan icke urskulda sig med att han varit karmas verktyg, ty därom vet han intet. Och skulle också karma sakna ett sådant verktyg, så har den gudomliga Rättfärdigheten andra medel att upprätta och rena den fallna. Karma står aldrig rådlös. **Men är det icke ett under, ett outgrundligt under, att den gudomliga Rättfärdigheten sålunda kan använda människors ondska för att tjäna sina heliga syften.**

Du undrar säkert och detta med rätta, om det icke finnes något medel att avvända eller åtminstone mildra karmas verkningar. Jo, förvisso finns det ett sådant. Det lyder: **gör det goda!** Det låter ju enkelt men är ej så lätt.

Du skall förstå att karma är icke en avslutad räkenskap, den är alltid i gärningen. För

varje dag bygga vi på morgondagens karma. Om också en stor skuld från föregångna dagar ligger och tynger i vår karmas debet, så kunna vi genom nya insatser på kreditsidan, genom goda, uppoffrande handlingar förändra resultatet och förbättra vårt öde. Men du kan också förstå att det är inte så lätt för den människa, vars förflutna liv är skuggat av mörka handlingar, att med ens bliva en ljusets kämpe. Man gör inga språng i sin utveckling. Den förmedlas sakta och säkert just *genom de lidanden vi själva ådraga oss*.

Det är också något annat vi kunna lära av den berättelse jag anför. Du minns huru jag sade dig, att vid varje lidande sätter Gud en tröst. Denna sanning se vi på ett slående sätt bekräftad i den olyckliges öden. I alla hans jordeliv stod vid hans sida en hjälpande ängel, Dolorosa, som inte tvekade att gå den törnbeströdda vägen ned i materien för att liv efter liv bliva mor till denna vilda otyglade ande. Det var också hennes ömma kärlek, som småningom upprättade den så djupt fallne anden. Du kan där se, vilken frälsande makt det ligger i en sådan kärlek, för vilken intet offer är för stort, då det gäller att rädda den man älskar. Må den vara oss en bild av Guds oändliga kärlek, som med samma ömhet omfattar allt skapat och må vi däruti se ett löfte om denna kärleks förmåga att upprätta oss alla.

- Vi ha talat om individens karma. Men som det går individerna, så går det nationerna, även de hava sin karma. Individerna är inte bara en enhet för sig, *han är också en lem i nationens kropp och för vara med och dela dess samlade karma*.

Mer eller mindre äro alla medansvariga i sitt lands öden. Är du det icke i annan mån, så är du det alltid genom det exempel du ger i ditt liv. Glöm därför aldrig att du har heliga plikter mot det samhälle du tillhör. Kan du i någon ringa mån vara med om att lyfta ditt land, så bygger du på en god karma både för ditt land och för dig själv. Går du med dem, som i otyglad själviskhet ringakta sitt land och trampa på dess lagar, så samlar du en skuld såväl över ditt land som över dig själv och du kan lika litet undkomma den förra som den senare. »Gud låter icke gäcka sig. Vad människan sår det skall hon ock uppskåra.»

Huru skola vi nu förstå vad karma egentligen är? Är det en operoslig makt, som på ett oförklarligt sätt håller räkning med våra göranden och låtanden och efter en oskriven lagbok dömer oss till med- eller motgång, glädje eller lidande? Eller är det ett utslag av Guds personliga ingripande i våra öden? Och är det inte i varje fall en förmöten tanke att söka motstå karmas verkningar eller korsa dess planer? Stå vi inte där absolut vanmäktiga?

Det är oss nog inte möjligt på vår närvarande låga ståndpunkt att få full klarhet i detta heliga mysterium men en bild kan måhända sprida något ljus däröver. Tyngdkraften är på det fysiska planet ett lika stort mysterium som karma på det andliga. Vi se tyngdkraftens utslag och ha lärt oss att räkna med dess verkningar som fullt lagbundna företeelser, men vad den till sitt innersta väsen är, därom sväva vi i fullkomlig okunnighet. Den är väl närmast att betrakta som en i själva materien inneboende agens, som verkar efter eviga oföränderliga lagar, dem människan lyckats matematiskt formulera. Kan man då inte med samma fog säga att karma är en i själva den andliga världen inneboende kraft, som verkar efter eviga omutliga lagar, dem vi dock ännu icke kommit på spåren (av) och som kanske aldrig av människotanke kan formuleras. Och likasom vi med full rätt kunna motverka tyngdlagen, t. ex. genom hissar, så innebär det heller ingen förmätenhet (självförhävelse, stolthet) att motarbeta karmas verkningar. Vi ha rätt att göra det så mycket vi bara orka och vi göra det i själva verket dagligen och stundligen. Vi motverka en dålig karma genom att göra en god gärning och en god karma då vi göra det ont är. Vi äro därvid ingalunda vanmäktiga (maktlösa).

Men även med denna liknelse komma vi icke till en närmare förståelse av karmas väsen. Ytterst är den dock ett uttryck för Guds kärlek och rättfärdighet, hans vishet och makt.

Böj dig då i vördnad inför denna gudomliga Rättfärdighet, som utan att svikta, utan att taga miste om mål och medel går sin omutliga gång genom tidevarven, skiftande människors och nationers öden, så att var och en för precis vad han behöver och vad han själv berett sig.

Böj dig i tacksamhet inför den gudomliga Kärlek, som aldrig tröttnar att leda dig. Du

spjärnar emot, du vänder Gud ryggen, men han har tålmod, han värmer ditt hjärta och väntar tills du åter sträcker armarna emot honom. Du förirrar dig på avvägar, du famlar i mörker, du snubblar och faller, du stöter dig blodig mot vägens stenar, men han reser dig upp, han helar dina sår, han tar dig varsamt vid handen och leder dig åter in på den rätta vägen. Ingen mor kan vara ömmare mot sitt barn än denna allvisa allsmåttiga kärlek, som genom eoner av utveckling, leder varenda liten gnista, han kallat till liv, hem till sig.

Glöm ej att vara tacksam; det ger kraft till det goda, försäkrar...

...morfar.

XVIII.

OM UTVECKLING ELLER EVOLUTION

Du kära lilla Vän!

Måhända har du i ditt stilla sinne tyckt, att mina båda senaste brev varit något konstiga och obegripliga. Du kan ha rätt i det, men du må tro, det är inte lätt att i ett litet brev redogöra för så djupgående och allvarliga livsfrågor som huru våra öden tvinnas. Ingalunda äro de heller så uttömmande behandlade, som jag skulle duskat - därom kunde skrivas stora volymer -- men jag har bara velat giva dig en liten ledning för dina trevande tankar, när de en gång på allvar börja syssla med dessa frågor. Till dess kan du ju lägga dem på hyllan och låta dem mogna. Kanske skola mina små funderingar, sådana de sökt sig uttryck i dessa brev, då synas dig klarare, kanske har du också vid den tiden själv kommit till en ännu djupare insikt i livets och dödens hemligheter. Emellertid har jag ännu några ord att säga dig.

Vi ha i de senaste breven språkat om de båda stora grundsanningarna återfödelse och vedergällning *eller som de vanligen kallas reinkarnation och karma*. I dag skola vi språka om ännu en tredje sanning av samma stora betydelse, om utveckling eller evolution.

Dessa tre sanningar, som på det intimaste sammanhånga med varandra, äro de grundpelare, på vilka en ny världsåskådning håller på att uppbyggas, en åskådning som skall avlösa den materialism, som förtorkat människornas sinnen och förgiftat deras liv, en åskådning som skall giva Gud äran, bringa frid på jorden och giva människorna en god vilja.

Jag har nog i flera av mina brev gjort antydningar om huru allting i universum går en utveckling till mötes, låt oss nu se litet närmare på den saken.

Först måste vi göra klart för oss, huru hela skapelsen - inte bara den synliga delen därav utan även den osynliga - bildar en sammanhängande kedja av länkar från sandkornet i jordens grus till ärkeängeln "i skyn". Se vi på de yttre formerna, så kunna vi även mellan de skarpt åtskilda naturrikena skönja tydliga övergångsbryggor, t. ex. mellan sten- och växtriket i kristallbildningar, mellan växt- och djurriket i de lägsta stående organismer, om vilka de lärda tvista, huruvida de äro att hänföra till svampar eller infusorier; ja även mellan djur och människor har man funnit övergångsformer i människoliknande apor och apliknande

människor.

Men formerna äro icke det väsentliga, de växla i det oändliga och förete ofta större skilljaktigheter inom samma rike än på gränsen mellan tvenne riken. Skillnaden mellan en älg och en ek, eller mellan en mask och en elefant är större än mellan mögelsvampar och parasitdjur. Nej, det väsentliga är det, som döljes under formerna, *det är livet*, det överallt men i olika utvecklingsstadier uppträdande enhetliga livet, som huru formerna växla, dock alltid är av samma art, sprunget ur samma källa.

Vi ha sett, huru livet kan spåras redan i stenrikets kristallbildningar och kemiska frändskapsband, och sluta därav att det ligger bundet i hela den s. k. döda naturen. Vi ha sett huru det i växt världen tagit ett stort steg framåt, då det lösgjort sina bundna krafter och framträder i levande organismer, huru det bokstavligen slår ut i blom och magasinerar sin kraft i fröet för att fortleva i nya exemplar av samma art. Vi ha sett huru det i djurvärlden vaknat till en viss grad av medvetande, huru det ger sig luft i vissa drifter, men också i reflekterade handlingar, ja i känslor av högt moraliskt värde, i moderskärlek, i hängivenhet, i lydnad och hjälpsamhet. Vi ha slutligen sett huru detta samma liv sedan det i människovärlden mottagit andens elddop uppstigit till fullt självmedvetande och lösgjort sig till individer, som äro ansvariga för sina handlingar, men som också äro mäktiga av en hög utveckling. Längre kunna vi icke med vår skumma blick följa livsgnistans utveckling, *men vår aning säger oss, att lika djupt, som skapelsekedjan sträcker sig under den ståndpunkt vi intaga, lika svindlande högt sträcker den sig över oss in i den osynliga värld, som vi icke med våra jordiska sinnen kunna förnimma*. Där möter oss säkerligen en hel hierarki av änglar, ärkeänglar, serafer och keruber, som i allt högre och högre glans - avspegla Guds majestät.

Allt hänger samman i en oändlig skapelsekedja, vars yttersta fästen vi icke kunna skönja, men varuti vi själva känna oss vara en länk. Vi härstamma från lägre riken, men vi äro på vandring till högre. Vilja vi inte vidkännas vår släktskap med apan, så få vi också avsäga oss en utveckling till ängel - så mycket sämre för oss. Men vi kunna vara lugna, våra trångsynta föreställningar bryta icke kedjan, och en dag skola vi med undran och vördnad se sammanhanget och tacka därför.

Det skulle vara fåfängt att söka följa en särskild liten livsmonad på hans långsamma vandring genom de olika formvärldarna. Det skall säkert aldrig lyckas någon att bevisa, att det är samma livsfrö, som på detta sätt i växlande former passerat genom de skilda naturrikerna. Vi få därvid nöja oss med ett analogibevis. När vi se huru en människosjäl genom en serie av inkarnationer utvecklas till en allt högre och högre andlig varelse, som till slut inte längre behöver gå ned i materien, utan kan fortsätta sin flykt uppåt till ljusare världar och en för oss ofattbar salighet, så kunna vi därur sluta oss till, att livet även på lägre stadier är statt på vandring genom olika former till en allt högre och högre utveckling. Det finns inga gränsvakter, som säga: hit för du gå men icke vidare, här skall du stanna i evighet. Sådan är icke den gudomliga Kärleken. Den säger tvärtom: kom, gå vidare, jag vill hjälpa dig att nå fram till min famn.

- Men om vi också icke kunna följa en livsgnista på hela hennes evighetslånga utvecklingsbana, så låt oss följa henne på den del av hennes bana, som vi lättare kunna överskåda, - hennes vandring genom jordens mänsklighet.

Du minns vad jag i ett föregående brev nämnde om djuren, att de på ett högre stadium bliva individer, som icke vidare sammanblandas med andra av sitt släkte, och att detta högre, individuella djur slutligen för mottaga andens elddop och blir människa.

I regeln födes denna nydanade människoande första gången i någon vild folkstam, där han för leva ett friluftsliv i intim förbindelse med naturen, icke olikt det han förde i sin senaste djurinkarnation, men nu har det vaknat inom honom ett självständigt viljeliv; omornade stärka begär sticka upp huvudet och fordra att bliva tillfredsställda. Han lever ett liv i kamp inte bara med naturens makter och vilda djur utan även med sina likar. Detta är

ägnat att utveckla vissa primitiva sidor i hans väsen, han uppövar iakttagelseförmåga, beslutsamhet, djärvhet och fysiskt mod. Men jämsides med dessa egenskaper växa även råhet, tygellöshet och grymhet, varjämte de första spåren av inre själsliga strider börja visa sig. ***Långt hinner han dock icke under ett jordeliv, men liv efter liv för han komma tillbaka och för varje inkarnation lägger han någon ny erfarenhet, någon liten behållning till den andliga skatt***, han börjat samla sig och som han alltid för med sig både i jordelivet och i det fria tillståndet.

Då han inhämtat vad han kunnat lära i den vilda folkstammen, flyttas han över till någon halvciviliserad ras. Här vänta honom nya konflikter mellan de goda och de onda sidorna i hans väsen. Han för kanske en oinskränkt makt och missbrukar den som tyrann, men måste i nästa jordeliv avtjäna den dåliga karma han ådragit sig, genom att födas som slav och känna vanäran/nesan av att tyranniseras. Hans själ blir trätt av de ansträngningar utvecklingen kräver - han stretar ju nu i värsta uppförsbacken - han säker sin tröst och lisa i opium eller något annat bedövningsmedel. Det sätter ned hans andliga energi och han stannar för en längre tid, kanske för århundraden, i slö likgiltighet.

Men livet bör inom sig utvecklingens sporre. Slutligen vaknar den domnade viljestyrkan, och anden återtar sin vandring genom liv efter liv, tills han nått den utveckling att han kan födas i en civiliserad ras. Även här får han börja på de i etiskt avseende lägre trappstegen och mödosamt stiga uppåt. I det innersta av sitt väsen går han ännu och bär på mången ond brodd, som söker sig jordmån/grogrund för att växa. Den spirar och bär frukt, men han har inte kraft att rycka upp den med roten, förr än det onda, den dragit över honom, fått spela ut sin roll och lidandet fått driva honom till ånger.

Även nu har han hårda strider att utkämpa, men det är inte längre mot markens vilda djur, det är mot det otämnda vilddjuret i hans eget väsen. Liv efter liv för han komma igen, tills han lärt sig den svåra läxan att akta andras rätt som sin egen.

Så avslipas småningom de värsta råheterna i hans karaktär. Han har kommit så långt, att han inte begår uppenbara brott, han lever ett fredligt och oklanderligt liv. *Men nu uppträda frestelser under en mera förfinad form.* Han anar dem ej förr än de gripit honom och han fallit i deras garn. Han begår handlingar av själviskhet och lättsinne, han är retlig och förgiftar livet för sin omgivning, han är småaktig och snål/girig, misstänksam och bakslug, allt under det att han visar ett vänligt ansikte och exemplariskt fyller sina plikter. Människor, som inte känna honom närmare, anse honom som ett mönster, och han är nöjd med sig själv. *Mycket har en sådan man ännu att gå igenom, innan han är färdig med jordens skola.* Men den gudomliga Kärleken lämnar icke halvgjort arbete. Med outtröttlig omsorg vakar den över varenda individ och leder honom genom följderna av hans egna felsteg in på den rätta vägen. Det är finslipningen av diamanten, som tar det mesta arbetet, men också ger det vackraste resultatet.

Slutligen har anden nått den utveckling, att han icke allenast icke längre stör friden på jorden, utan också bidrager till att befästa den. Han har vaknat för de andliga krav, som så länge sökt göra sig gällande, och känner nu en brännande törst efter rättfärdighet. Han har kommit på rätsidan av sitt väsen och tar själv med iver fatt på sin andliga utveckling. Nu går det raskt framåt och han når äntligen den länge efterlängtade ståndpunkt, att han inte vidare för sin egen skull behöver gå ned till jorden igen. Han kan göra det, men då är det för att som lärare och missionär verka för Guds rikes tillkommelse på jorden - sådana ha vi många ibland oss - för sin egen del är han färdig med jordens skola.

Så ter sig i stora drag genomsnittsmänniskans vandring genom jordens mänsklighet - från vildens ståndpunkt till den ädle vises, som för alltid för lämna jorden bakom sig.

Frågar du huru lång tid det kräver, eller huru många jordeliv därtill erfordras, så står jag fullkomligt svarslös av det enkla skäl, att dessa tal för olika individer äro ofantligt olika. Den ena följer villigt den gudomliga ledningen, underkastar sig utan knot vandringens

besvärligheter och tar med glatt mod sina jordeliv i rask följd efter varandra. Den andra åter är motspänstig och knorrande, slår in på allehanda avvägar och förfaller för långa tidsperioder i apatisk slöhet. Är det att undra på om den förra tillryggalägger vägen med ett mindre antal inkarnationer på några få årtusenden, under det den senare släpar sig fram genom en mångfald av jordeliv under kanske hundratals tusen år.

Vilka vägar utvecklingen sedan tar sig, om den fullföljes ensamt i andevärlden eller även på andra lyckligare planeter, det kan på det hela taget göra oss det samma; vi ha ännu så långt dit.

Eja vore vi där! - både du och....

...din morfar.

XIX.

OM MÄSTARNE

Vännen min!

Ju längre jag kommer in i dessa höga och allvarliga livs frågor, desto ansvarsfullare känner jag det att föra pennan, desto svårare att ge uttryck åt de tankar jag ville meddela dig. Och dock måste jag fortsätta; jag har ännu något att säga dig.

Jag nämnde i mitt senaste brev och har nog även tidigare talat om den gudomliga ledning, vi åtnjuta på vår långa och mödosamma vandring. Den ledningen kommer oss till del såväl från våra jordiska lärare som ock från våra vänner i andevärlden, våra skyddsandar, som med så mycket tålmod och så mycken ömhet vaka över och länka våra steg. Men högt över dessa våra vänner stå högre väsen, låt oss kalla dem Mästare, vilka genom den makt, deras gränslösa kärlek förlänat dem, i alldeles särskild bemärkelse leda människosläktets såväl som varje individs utveckling. Om dessa Mästare veta vi föga mera än att de nått en utveckling, som står så högt över vår egen, att vi därom icke kunna göra oss någon fullt riktig föreställning.

Försök att tänka dig ett högre väsen, mäktigt av en så rik kärlek, att han med samma faderliga ömhet kunde omfatta varenda individ i t.ex. en stor stad; från dess högsta styresman ned till den förkomne trashanken/tiggaren. Tänk dig, att han intresserade sig för och hjälpte alla lika kärleksfullt, som din mor hjälper dig, att varje deras framsteg gjorde honom glädje, varje deras felsteg vällande honom sorg. Och inte nog med det, tänk dig att detta höga väsen ägde att bestämma över dessa människors födelse och död, att han visste rätta tidpunkten då en åt honom anförtrodd människoande borde börja sin jordevandring, var han borde födas och i vilka omständigheter han borde försättas för att bäst kunna utnyttja sitt jordeliv, ja att han även visste, när denna ande borde befrias och flyttas över till ett högre plan. Tänk dig vidare att detta underbart höga väsen hade alla trådar i sin hand, att han kunde begagna de handlingar människorna av fri vilja utförde, så att de dock till sist främjade hans visa och kärleksfulla rådslag, att han likasom förmådde tvinna samman de trådar människorna spunne,

så att de bildade rådning och inslag i den alltomfattande världsväv, till vilken Gud komponerat mönstret; - tänk dig detta och du har en svag aning om vad en Mästare betyder och vilken makt han besitter.

Men, invänder du kanske, då vore han ju Gud. Nej, icke Gud. Men förvisso borde vi med vördnad och kärlek se upp till honom som till ett gudavåsen, om han över huvud taget på något sätt gäve sin tillvaro tillkänna. Men nu är det så, att dessa Mästare äro så ödmjuka, att de dölja sig själva för att helt giva Gud äran. De anse sig vara Guds ringaste tjänare, som finna sin salighet i att vara hans sändebud, verkställare av hans heliga lag.

Känner du huru tanken svindlar, när du försöker fatta hela den omåttliga storheten av en så helig Ande, en så hög Mästare och dock var han satt att vörda sig om allenast några hundratusen människor. Huru mycket större måste icke då den vara, som har att leda en hel nation och huru oändligt mycket högre den, som leder hela jordens mänsklighet.

Vi måste tänka oss, att det finnes hela hierarkier av andliga makter och väldigheter, den ena högre och mera vittomfattande än den andra, vilka alla styras av Mästare, var och en med en maktsfär, som svarar mot hans förmåga. Här kan man med skäl tala om ärkeänglar, keruber och serafim, ”som stå inför Guds tron”, skylande sina anleten för glansen från den Ende.

Huru de kommit till denna svindlande andliga höjd ha vi svårt att fatta. Ha de utgått med sin grad av fullkomlighet direkt ur Skaparens hand, eller ha även de gått den gradvisa utvecklingens mödosamma väg under eoner utan tal på världsklot, som kanske längesedan upphört att rulla fram genom rymden? Vad vet jag; det senare är sannolikast. Men vad kommer det oss vid. För oss må det vara nog att veta, att de finnas och att de leda våra öden efter de lagar Gud själv i sin vishet och kärlek dikterat.

Men det är inte bara från sina residens i andarnas värld som de styra människosläktet. Tid efter annan stiger en sådan Mästare ned i materien och låter sig födas som ett barn på jorden och vandrar här bland människorna för att genom det mäktiga inflytandet av sin personlighet ingjuta ett nytt andligt liv i den stam, det folk han tillhör och från detta folk i vidare kretsar ut över hela jorden.

Alla de stora världsreligionerna hava tillkommit på det sätt, att en Mästare stigit ned till den nation, som befunnits värdig till bärare av det nya andliga ljuset, och där levat mera än predikat dess sanningar in i världen. Det är betecknande för dessa invigde, att de i allmänhet icke själva skrivit någon dogmatisk lärobyggnad, som de anbefallt människorna att tro och bekänna. Samtiden har icke i nämnvärd mån förstått att uppskatta sin höga lärare; snarare har den stenat sina profeter och korsfäst sin Messias. Men en liten trogen skara har tagit vara på de ord den invigde talat, och eftervärlden har vaknat till förståelse av Mästarens betydelse. Ur muntliga traditioner, ofta blandade med gamla heliga legender, har man sökt framställa en bild av den gudasände och sammanfattat vad han lärde i strängt formulerade lärosatser. Så hava de uppstått dessa dogmer, som tyvärr ofta genom sin spetsfundiga form förkrympt och förtorkat de enkla andliga sanningar, som Mästaren förkunnat.

I alla religioner gives det därför en kärna av sanning, ty de ha alla utgått från samma himmelska ljus. Annie Besant *) liknar religionerna vid »grenar av det andliga livets tråd, den universella religionen, vilkens rätter sträcka sig djupt ned i den gudomliga visdomens jordgrund och vilkens blad äro nationernas läkedom».

*) RELIGION OG MORAL av Annie Besant.

-De innehålla alla samma dyrbara skatt, kunskapen om Gud, som är evigt liv. De använda skilda metoder men hava alla samma mål, att genom luttring för hjälpa människan till fullkomlighet».

Men varje religion har varit lämpad efter det folk och den tid, som fått mottaga den höga gåvan. Att denna seder mera av otympliga om än så fromma och välmenande

människohänder blivit förfalskad och vanställd är icke givarens fel. Men det bör lära oss att i alla lårosystem i alla religioner söka avlägsna de mänskliga tillsatser, som bilda skalet, för att komma åt den andliga kärnan, som för dem alla är gemensam. Allra minst ha vi någon anledning att förhäva oss över den kristna religionen såsom en motsättning till ”de hedniska”. Den har lika litet som de andra undgått att förvanskas av människofunder. Men väl må vi vara tacksamma för denna den högsta av alla religioner, det betydelsefullaste ledet i den kedja av andligt ljus, som himmelska Mästare en efter annan stigit ned till jorden för att tända.

Den högsta av dessa Mästare var timmermans sonen från Nazareth. Största delen av sin korta levnad gick han förbisedd och ringaktad av sin tids skriftkloka och fariséer. Hans väg betecknas av kärleksverk. Var han går fram gör han de sjuka helbrägda, de blinda seende, de spetälska rena. Han befriar de besatta från de vrånga andar som plåga dem, han uppväcker döda och åt alla ger han det andliga livets bröd, som vi ännu leva av, de enkla härliga sanningar, som äro kristendomens guldgrund. Ljuda icke ännu i dag bergspredikans manande ord som rena klocktoner från himmelen, träder icke Mästaren emot oss i helig glans med det bud han gav oss: »älsken edra ovänner; välsignen dem som förbanna eder; gören gott mot dem, som hata eder; bedja en för dem som förolämpa och förfölja eder.» Huru ha vi fyllt detta bud? Stå vi icke ännu i dag, både samhällen och individer oförstående, ja i öppen strid mot detta kärlekskrav och dock måste vi i våra hjärtan erkänna: Mästaren har talat av Gud.

Huru gick icke all hans predikan ut på att bränna bort själviskhetens pestböld i människornas hjärtan, denna tunga hämsko för all andlig utveckling, det frätande giftet i all verklig lycka, och huru föga motsvara vi icke, ännu den dag i dag är, det höga ideal, han i sin lära och ännu mera i sitt liv framställde för oss.

Och huru gav han icke i allt Gud äran. »Jag talar icke av mig själv», sade han, »det är Fadren i mig, som gör gärningarna.» Fadrens kärlek till oss och vår samhörighet med honom såsom barn går som en röd tråd genom all hans predikan.

Men huru många är det i »vår upplysta tid», som, ens tro att det finns en Gud, eller hava behov av att bedja. I sanning vi äro ett förtorkat släkte som gått vilse i materialismens heta sandöken, där vi nu äro nära att försmäkta. Vi behöva att ögonen öppnas så att vi kunna se Mästarens av Nazaret förklarade anlete stråla emot oss av den innerligaste kärlek, den heligaste nitälskan för vår frälsning. Vi måste lära oss att som han tro på sanning, godhet och rättfärdighet, så att de bliva grundtoner i vårt väsende och omdana oss till heliga människor, vi måste lära oss älska Gud över allting och vår nästa som oss själva.

Detta helighetskrav var det Mästaren gav världen, det var den eld han tände och som aldrig skall slockna, det var innebörden av den Gudasändes mission.

Inte bör han ansvaret för att de små människorna förvanskat hans bud och gjort honom till ett försoningsoffer för våra synder, en ställföreträdare för oss för att tillfredsställa Guds rättfärdighet - en hädisk tanke, som har sin rot i gamla primitiva religions -föreställningar att Gud vore ett hämndgirigt väsen, som för att blidkas, fordrade blodiga offer. Ett offer fordrar han, *men det är offrandet av vår egen själviskhet*. Inte har Mästaren av Nazaret formulerat den teologiska dogmbyggnad, som gäller för att vara kristendom.

Här som i alla religioner gäller det att avlägsna det skal av mänskliga tankefunder, som under århundraden spunnit sig omkring den ursprungliga kärnan, så att denna får träda fram i hela sin gudomliga enkelhet. Men det är icke med hånfull överlägsenhet, icke med okritisk lättvindighet man skall gå till detta arbete. Med den största pietet bör man undersöka allt och söka den dolda mening, som legat till grund för de lärosatser man vill reformera, ty säkert ligger under alla våra dogmer en inre mystisk mening och i de kyrkliga ceremonierna en symbolisk innebörd, som gått i arv från släkte till släkte, trots att/ehuru de småningom förlorat sitt andliga liv och stelnat i tom formalism.

Vi vänta en ny reformator, en hög andlig ledare, som kan utföra detta värv. Efter allt att

döma är han icke långt borta. Han kommer snart för att omplantera det sanningsfrö, som finnes i alla religioner så att det kan spira och bliva till ett världsomskuggande träd, som kan skänka svalka och vederkvickelse åt trätta evighetsvandrare.

Då skall Mästaren av Nazaret framstå i en ännu mera förklarad gestalt och i en högre mening bliva världens frälsare.

Det är den reformation, som nu står för dörren. Måtte du få vara med och se den genomföras, ja själv vara en av dess nitälskande, kärleksvarma anhängare... önskar..

....din morfar.

XX.

OM DEN ENDE

Älskade barn!

Ännu ett brev måste jag skriva, det svåraste av dem alla, svårt därför att det gäller ett fullkomligt ofattbart ämne, svårt också därför, att detta ämne icke ens borde vidröras av annat än ett helgat och rent sinne. Huru kan då jag våga göra det? Och dock måste jag till sist i all min skröplighet även säga dig några ord om Den Ende, det outgrundliga Väsen, som vi kalla Gud. Måtte jag kunna tala och du lyssna med ett ödmjukt och stilla sinne!

Om någonting kan sågas vara allmänmänskligt, tillfinnandes hos vildar och barbarer likaväl som hos civiliserade människor, hos onda såväl som hos goda, så är det ett djupt rotat behov av ett Högsta Väsen, till vilket vi kunna sträcka vår längtan och vårt hopp. Låt materialisten eller den lättsinnige begabbaren aldrig så fräckt förneka Gud, så tror han dock innerst inne på något gåtfullt och oemotståndligt, en makt inför vilken han känner sin vanmakt, ett välde som skrämmer honom, men vars hjälp han i sin yttersta nöd instinktivt påkallar. Vad är det annat än det Högsta Väsendet, som med en gnista av sitt eget Själv lever även i hans bröst, den Gud, han ena stunden förnekar och begabbar, den andra fruktar för och anropar. Och skulle han också hava framlevat ett helt jordeliv utan att hava tänkt tanken: Gud, eller känt något behov av att nalkas Honom, så undgår han det förvisso icke, när han kommer över på den andra sidan och **får skåda tillvaron i ett annat och högre ljus**. Där vaknar hos honom en längtan efter harmoni, som icke lämnar honom någon ro, förrän han kan böja sina knän inför den Herre han förnekat.

Vad är också naturligare. Det bästa inom oss, själva kärnan av vårt väsen är en del av Gud, ett utflöde av Hans egen heliga Ande. Denna gnista kan aldrig utsläckas, den kan dämpas och kvävas, men den lever evigt, och även under trycket av den djupaste förnedring ger den sig tillkänna som ett svidande sår, den bränner som glöd, tills den för luft och kan slå ut i en låga, som brinner till Guds ära. Anden längtar tillbaka till sitt ursprung. Barnet sträcker armarna efter sin Fader.

Så ha människor gjort i alla tider och komma att göra det så länge jorden står. Må de försöka att avsätta Gud och lyfta förnuftet upp i högsätet. Villfarelsen hämnar sig. Skräckväldet tar makten, människorna vrida sig i smärta och i sin nåd ropa de åter på den

Gud de begabbat/hånat.

Under alla skeden av mänsklighetens historia, på alla stadier av utvecklingen, hava människor känt sitt beroende av och sin trängtan efter en Gud och gjort famlande försök att begripa Honom. Vildens första primitiva uppfattning mynnar ut i skräck för ett skrämmande hemlighetsfullt väsen, som han sammanställer med de honom övermäktiga naturkrafterna, ett väsen som måste blickas med blodiga offer; och för att förkroppsliga de abstrakta tankar, som han icke förmår fasthålla, går han sig bilder av sten och trå, dem han ägnar sin barnsligt naiva dyrkan.

Men i mån som människan utvecklats har hon ändrat sina föreställningar om Gud och omskapat sin bild av Honom efter sin egen tankevärld. Hon har anat Gud bakom naturens stora under, hon har dyrkat solen och elden. Alltjämt har hon betjänat sig av symboler för att fasthålla det ofattliga begreppet Gud. Då det heter, att hedningarna tillbedja sina av människohänder förfärdigade avgudar, går man dem orätt. Det är icke bilden de tillbedja, det är det höga Gudaväsen de tänka sig bakom bilden. Med lika fog kunde man annars säga, att de kristna tillbedja det krucifix de uppsätta över sina altaren.

Men ännu mera vidgas människans blick och i samma mån blir hennes föreställning om Gud större och rikare. Hon börjar förstå, att den, som skapat himlarna och jorden, måste vara ett väsen av en sådan höghet och en sådan makt, att hennes tanke svindlar vid ett försök att fatta Honom. Åter tar hon sin tillflykt till sinnebilder, hon dyrkar Guds sändebud såsom den högsta utstrålning av Guds väsen: egypterna dyrka Hermes, hinduerna Buddha, perserna Zoroaster, muselmanerna Muhammed och de kristna Jesus ja, katolikerna ha i sin vackra uppfattning av kvinnlighetens djupa betydelse även ägnat gudomlig dyrkan åt Jesu moder, som de givit rang av himladrottning.

Låt oss nu icke med ringaktning se ned på dessa föreställningar, låt oss i stället söka förstå vad de betyda. Se vi icke i dem alla människans trevande försök att sträcka sig efter det gudomliga väsen, som hon intuitivt känner måste finnas, därför att hon i sitt eget väsens innersta känner huru det rör sig något, som är släkt med Gud och som längtar efter sitt ursprung. Vad går det då under vilken form vi tänka oss detta Högsta Väsen, vilka föreställningar vi hysa om honom, blott de giva oss kraft att föra ett liv i fromhet, i renhet, i kärlek. Det är efter deras frukt man skall bedöma deras värde. En buddhist, som böjer knä för sin mästare Buddha, en katolik, som tänder sina altarljus för madonnan, en lutheran, som dyrkar den korsfäste frälsaren äro lika mycket vörda inför den Ende, om de blott låta sin fromma tro omsättas i fromma gärningar. Det är genom kärlek till sina medmänniskor de bevisa renheten av sin tro, det är genom att älska, de i sanning dyrka Gud.

Därmed har jag icke sagt, att det är likgiltigt vilken religiös föreställning vi omfatta. Religionen är det ljus, som leder oss på vägen till Gud. Ju klarare och renare det lyser, desto lättare hitta vi rätta vägen, desto säkrare steg taga vi med våra fötter, desto mindre förirra vi oss in på allehanda avvägar. Men alla uppfatta icke ljuset på samma sätt, beroende på vår olika andliga ståndpunkt. Var och en bör därför söka sig det Ljus, som skiner klarast för honom, och följa detta troget, intill dess han för syn på något ännu klarare. Därav förstår du, att det är en av våra första plikter mot våra medmänniskor att vara fördragsamma gent emot dem, som hava en annan religiös åskådning. Må vi icke förhäva oss över det lilla ljus, som fallit på vår lott, och ömka oss (ha medlidande...) över andras villfarelser. Må vi ihågkomma, att där de stå ha kanske vi själva stått, och där vi nu stå bära vi ännu på många vanföreställningar, som det kommer att kosta oss mycket arbete och kanske lidande för att bortrensa.

Men vi, som ha förmånen att stå mitt i det bländande ljus, som tändes av den store Mästaren av Nazaret, vi må med tacksamhet bekänna att för oss är hans enkla, upphöjda lära, sådan han själv förkunnade den för sina lärjungar, den högsta, den renaste av alla religioner; men må vi tillika med blygsel bekänna, att vi ännu äro sorgligt fjärran ifrån att hava gjort den

till rättesnöre för vårt liv.

Vad har då Jesus lärt oss om Gud? Han har bekräftat vad även judafolkets profeter förkunnade, att Gud är vår Fader och vi alla hans barn. Därmed har han icke uttömmande definierat Gudsbegreppet - det kan aldrig i evighet definieras - men han har givit oss en bild, som vi känslöstämning, den är även - då den är buren av en djup religiös tro - en verklig kraftimpuls, som är i stånd att utlösa mäktiga andliga krafter, vilka i sin tur omsätts i fysiska verkningar. Det är en i vår tid allt för litet beaktad sanning att den fysiska och den andliga världen stå till varandra i ett så oupplösligt intimt förhållande, att mäktiga kraftimpulser på det andliga området äro i stånd att uppväcka fysiska krafter av en oerhörd energi.

Du tror nog inte du, och dock är det en av alla ockulta forskare bekräftad sanning, att människornas ondska, när den uppträder i samlad styrka, omsätter sin kraft i stora naturrevolutioner, den framkallar häftiga cykloner, våldsamma havs- böljor, som gå in över land och bortspola städer och byar, översvämningar, som dränka hela landsträckor, jordbävningar, som skallra sönder människornas boningar som korthus. Nåväl, om detta är möjligt i riktning mot det onda, så måste det också vara det i riktning mot det goda. En andlig kraft i det godas tjänst kan komma stora ting åstad. Och en sådan kraft är bönen, särskilt om det är en samlad bön från många hjärtan.

Det kan då synas underligt, att man ser så ringa resultat av egna och andras böner, ja, även av de allmänna kyrkobönerna, som dock bedjas av hela församlingen. Men minns du vad Jesus sade: »I bedjen och fån icke, ty I bedjen illa.» Ja, det är anledningen, våra böner äro som svaga flämtande ljus i stället för att de borde vara en trosvarm eld, som kunde »försätta berg». Vi ha inte ännu lärt oss att bedja - allra minst vår materialistiska tid. Det skall bli ett kommande släktes hårliga privilegium att komma i en så intim beröring med den andliga sidan av tillvaron, att de tro på bönen kraft och därför också lära sig den svåra konsten att bedja med det rätta sinnet. De få konstatera den underliga sanningen, som låter som en paradox, att den ödmjukaste bönen är den starkaste och att tron är den sprängsats, som utlöser de fysiska krafterna.

Det är intet under som sker, då en mor genom sina varma böner räddar sin son ur en överhängande fara, det är ett lagbundet arbete av naturens krafter, ehuru vi icke kunna följa deras förlopp. Men väl händer det, att räddningen icke kom under den form modern väntat sig. Kanske måste sonen läggas ned på sjukbädden för att undgå en ännu större fara. Vi äro för skumögda för att se hela orsakskedjan i händelsernas gång och ännu mera för att skönja de möjligheter framtiden döljer under sin mantel.

Nu har du kanske hört någon säga att det inte är förenligt med vår tids upplysning att tänka oss Gud under någon som helst mänsklig form således inte heller som en far. Det kallas med en viss ringaktning för en antropomorfisk föreställning om det Högsta Väsendet. Ja, naturligtvis skola vi icke föreställa oss Honom som en mänsklig varelse med mänskliga begär och lidelser, som sitter någonstades däruppe i molnen och styr världen, men under någon liknelse måste vi söka fasthålla det ofattliga begreppet Gud, och då har Hans största sändebud på jorden lärt oss att göra det under bilden av en Far; detta är den invigde Mästarens egen åskådning och den ha vi på nittonhundra är icke vuxit ifrån.

Men ensamt den bilden täcker icke begreppet Gud. Den panteistiska åsikten, att Gud lever i allt, att Han innebor i varje litet strå på marken, i världsklot och nebulosor lika väl som i människor, änglar och keruber är en lika så berättigad åskådning som den att Han är vår allas vår Fader.

Annie Besant säger i sin hårliga framställning av Guds enhet *: »Han är självexisterande, oändlig och evig, det enda liv, varav alla andra liv äro beroende, den enda tillvaro, från vilken alla andra tillvaron utgå.

Allting är till i Honom; 'i Honom leva vi, röras och hava vår varelse'. Han är som en ocean, vars böljor äro världssystemer och vars bölje-skum är myriader av former. Han är som en eld, från vilken det utgår miljoner av gnistor, och varje gnista är en ande; som ett tråd med otaliga blad och varje blad är ett liv. Han är större än rummet och i Honom röra sig otaliga myriader av stjärnor. Han är mindre än en atom, ty han är atomens inneboende liv. Intet är så stort, att det när utanför Honom, intet så litet, att det undgår Honom. Han har ingen form eller färg eller hölje, men alla former få sin skönhet av Honom, alla färger äro delar av Hans vita ljus, alla höljen äro uttryck för Hans tanke. De uråldriga bergskedjorna äro vittnesbård om Hans styrka; oceanens böljerörelse talar om Hans verksamhet; stillheten inne i urskogen vid middagstid är Hans stillhet; strömmen, bäcken, sångfågeln, vindens sus i grenverket äro toner i Hans stämma; den betande hjorden, som står i doftande gräs till knäna, de blomsterströdda fälten, solens glöd, lundens svalkande skugga äro olika sidor av Hans skönhet; Han talar i poesins skönaste flykt, i den ädla prosans förnäma språk, i symfoniens ljuva melodier och de brusande ackordernas måktiga harmonier; Han är upphovet till och målet för mystikerns forskning och martyrens hjältemod; Han viskar genom modern, som jollrar med sitt barn; Han bultar i ungdomens oroliga puls, ler i ungmöns rodnande blick, lindrar genom den varsamma hand, som lägges på ett svidande sår. Han uppenbarar sig i helgonet, profeten och vetenskapsmannen; Han är den svages styrka, den försvarslöses sköld, syndarens ånger och den rättfärdiges medkänsla. Han fyller alla världar men bor i människans hjärta.

»Därför - antingen vi äro på denna jorden eller i någon som helst annan värld, antingen vi äro i den högsta himmelens salighet eller i det djupaste helvetes pina, kunna vi icke komma utanför den gudomliga Enhetens alltomfattande krets, och därför äro vi i all evighet trygga. Som den hebreiska sångaren säger i sitt vackra språk:

”Vart skall jag gå för din ande? Vart skall jag fly för ditt anlete? Fore jag upp till himmelen, så är du där, bäddade jag åt mig i helvetet, se, så är du där. Toge jag morgonrodnadens vingar och bleve ytterst i havet, så skulle också där din hand föra mig och din högra hand hålla mig.”

Så långt Annie Besant, en av vår tids djupast invigda lärare. Men ingen bild, ingen föreställning kan helt lära oss fatta Gud. Och ju längre vi hinna i utveckling, desto mera växer Han för vår inre syn i ofattbar storhet och glans. Säkerligen kunna inte ens de heliga andar, som i den himmelska hierarkien stå Honom närmast, tillnärmelsevis fatta Hans väsen.

»Han bor i ett ljus, dit ingen inkomma kan.»

Endast en barnafrom själ, som i glad förtröstan sträcker sina armar mot det himmelska ljuset, kan i någon mån sågas fatta Gud, ty hon känner sig vara en gnista av Guds egen kärlek. Endast hon kan med jublande visshet säga:

JAG VET ATT GUD LEVER.

*

Mina många och långa brev äro nu avslutade. Männe de kunna bliva dig till något gagn under vandrigen genom jordelivet? Det få vi väl kollationera, då vi en gång träffas däruppe, sedan vi båda fått avlägga den besvärliga jordiska rustningen.

Skulle du emellertid under livets mulna dagar

- som väl inte heller du lär undgå - finna något ljus och någon tröst i de åskådningar, jag här sökt framställa, så knäpp dina händer och tacka alla goda gåvors Givare - icke..

...din gamle morfar.